

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02582

OYF GELEKHTER

Moishe Nadir



Permanent preservation of this book was made possible

by The Yiddish Book Center

in honor of

Win Gerson, in appreciation of his generosity, dedication and commitment



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אויף געלעבטער

משה נאדיר

ערשט בוך

פארלאג „ווערבע“
ניו יארק, 1919

Copyright, 1919.
by
MOISHE NADIR,
(Isaac Reiss)

PINSKI-MASSEL PRESS.



84 BOWERY, NEW YORK

דער שפיגעל האָט זיך אָפגעשפיגעלט און
געזעהן, אז ס'איז נישטאָ וואָס צו זעהן :
דער ליידיגער שפיגעל.

דער שפיגעל וואָס גלאנצט —

בלאָה קעגען הימל.

רויט קעגען דער זון.

שמראָמיג קעגען וואסער־שמראָם.

גריין קעגען די בוימער.

דער שפיגעל האָט זיך אָפגעשפיגעלט

און געזעהן —

אז זיין גאנצע אָפּשפיגלונג איז נישט
זיינע, נאָר עמיצען אנדערש'ס.

אז עמיצער, א פרעמדער, מוז שטעהן

צווישן איהם און זיין אָפּשפיגלונג און

איהם געבען פארב, אינהאלט.

אז אָהן דעם פרעמדען אויג, וואָס שפּיר־

געלט זיך אָפּ אין איהם איז ער — דער

שפיגעל, בלינד און שטום און טויט.

דער שפיגעל האָט זיך אָפגעשפיגעלט און

ער האָט געזעהן אז ס'איז נישטאָ וואָס צו

זעהן.

און דער אלצאָפּשפיגלענדיגער שפיגעל

איז אומעטיג געוואָרען.

שנעלע באַלמעלאַכעס

מיינער א חבר מיט'ן נאָמען ה. ה. וועט מיר איבער-
אכטאג פרייטאג, אז מע'ט דערלעבען מיט געזונט,
אריינשיקען דורך פאסט די פאלגענדע געשיכטע:
איך האָב מיר געוואָלט בויען א הויז, א הויז. האָב
איך מיר אָנגעגרייט די נויטיגסטע מאַטעריאלען, מאַטע-
ריאלען. אלץ וואָס מיר האָט געפעהלט איז געווען: באַל-
מעלאַכעס, באַלמעלאַכעס.

האָב איך געטראַפּען א גוי א בויםייסטער, א בוי-
מייסטער. האָט יענער גערעכענט דריי טעג, דריי טעג,
און מיר געזאָגט, אז די ארבייט וועט מיך קאָסטען צוויי
טויזענד מיט ניין דאלאר מיט ניין-און-אכציג סענט. איז
דאָס געווען פאר מיר צופיעל, צופיעל. האָב איך געשיקט
נאָך א אידישען קאָנטראַקטאָר — א אידישען. האָט ער
נישט לאנג געקלערט, און אפילו נישט באַרעכענט אויף
פאפיר, נור גלאַט אזוי ארויסגעזאָגט, אז ער וועט מאַכען
די גאַנצע ארבייט פאר זעקס הונדערט קארבען — פאר
זעקס הונדערט קארבען, און ער האָט טאַקע באַלד צו-
נויפנעפייפט א פאַר טויז אידען פון עסקס קאָרנער
העסטער מיט אלערליי קאַשקעטען און געצייג און מען
האָט זיך געשטעלט צו דער ארבייט. צו דער ארבייט.

עמליכע אידען האָבען — אויפ'ן באַפעהל פון זייער
קאָנטראַקטאָר — אויסגעמאַסטען דאָס שטיק ערד
מיט אַ שניידערשען אַרשין, דאן האָבען זיי אָפּגעצייכענט
די געוויסע ערטער מיט דעם שאַרף פון זייערע שייך-קנא-
פעלס און מען האָט זיך געשטעלט בויען — האָט מען
זיך געשטעלט.

— אידען, לאָז מען זיך א נעם טון צום פונדאָ-
מענט — לאָז מען זיך! — האָט באַפוילען דער הויפט
בוימייסטער, א הדרת-פנים'דיגער איד מיט א ריפסען
אויבעררעקעל.

באלד האָבען זיך עטליכע אידען צעוויגט, אָנגעשפּיר-
גען אין די הענט און גענומען — מיט די נעזער פון
זייערע שיד אויסקאָפּען א פונדאָמענט...

אין א האַלבער שעה ארום האָט דער הדרת-פנים'די-
גער בוימייסטער געגעבען א באַפעל:

— פלענטי גענוג געגראָבען אידען! איצט גיט זיך
א נעם בויען די ווענט...

— און וואו'טינעהמען וואַפנע און צעמענט? —
האָט געפרעגט איינער פון די שנעלע באַלמעלאַכעס...

— וואַפנע און צעמענט? — האָט איבערגעפרעגט
דער הדרת-פנים'דיגער.

— שאַ, וואו'טינטאַקע נעהמען וואַפנע און צעמענט?
ס'איז איהם נאָר ארויס פון מח — מאַכט ער — אז מען

דאַרף האָבען וואַפנע און צעמענט. נאָר וואָס זשע דען —
נאָר וואָס-זשע דען? — זאָגען איהם נאָך די

באַלמעלאַכעס.

— נאָר וואָס-זשע דען, זאָגט ער — מ'איז דאָך עפעס
אידען, איז'ן דאָך עפעס. 'עט מען זיך געבען אן עצה —

'עט מען זיך. מע'ט קלעפען מיט טריפּוואַקס... 'עט מען
קלעפען. ער האָט ביי זיך א שאַכטעל טריפּוואַקס...

אין פינף שעה ארום איז געווען צונויפגעטריפּוואַקסט
פיער ווענט און די שנעלע באַלמעלאַכעס האָבען זיך גע-

נומען לעגען דעם דאָך, מיט גרויס בריה'שקייט, נור אַנ-
שטאַט צו לעגען מיט'ן פנים ארויף, האָבען זיי געלעגט

דעם דאָך — פאַרקערט, אויף דער לינקער זייט, הייסט
דאָס...

אז איך בין געקומען צוגעהן פאַרנאכט זעהן, ווי
ס'האַלט מיט'ן בויען האָב איך צו מיין גרויס וואונדער

דערזעהן, אז דער דאָך איז שוין געלעגט אוי אז צוויי

אידען טראָגען שוין — אויף די הענט — א פרישען
קוימען און מ'וויל איהם ערגיץ ווארניט־איז אוועקשטע-
לען...

— מיסטער, שמעל איך אָפּ דעם הדרת־פנים'דיגען
בוי־אונטערנעהמער — מיסטער, וואָס האָט איהר מיר
איבערגעקעהרט דעם דאָך — וואָס האָט איהר מיר? ...
איהר האָט דאָך איהם, זאָג איך, געלעגט אויף דער לינקער
זייט...

— טאָקע? — פאר'חידוש'ט זיך דער איד — מיר
האָבען איהם געלעגט אויף דער לינקער זייט? ווי קומט
עס?

— טאָקע, זאָג איך, ווי קומט עס?

— נו, מאַכט דער איד און גלעט זיך די שעהנע, די
יוס־טוב'דיגע באָרד — פארפאלען. לאַז שוין, מאַכט ער,
בלויבען ווי עס איז, מע'ט זיך — מאַכט ער — ניט געהן
באָדערען... אַ חוץ דעם — מאַכט ער — מאַכען מיר
איין די ארבייט פלענטי גענוג ביליג... קען מען ניט זיין
פריטיקלע — קען מען נישט...

— און וואו'טיר שמעלען דעם קוימען? — פרעג
איך — און ווייז אָן אויף די צוויי אידען וואָס טראָגען
דעם קוימען אויף די הענט און ווייסען ניט אויף וועלכען
אָרט איהם אָפצולייגען.

דער גרויסער בוי־מיסטער האָט זיך אַ ווילע פאר-
טראַכט, אונטערנעבויגען מיט דער לינקער זייט פון דער
רעכטער האַנט אַ שפיץ פון זיין בית־המדרש הנדול'דיגער
באָרד און געזאָגט:

— מיט'ן קוימען איז טאָקע אביסעל טראַבעל...
אויפ'ן דאָך — מאַכט ער — קען מען איהם נישט שמע-
לען, ווייל ער'ט אראָפּפאלען, וועט מען איהם מוזען —
מאַכט ער — האַלטען אין שטוב...

— וואָס טויג מיר, זאָג איך, דער קוימען אין שטוב,
אז איך דארף איהם גאָר האָבען אויפ'ן דאָך...

— אקוראט אויפ'ן דאך?! — איז דער בוימיסטער
מבטל מיין טענה — וויילע וואָס איז? — מאַכט ער —
באשער די גוים האָבען זיך געמאַכט אַ מאַדע צו שטעלען
די קוימענס אויף די דעכער דאַרפֿען זיי די אידען נאָכ-
טון... ס'איז בכלל, זאָגט ער, אַ גוי'שער מנהג... אַ הויז
דעם, מאַכט ער, איז גלאַט ניט פראַקטיש צו לאָזען אַזאַ
קוימען שטעהען אין דרויסען... עס איז, זאָגט ער, צו אַ
ט י י ע ר ע ר קוימען...

— אָבער — טענה איך — ס'דאַרף דאָך זיין פון
וואַנעט אַרויסצולאָזען דעם רויך פון שטוב, צי ניין?
— וועלל, מאַכט דער גרויסער ארכיטעקט — וואָס
שייך דעם רויך קען מען איהם אַרויסטרייבען פון שטוב
מיט אַ יאַרמולקע... נאָט אייך, זאָגט ער, טאַקע מיין יאַר-
מולקע, און לאָז, זאָגט ער, זיין געצעטעלט אַ ביזנעס. ווי
מ'זאָגט, זאָגט ער, באַנאָך אין אַמעריקאַ...

און זיך ווענדענדיג צו זיינע אַרבייטער, מאַכט ער:
אידען, מע'ט שוין היינט ניט קענען פינדישען ס'הויז...
ס'איז שוין צו שפעט... מיר'ן עס אָפּלעגען אויף מאָרגען...
און אַנב, זאָגט ער, ווער פון אייך אידען איז אַ פּלאַמבער?
סע וואָלט געווען ניט שלעכט, מאַכט ער, אַז די פּלאַמ-
בינג זאָל געמאַכט ווערען פון אַ פּלאַמבער — האָ? —
ווענדט ער זיך צו די אַרבייטער — וואָס זאָגט אַ י ה ר?
— מיר זאָגען, רופֿען זיך אַן די בכבוד'ע אידען מיט
א י י ו קוּל — אַז ס'איז אַלץ נאָנסענס ש'ב נ אָ נ -
ס ע נ ס. מיר האָבען שוין, מאַכען זיי, אין אונזער לעבען
געטון וואַזשנערע זאַכען ווי פּלאַמבעריי...

— מיינט איהר-זשע, הייסט דאָס, — רופֿט זיך אַפּ
דער בוימיסטער — ס'איז אַ לאו דוקא, אַז אַ הויז מוז
געפּלאַמבערט ווערען פון אַ פּלאַמבער? אויב אַזוי, מאַכט
ער, קענט איהר געהן אַהיים און קומען אַי"ה מאָרגען
גאַנץ פריה, כּלחוד, און האָט זיך מיר דערוויילע, מאַכט ער,
אַ גוטינקע נאַכט. גודניטאַל! און ער פאַרשווינדט.
צו מאָרגענס איך קום צוגעהן צום הויז זעה איך ווי

דריי אידען גראָבען די ערד לעבען מיין הויז מיט שרוי-
פענציהער און די איבריגע אידען זיינען באַשעפטיגט מיט
ארויפקלאַפען אין פראָנט פון מיין הויז עפעס מאָדנע
פיייערעסקעיפס, וואָס זיינען געמאַכט פון רויטע פאַפענ-
דעקלעך... און מיין הדרת־פנים'דיגער שטעהט אין דער
זייט, און מאַכט זיך — מיט דער האַנט — אַ ציגאַרעטעל
פון יוראָפּשען טאַבאַק...

— מיסטער, זאָג איך צו איהם — וואָס הערט זיך
מיט'ן הויז? ווי בויעט זיך עס?

— אַ דאַנק! — מאַכט דער איד, און לעקט־אָפּ
בשעת־מעשה די ברענעס פון ציגאַר־פאַפיר — סע געהט,
מאַכט ער, דאַנקען גאָט, ווי געשמירט. מיר האַלטען שוין,
מאַכט ער, ביי די פיייער־סקייפס... איצט, מאַכט ער, דאַרף
מען נאָך אַ לייג טון די פּלאַמבינג, וועט שוין זיין א"יה
אַלצדינג פאַרטיג... אגב, זאָגט ער, איהר זעהט יענע דריי
אידען, וואָס גראָבען די ערד מיט שרויפּענציהער? ... דאָס
גראָבט מען, מאַכט ער, די וואסער־לייטונג...

— פאַר וואָס־זשע גראָבען זיי ניט מיט קיין רידלען?
— פּרעג איך — פאַר וואָס עפעס מיט שרויפּענציהער?

— דאָס איז דערפאַר, מאַכט ער, ווייל די דאָזיגע
דריי אידען זיינען בעסער איינגעטרייעט, מאַכט ער, צו
אַרבייטען מיט שרויפּענציהער, ווי מיט רידלען. זיי זענען,
מאַכט ער, שניידערס... טייערע שניידערס, מאַכט ער, ווי
גאָלד... דעם דאַך, מאַכט ער, האָבען זיי אַ ויך גע-
לייגט... גאָלדענע הענט — מאַכט ער און ווייזט אויף די
דריי אידען — אַלצדינג קענען זיי... און זיי אַרבייטען,
מאַכט ער, זעהר שנעל...

דער סוף איז געווען (אזוי וועט ענדיגען מיין חבר
ה. ה. וואָס וועט מיר איבעראַכטאָג פרייטאג, אז מע'ט
דערלעבען, צושיקען די אויבענדערמאָנטע הומאָרעסקע),
דער סוף איז געווען, אז דאָס הויז האָט מיך טאַקע געקאַסט

זעהר ביליג, זעהר ביליג, דערפאר אָבער האָט עס געהאט
א שטיקעל חסרון, א שטיקעל חסרון. אזוי גיך ווי דאָס הויז
איז אין גאנצען פארטיג געוואָרען, פארטיג געוואָרען, איז
אָנגעקומען א לייכט שטורעמווינטעל און האָט עס אוועק־
געטראָגען, אוועקגעטראָגען.. און ביז היינטיגען טאָג האָב
איך נאָך ניט געפונען מיין פראַכטיג הויז, וואָס איז אויפ־
געבויט געוואָרען פון שנעלע באַלמעלאַכעס, פון שנעלע
באַלמעלאַכעס..

די עסטאנאנאניסטען

אנ'אויסגעטראכטע מעשה, וואָס
ס'איז אין איהר נישטאָ קיין
וואָרט אמת.

מען האָט מיר איינגעשמועסט, אז איך זאל קויפֿען
„סטאק“ פֿון א געוויסער קופער-געזעלשאַפט. איך און —
„סטאק“ זענען אייגענטליך נישט קיין נאָהענטע פריינט,
מען קען זאָגען: גאָר ווייטע קרובים, אָבער אזוי ווי עס
האָט זיך געהאַנדעלט וועגען מאַכען א פארמעגען (אזוי
האָט מיר דער אנענט איינגערעדט!) בכּו, האָב איך גע-
נומען מיינע פאָר הונדערט דאלאר, זיי אריינגעווארפען
אין „סטאק“ און געוואַרט אויף די מינוט, ווען אַ שליה
וועט מיר קומען אָנזאָגען:

— איך האָב די עהרע צו מעלדען, אז איהר זענט שוין
ענדליך א מיליאָנער — דאַנקע שעהן!

האָב איך געווארט. געדולדיג געווארט. האָפֿנונגספול
געווארט. געווארט, אז אַט-אַט וועט זיך א הויב טון די
בערזע און איך וועל ווערען איינער פֿון די גרויסע מיליאָ-
נערען — איהר זאָלט מיר ענטשולדיגען פֿאַר דעם אויס-
דרוק.

דער „סטאק“ מיינער האָט געצאָהלט א דיווידענט פֿון
צעהן פראָצענט און האָט געקאָסט פינף הונדערט דאלאר
א „שעהר“. איך האָב געקויפט פינף „שעהרס“, אָדער
„שעהרען“, פֿאַר פינף-און-צוואַנציג הונדערט דאלאר, מעהר
האָב איד נישט געהאַט, אז נישט וואָלט איך געווען גע-
קויפט נאָך. ווארים, ווער קען מיך צוריקהאַלטען פֿון

מאכען מיליאָנען אויף אַ פיינעם, עהרליכען און ציכטיגען
אופן? האָ?

אָבער מערקווירדיג — אָדער בעסער געזאָגט: ס'איז
נאָנץ נאַטירליך, אז אזוי גיך ווי איך האָב איינגעהאַנדעלט
מיין „סטאַק“, האָט ער גענומען זינקען... פאלען... און
אזוי איז ער געפאלען און געזונקען פון טאָג צו טאָג. דאָס
פאלעניש פון מיין „סטאַק“ איז געווען אזוי שנעל און אזוי
טייער, אז איך האָב עס קוים געקענט כאַפּען מיט'ן אויג.
צי אין דרויסען האָט גערעגענט, צי עס האָט געשוינט די
זון — מיין „סטאַק“ האָט זיך געטון זיינס: ער איז גע-
פאלען...

איך בין אוועק צו מיין מעקלער און איהם געזאָגט:
— מיסטער, וואָס וועט זיין דער סוף פון דעם פאלען,
וואָס מיין „סטאַק“ פאלט?..

און ער האָט מיר געענטפערט פאָדראָכנע, אַראָפּ-
שנעלענדיג בשעת מעשה, מיט אַ פינגער די אַשעס פון זיין
פיינעם ציגאַר:

— די איצטיגע לאַגע איז אַ נאָנץ נאַטירליכע. דאַרין
איז שולדיג — בראַזיליע...

און ער האָט מיר ערקלערט, אז אזוי ווי די בראַזיל-
ליאַנישע לאַגע איז איצט אַ שווערע, די באַנאַנאַס זענען
דאָרטען נישט געראַטען, רופט זיך דאָס נעמליך אָפּ זעהר
שלעכט אויף דער קופּער-אינדוסטריע, און פאָלגליך אויך
אויף אונזערע קופּערנע „שעהרס“ אָדער „שעהרען“.

הייסט עס אַלזא — האָב איך געזאָגט צו זיך — אז
מיין גאַנצער שיקזאַל איז איצט אָפהענגיג פון בראַזיליע
און פון איהרע באַנאַנאַס. גוט. איך וועל אַלזאָ האַלטען אַן
אויג אויף בראַזיליע און זעהן וואָס איך קען טון, צו פאַר-
בעסערען די לאַגע פון איהרע באַנאַנאַס!

אזוי האָב איך געטראַכט. אָבער דער „סטאַק“ האָט זיך
געטון זיינס: ער איז געפאלען מיט אַ מערקווירדיגער
שנעלקייט. צוערשט מיט אַ פינגער פראַצענט, דאַן זעקס, דאַן

זיבען — און אז. וו. ביז ענדליך איז אראָפּגעקומען אויף
פינף-און-דרייסיג פּראָצענט ביליגער ווי איך האָב געקויפט.
איך האָב גענומען ארומגעהן צווישען די פּושקארט
פּעדלער'ס און זיך נאָכפּרעגען אויב זיי קויפען באַנאַנאַס
און וויפּיעל? און אויב יע, צו קויפען זיי די בראַזיליאַנישע
יאַטען, מיט די געפּלעקטע בייכלעך, ווי יאַשטשערקעס...
די פּעדלערס האָבען מיך אָנגעקוקט מיט גרויס סימ-
פּאַטיע און מיר ס'רוב געענטפּערט. אַז די ביזנעס זענען אין
דר'ערד ווי אַ באַרג, און וואָס שייך בראַזיליע מיט איהרע
באַנאַנאַס, מעג זי זיך אָנצינדען ווי אַ ליכט...

— פאַרוואָס?

— גלאַט אזוי. אָהן שום אורזאכע..

אַז איך האָב דאָס דערהערט, בין איך אוועקגעלאָפּען
צו מיין מעקלער און איהם געזאָגט:

— בראַזיליע מעג ברענען ווי אַ ליכט — פאַרקויפט

מיין „סטאַק“, און לאָז דאָס נעהמען אַ סוף!

ער האָט אָבער געזאָגט:

— ווייסט איהר, וואָס איכ'ל אייך זאָגען? איצט איז

די ריכטיגע צייט צו קויפּען פּרישען „סטאַק“.

פּאַלנט מיך און קויפט צו נאָך אַ דריי-פיער שעהרס,

וועט איהר נתעשר ווערען.

— הינו, וואָס איז דער שכל?

— דער שכל איז — מאַכט ער — אַז באַנאַנאַס מוזען

ענטוועדער געראָטען, אָדער ניט. אויב זיי געראָטען ניט,

דאָן האָבען מיר שלעכטע באַנאַנאַס און דער „סטאַק“

פאַלט, אויב עס געראָט, דאָן —

— דאָן פאַלט ער סיי-ווייסיי! — העלף איך איהם

ארויס...

— חכמות אַן אַ זייט! — מאַכט ער — וואַרפט אריין

נאָך אַ פּאַר טויזענד דאָלאַר אין „סטאַק“. וואָס קענט איהר

פאַרלירען?

איך האָב איהם אָנגערופען מיט א געוויסען נאָמען און
בין אוועק.

און מיין „סטאַק“ האָט זיך דערוויילע געטון זיינס:
ער איז געפאלען...

אין א משך פון עטליכע חדשים איז ער ארונטערגעקור
מען אויף פופציג פראָצענט פון דעם פרייז, אויף וועלכען
איך האָב געקויפט. און איך האָב גענומען זיך שטאַרקער
פאראינטערעסירען אין — בראזיליען און אין באַנאַס.
צום טייוועל! וואָס איז דאָס פאר א שנאָרערישע מדינה —
דאָס בראזיליע? און פארוואָס איז זי כסדר אין אזא גע-
דריקטער לאַגע?

אזוי האָב איך געטראכט. אָבער ביי טראַכטען אליין
איז דאָס נישט געבליבען. איך האָב באשלאָסען, אז איך מוז
עפעס טון דירעקטעס, אום צו העלפען פארבעסערען די
לאַגע פון מיינע בראזיליאנישע ברידער און דורך זיי —
אויך די צרה'דיגע לאַגע פון מיין „סטאַק“. וועלכער האָט
זיך אַראָפגעלאָזען צו דער לעצטער שטופע.

צו דיזען צוועק האָב איך אַרנאַניזירט א פאראיין מיט'ן
נאָמען „די באַנאַפילען“. דער צוועק פון דיזען פאראיין
איז געווען צו זעהן, אז יעדער מעמבער זאָל עסען אזוי
פיעל באַנאַס ווי מעגליך, און אויב מעגליך נאָך א ביסעל
מעהר.

א נאָבעלער צוועק!

אין דער צייט פון עטליכע וואָכען זענען זיך די „באַנאַ-
נאַפילען“ עטליכע מאָל צונויפגעקומען. אין א קעלער וואו
מען קולטיווירט באַנאַס, וואו מען „גרינט“ זיי אויס
הייסט דאָס. דאָרטען האָבען מיר זיך צוערשט גוט אָנגע-
שטאַפט מיט די פעטע פירות, דאָן האָבען מיר גענומען
פיהלען שלעכט און אגיטירען פאר אויפהויבען א נאַציאָ-
נאַלע בעוועגונג צו גונסטען דעם באַנאַפיליזמוס.
ס'איז איבריג צו זאָגען, און אפשר איז דאָס ניט איב-

ריג, אז ס'רוב פון די מעמבערס זיינען אליין געווען „שער-
האָלדערס“ פון זעלבען „סטאק“ וואָס איך.

נאָך אַ חודש איז פאראיבער. אונזערע באַנאַנאַפילען,
האַבען דערווייל אויפגעהויבען אַ שטורעם אין דער פרעסע,
למאי מען עסט ניט קיין באַנאַנאַס? און למאי ניט מען
נישט די קראַנקע מענשען עסען באַנאַנאַס אָנשטאַט אייער
אָדער אנאנדער זאך?

די דאָזיגע באוועגונג, אונטערגעכאַפט פון דער פרעסע,
האַט אָנגענומען געוואלדיגע די מענזליכען, ווי מען
זאָגט אויף דייטשיש. „עסטאַבאַנאַ!“ איז געוואָרען
אַ שלאָגווארט. אַ פאַראַלע. אַ קענצייכען צווישען לאָדזשענ-
ברידער, די „עסטאַבאַנאַ“ באוועגונג, האָט זיך ווי אַ
גרויס וואַלד-פייער אויסגעשפּרייט און ארומגעכאַפט
ס'נאַנצע לאַנד. אין אלע וואַדעווייל-הייזער האָט מען גע-
זונגען „עסטאַבאַנאַ!“ אלע פּאָנאַגראַפּס האָבען עס גע-
שפּיעלט, און גרויסע טענצערקעס, ווי די דאָנקאן, האָבען
דאָס אויסגעטאַנצט באַרפּיסערהייד, אין עטליכע אַקטען...
די גרעסטע מענער פון לאַנד זיינען געוואָרען „עסטאַ-
באַנאַניסטען“ אָדער באַנאַנאַפילען. די פיינסטע דאַמען
האַבען זיך ניט ארויסגעריהרט פון הויז אָהן אַ קוישעל מיט
באַנאַנאַס.

קורץ אונזער קליינע באוועגונג האָט געבראַכט גרויסע
פּרוכט. דער האַנדעל מיט באַנאַנאַס האָט זיך אונגעהויער
געהויבען, איז חשוב'ער געוואָרען, אָבער צום „סטאק“ אונ-
זערען, האָט דאָס ניט געהאַט. ער האָט זיך געטון זיינס:
ער איז זיך געפאַלען...

בין איך ווידער אוועקגעלאָפּען צום מעקלער צו מיי-
נעם און נע'טענה'ט:

— סטייטש, וואָס וועט זיין דער סוף פון דעם פּאַלען
וואָס מיי, „סטאק“ פאַלט? נוואַלד, איך ווער דאָך בדלות
— ווער איך דאָך!

און איך האָב גענומען קלאַפען אויפ'ן טיש — מיט'ן פויסט, אַט-אזוי-אָ!

— שאַ! — מאַכט ער — וואָס שרייט איהר אזוי? — דאַנקען גאָט, בראַזיליע איז אַלרײַט!

— צום טייוועל מיט בראַזיליע! — זאָג איך — וואָס טויג מיר בראַזיליע, אז א י ד ווער בדלות? און א חוץ דעם — זאָג איך — האָט איהר דאָך עפעס געזאָגט, אז די גאַנצע אורזאַכע וואָס מיינע קופער-אַקציעס זענען אזוי געשלאָגען, איז ווייל די בראַזילישע באַנאַנאַס האָבען דאָ א שלעכטען אָפּנאַנג. אָבער — זאָג איך — וואָס וועט איהר איצט זאָגען? איצט — זאָג איך — בעת דאָס גאַנצע לאַנד איז פאַרכאַפט פון דער „עסטאַבאַנאַנאַ“ באַוועגונג? האַ? ווי וועט איהר איצט, זאָג איך, ערקלעהרען די אורזאַכע וואָס די קופער-אַקציעס האַלטען אין איין פאַלען?

— וועל — זאָגט ער — ס'איז טאַקע שווער צו ער-קלערען. נאָר ווען איך זאָל איהם פאַלגען, זאָגט ער, וואָלט איך צוגעקויפט נאָך פאַר עטליכע טויזענד דאלאַר „סטאַק“ — גלאַט אזוי פאַר שפּעקולאַציע... וואַרום, זאָגט ער, אזוי ניד ווי די אַקציעס וועלען אויפהערען צו פאַלען, איז כמעט זיכער, אז זיי וועלען ענטוועדער בלייבען שטעהן אויף אן אָרט, אָדער זיי וועלען זיך געבען א הויב און מען וועט, זאָגט ער, מאַכען געלט ווי בלאַטע...

דער סוף איז געווען, אז די אַקציעס האָב איך קוים אוועקגע'פטר'ט, מיט זעכציג פראָצענט רייניעם פאַרלוסט, א חוץ טראַבעל און א האַרץ-וועהטאָג. און אלעס וואָס עס איז מיר געבליבען פון יענעם „סטאַק“ איז א פאַרדאָרבע-נער אַר גאַנצ, פון עסען צופיעל פון די פאַרפלוכטע באַנאַנאַס!..

א אידישע טבע

א בילד, ווי זאגט איהר,
פון לעבען

מיינער א לאנדסמאן דערצעהלט:

איך האָב געהאַט געעפענט אַ קענדי סטאָר אויף ריי-
ווינגטאָן סטריט. וואו האָב איך גענומען געלט? —
זאָלסטו נישט פרעגען. איך האָב גענומען געלט דאָרט
וואו אַלע אידען נעמען: ביי גאָט. איך האָב געשפּאַרט
פון דעם, פון יענעם. אביסעל פון קליידונג, אביסעל פון
שוכונג, אביסעל, ווי זאָנסטו, פון מויל, ביז איך האָב צור-
ניופגעשלעפט עטליכע הונדערט דאלאר און געעפענט די
סטאָרקע.

מילא, דארף איך דיר דאָך ניט דערצעהלען, ווי איך
האָב זיך געפיהלט, אז איך בין אין אַ מזל'דיגער שעה
ארויס פון שאַפ! איך האָב געפיהלט, ווי איינער וואָס
מען לאָזט איהם ארויס פון עפעס אַ שרעקליכער תפיסה.
איך האָב געפיהלט, אז איך הויב אָן לעבען גאָר אויפ'ס
ניי. די שעהנע קראַנקהייט וואָס איז מיר געקומען פון
שאַפ, האָט מיך איצט אָפגעלאָזען. דער הוסט האָט אויפ-
געהערט מוטשען — עפעס ווי דערשראָקען זיך פאר דער
שעהנער סטאָרקע, די ליכטיגע לאַמפען און די בלאַנקענדע
מאַשינדלעך וואָס מישען די „מאָלטעד-מילק“... און די
גרויסע סלאָיעס מיט פרוכט-איינגעמאַכטס און די רייך-
אויסגעפוצטע „שאָוקייסעס“...

קורץ, איך בין געוואָרען אַ נייער מענש — אַ פרייער,
אַ לעבעדיגער, אַ זעלבסטשמענדיגער.

אויס שאפ, אויס באַס, אויס פאַרמאן — ווער איז צו
מיר גלייך, איך בעט דיך? הא?

אז ס'איז אוועק עטליכע טעג און די ביזנעס האָבען
זיך איינגעשטעלט און איך האָב אנגעהויבען לעזען פאר
טרוקענער וואַרע אזוי ג ע ש מ א ק, רוף איך זיך אָפּ
צו מיין פרוי: סערעה, עס געהט, דאַנקען גאָט, אויף א
דרך! וועסט זעהן, זאָג איך, סערעה בראַט, אז מיר וועלען
זיך דאָ איה"ש מיט גאָט'ס הילף ארויפארבייטען! די
סטאַרקע, זאָג איך, איז קיין עין־ערה ניט, א גאַלדענע
סטאַרקע, און ווערליג, זאָג איך, אן אָנפאַנג, איז דאָס
ביסעל גאָר ניט שלעכט, — אָבער ג אָ ר ניט שלעכט!
זאָג איך.

זאג איך אזוי צו איהר, און מיר קוועלען ווי די קינדער
און מיר שפיגלען זיך אין דער סטאַרקע ווי עפעס אן אבן־
טוב. עפעס א קלייניגקייט: דאָס ערשטע מאָל אויף מיין
לעבען, וואָס איך עס א שטיקעל ברויט וואָס עס איז ניט
באשפיגען פון קיינעם.

איז דאָך אָבער, ווי זאָנסטו, פאראן א איריש פאָלק
אויף דער וועלט. יאָוועט זיך צו מיר עפעס מיט אמאָל א
איר מיט א שאַרף פארשפיצט בעלדעל, שאַרפע אויגען, א
שאַרפען קאָפּ און... פול מיט עצות ווי א מילגרוים מיט
קערלעך.

קומט אריין, קויפט א באַקסעל סיגארעטלעך מיט
מעטשעס און פארפיהרט מיט מיר א שמועס וועגען סטאַר
— וויפיעל האָב איך פאר איהר באַצאָהלט, און וויפיעל
נעם איך איין א טאָג, און וואָס פאר א מין לייזעכץ איז
ביי מיר און אזוי ווייטער.

מיין איך, אז ס'איז מסתמא עפעס אן אנגעטעל, זאָג
איך דעם אמת וועגען אלצדינג.

הערט ער מיך גאַנץ פיין אויס, קנייטשט אלץ בעת
מעשה מיט אן אויגעל, און דאן רופט ער זיך אָפּ צו מיר
מיט א טאָן פון איינעם וואָס מען איז איהם שולדיג א סך
נעלט און מ'ניט עס איהם נישט אָפּ:

— איך גיב אייך העכסטענס א מאָנאַט צייט אָנצור-
האַלטען די סטאַרקע!

— און דאָן? פרעג איך ערשטוינט איבער זיין טאָן.
— דאָן, זאָגט ער, — וועט איהר מוזען ארויס פון
ביזנעס, ווארום דער סטאַר, מאכט ער, וועט זיך ניט בא-
צאָהלען. גור-באי!
און ער געהט אוועק.

בלייב איך שטעהן און הויב אָן טראכטען: וואָס איז
דאָס פאר א מין איד וואָס זאָגט נביאות. און לַמאי זאָל
איך מוזען אויפגעבען די ביזנעס, אז די ביזנעס געהען
אַהר-עין-הרע פיין ווי גאַלד? נור פונדעסטוועגען הויבט
שוין אָן שרעקען ס'האַרץ, ווער ווייסט? מסתמא איז דאָך
עפעס פאראן דערביי! א מענש וועט דאָך ניט געהן גלאַט
מיר מאַכען א שווער האַרץ, בפרט, אז איך קען ניט דעם
אידען און ווייס ניט ווער ער איז!

מילא, בקיצור: עס איז אוועק א חודש צייט, און די
ביזנעס האָבען זיך קיין-עין-הרע פיין אוועקגעשטעלט. די
קלענסטע אייגנאהמע וואָס איך האָב געהאט איז געווען
אכצען דאלאר א טאָג, און לייטע האָבען מיר שוין אַנ-
געבאַטען אויף איהם צוויי טויזענד דאלאר פראָפּיט, נאָר
איך האָב ניט געוואָלט פארקויפּען.

אויף דער פינפטער וואָך יאוועט זיך ווידער דער פאר-
שפיצטער איד, קויפט ווידער א באקסעל סיגארעטס פאר
זיבען סענט מיט מעטשעס, פאררויכערט זיך איינס, און
ניט פרעגענדיג אפילו ביי מיר וואָס איך מאַך, ניט ער א
זיפּץ און זאָגט:

— איך גיב אייך נאָך העכסטענס צוויי מאָנאַט צייט
צו עקזיסטירען. אויב ד ר י — איז שוין א סך!
און ער געהט אוועק.

מילא, דאָס מאַל האָב איך זיך שוין פאר זיין נביאות
ניט דערשראָקען. אדרבא. עס איז מיר געפעלען געוואָרען
דער עסק, ווי א פרעמדער איד זאָגט מיר אריין אין די
ביזנעס... און ווי ער פרויבט טרעפען. האָב איך געלאַכט.

און דערווייל האָט זיך דער סטאָר געהאַלטען אין איין אַרױפאַרבייטען. איך און מיין פּרוי האָבען פּשוט ניט געהאַט קיין הענט און מיר האָבען געמוזט אַרױנגעמען אַ מענשען ער זאָל אונז אַרױסהעלפּען אין די ביזנעס. און וועגען מיין אידען האָב איך שוין גאָר געהאַט פאַרגעסען. פּלוצים פּאַלט ער אַרױן, געהענדיג פון דער אַרבייט, הייסט זיך מאַכען אַ גלעזעל „פּליין“, מיט אַ ביסעל היי-מישען סירופּ דערצו — פאַר אַ פעני, טרינקט זיך עס פאַמעליכקע אױס, דאן לעגט ער אַיבער ס'אױסגעטור-גענע רעקיל זיינס פון דעם רעכטען אַרעם אױף דעם לינג-קען (ס'איז געווען אַ הייסער טאָג!) און ער מאַכט צו מיר :

— מיסטער, איך האָב אױסגערעכענט, אז איהר דער-לעגט צו אַייערע ביזנעס, וועניגסטענס פּערצעהן און אַ האַלב דאלאַר אַ וואָך. סאַ שאָד! איהר זעהט זיך דוקא, מאַכט ער, אָן צו זיין אַ וואױל מענשיל. העכסטענס וואָס איהר קענט זיך נאָך דאָ מוטשען איז נאָך דריי חדשים — פאַרגרעסערט ער מיר שוין דעם טערמין — אָבער ס'איז נאָר אַן עבירה, מאַכט ער, וואָס איהר מוטשעט זיך מיט דער סטאַרקע. ווייל, מאַכט ער, ס'איז אַ „טױטע פּראָפּאָזישען“...

און ער געהט זיך אַוועק.

אָבער טראָץ דעם אידענ'ס נביאות, טוט זיך דער סטאָר דערווייל זיינס — דאָס הייסט ער וואַקסט אהן עינדרע. דער טרייד ווערט אלע מאָל גרעסער. מען באַט שוין פאַר איהר זעקס טױזענד דאלאַר און איך לאָך זיך אױס דערפון. וואָס טױג מיר פאַרקױפּען, אז איך זשייב קיין עינדרע.

אין אַ חודש אַרום באַווייזט זיך ווידער מיין איד, טרינקט ווידער אױס אַ גלעזעל „פּליין“ און בשעת טרינג-קען מאַכט ער צו מיר :

— איך האָב געכטען אױסגערעכענט צוזאַמען מיט מיין פּרוי, אז איהר האָט שוין דערלעגט צו אַייער סטאָר-

קע איבער אכט הונדערט דאלאר און אז לענגער, מאכט ער, ווי ביז קריסטמעס, אז מען וועט דערלעבען, וועט איהר ניט דערציהען, איהר'ט מוזען, מאכט ער, „באָסטען“.

— זאָרנט ניט פאר מיר, לעבער איר! — לאַך איך שוין פון איהם — איב'ל שוין, זאָג איך, ווי עס איז דורכקומען. א הויז דעם, זאָג איך, וואָס געהט אייך אזוי אין לעבען צו איך וועל עקזיסטירען צו ניט?

— אין לעבען? — מאכט ער — עס געהט מיר ניט אין לעבען. עס ליגט מיר, מאכט ער, אפילו ניט אין דער לינקער פיאַטע, איך זאָג עס בלויז.

— דאָס איז זעהר שעהן פון אייער זייט! — זאָג איך — אָבער אפשר, זאָג איך, וואָלט איהר געקענט פארלענן גערען דעם טערמין פון מיין סטאָרקופערשער עקזיסטענץ כאַטש ביז פסח?

— וועל, זאָגט ער, און קוקט מיך אָן ערנסט ווי א מצבה, — איהר מיינט, אז איך שפאָס, אָבער איך שפאָס ניט. ביי מיר, זאָגט ער, אז איך זאָג א וואָרט איז דאָס געזאָגט. איך בין ניט, מאכט ער, פון די אידען וואָס באלאָר קען גלאַט אין דער וועלט אריין.

— וואָס איז אייער מלאכה, אויב איך מעג פרעגען?
— איז מיר אינטערעסאנט צו וויסען דעם אידענ'ס בא-שעפטיגונג.

— איך אליין, מאכט ער בין א באַטאָנהאַל-מייקער ביי פענטיץ...

— איהר האָט מסתמא אַמאָל געהאַלטען א גרויסע קענדי סטאָר — פרוב איך טרעפען, וואָס עס ניט איהם דאָס רעכט צו רעדען וועגען מיינע ביזנעס מיט אזא אוי-טאָריטעט.

— ניין, זאָגט ער, אין ביזנעס בין איך קיינמאָל ניט געווען. ניט אין קענדי ביזנעס און ניט אין אַנדערע. נאָר פונדעסטוועגען, מאכט ער, און פאטשט זיך מיט דער האַנט אויפ'ן שניפּסעל, פונדעסטוועגען בין איך מעהר

מבין אויף אלערליי ביזנעס ווי די גרעסטע ברֶאָקערס. אָט
אזא מענשיל, מאַכט ער, בין איך מיר.
— איז, הייסט עס, גיט איהר מיר צייט בין קריסט-
מעס?

— יעס! — מאַכט ער, קריסטמעס וועט איהר מוזען
פארקויפען דעם סטאָר פאר א שיבוש, אבי פטור ווערען
פון א צרה, און ס'איז, זאָגט ער, א שאָד יעדע מינוט וואָס
איהר מוטשעט זיך דאָ אָפּ.
און ער געהט אוועק און איך זעה איהם ניט בין קריסט-
מעס.

קריסטמעס קומט ער ווידער צוגעהן, הייסט זיך גע-
בען א „האַט־שאַקאַלעד“ פאר צוויי פענים, טרינקט עס
אויס און מאַכט צו מיר:

— ווייסט איהר, איך האָב נעכטען אויסגערעכענט
צוזאמען מיט מיין פרוי, און בין היינטיגען טאָג האָט
איהר שוין באַגראָבען אין דער דאָזיגער סטאָרקע גענויע
31 הונדערט דאלאר — א חוץ געז.

— ווי אזוי האָט איהר דאָס אויסגערעכענט, פרעג
איך.

— אָט זאָגט ער איז דער חשבון! און ער ציהט ארויס
א שטיק פאפיר מיט ציפערן — ביי מיר, מאַכט ער, געהט
דאָס ניט גלאַט אזוי. ביי מיר איז אלעס אויסגערעכענט,
אויף דער פעני. וויפיעל מיינט איהר א שטייגער — וועג
דעט ער זיך צו מיר — האָט איהר בין היינט פארלאָרען
אין סינארעטס אַליין?

— אפשר הונדערט דאלאר! — וויל איך טרעפען.
— מעהר. א סך מעהר, פארזיכערט ער מיך. איהר
האָט בין היינט, מאַכט ער, פארלוירען אין סינארעטלעך
אַליין, ניט וועניגער ווי 362 דאלאר מיט 14 סענט.

— און וויפיעל, פרעג איך, האָב איך בין היינט פאר-
לוירען אין... האַט־שאַקאַלאַטס?

— האַט־שאַקאַלאַטס? ... מאַכט ער, און זוכט אויפ'ן
צעטייל — וואו האָבען מיר עס? ..הב... אָט איז עס...

האַט־טשאַקאַלאַטס... עלף... איין־און־דרייסיג... זעכצעהן...
דריי־און־אַכציג... רעכענט עס צונויף צוזאַמען, מאַכט ער,
האַט איהר, אַלזא, פאַרלוירען אין האַט־טשאַקאַלאַטס 108
דאַלאַר מיט עלף סענט...

— און וויפיעל האָב איך פאַרלוירען ביז היינט אין
בלייפּעדערס? — וויל איך שוין וויסען גענוי מיין טרויער
ריגע לאַגע.

— בלייפּעדערס... בלייפּעדערס — מאַכט ער, און
זוכט מיט'ן אויג אויף זיין צעטיל — בלייפּעדערס... שאַ!
אַט האָבען מיר עס... בלייפּעדערס פיער הונדערט און זי
בען דאָלאַר מיט אכט סענט.

— און דאָס האָט איהר אַלין אויסגערעכענט זייענדיג
א באַטאַנהאַלמייקער? — פרעג איך און וויש אַרונטער
א שמייכעל פון מיינע וואַנצעס.

— נעווערמין וואָס איך בין א באַטאַנהאַלמייקער!
— געפינט ער זיך באלוידיגט פון מיין טאַן — איך רעד
צו אייך, מאַכט ער, ווי א מענש, און זאָג אייך אַקוראַט
ווי איהר שטעהט מיט אייערע ביזנעס... און איהר מיינט,
אַז איך מאַך זיך א שפּילכעל... דער סוף, מאַכט ער וועט
זיין, אַז איך וועל אויף אייך אינגאַנצען א שפּיי טון און
זיך אויפהערען אינטערעסירען אין אייערע ביזנעס. אַט
וואָס, מאַכט ער, עס וועט זיין דער סוף!

מעהר איז ער שוין ניט געקומען, און אפשר איז ער
יאַ געקומען, נאָר איך האָב איהם ניט געזעהן, ווייל אין
א פּאָר חדשים ארום האָב איך די סטאָר פאַרקויפט פאַר
אַזא הויכען פּרייז ווי עלף טויזענד דאָלאַר!

צווייערליי מעטאָדען

...פון דער פריהעריגער סטאָר וואָס איך האָב געהאַט אין אַ קריסטליכען געגענד בין איך געוועהנט געווען צו באהאַנדלען אַ קאָסטומער פּיין, אַנשטענדיג, מיט אַ געוויי-סער מאָס רעספעקט און העפליכקייט. וואָרים, לאָמיר זיך ניט נארען, ווער וועט עס — ביי גוים — געהן קויפען אין אַ סטאָר וואו מען באהאַנדעלט איהם נישט מיט העפ-ליכקייט?

האָב איך געמיינט, אז אויף דער איסט סייד איז אויף אזוי. וואָס זאָל איך וויסען? איך האָב קיינמאָל ניט גע-האַנדעלט מיט אידען.

...אז איך האָב אלזא אפגעקויפט די גראָסערי אין מענדזשין סטריט האָב איך אויפגעפיקסט אַ סטאָרקע, אז זי האָט געטאַנצט: ריין, ציכטיג, אַ מחיה אריינצוקוקן מען. יעדער מין שפּיז-קעסטעל פאַרדעקט פון מייז און אַנדערע שרצים. די פּאַפּירענע-שקאַרמנצען פּוּנ-אַרומגע-האַנגען-אַרום-דער-שטאַנג-אַיבער-ן „קאַנטער“. די „טע-לער“ פון די וואָג-שאַלען אויסגעוואַשען אין אונטערנע-ליינט-דיקע פּאַפּיר. און איך אליין — טענסט דאָך מיר! — האָב זיך אָנגעטון די פּינקענע פּאַפּירענע מאַנדזשעטען אויף די הענט, און דאָס יום טוב'דיגע ביזנעס-שמייכלע אױפ'ן פנים, און איך וואַרט אויף ש פ ע.

באלד הויבען אָן קומען די פרויען, באגריס איך יעדע מיט אַ פּיין שמייכלעלע. פּרעג וואָס ווילען זיי. „אַטענד“ צו זיי שנעל, פאַרנעם נישט צו זאָגען יעדעסמאָל „טהענק-יו“ און „מאָטשאַבלירדזשט“ און „קאַללעגעין — פּליעז“ — ווי איך בין געוועהנט געוואָרען צווישען די גוים...

איך זאָל וויסען, אז דאָס וועט זיין מיין דערקווי-
לעניש — האָב איך נישט געוואוסט!

קיצור הרבר, עם געהט אוועק א וואָך און צוויי און
איך בעמערק, אז מיינע קאָסטימער הויבען אָן ווערען
שימערער... קומען אריין וואָס זעלמענער... און אז זיי
קומען שוין אפילו יא אריין פיהלען זיי זיך עפעס אזוי
פרעמד... אזוי ניט־היימליך... אזוי — איך ווייס אליין
נישט וואָס!..

טראַכט איך: וואָס קען דאָ זיין? דוכט זיך וואָרע
האָב איך גוטע. בין דאָך עפעס שוין ניט קיין גראָסער־
מאָן פון היינט אָן. געהאַלטען שוין ב"ה סטאַרס וואו ניו
יאָרק האָט אן עק, און אין פיינע געגענדען, צווישען
קריסטען, און אלע מאָל האָט זיך געפיהרט אז מיט מיין
פיינער באהאנדלונג פלעג איך, וואָס א וואָך, צוציהען
נייע קאָסטימער, און דאָ — איז פונקט קאפּויר! וואָס,
טראַכט איך, קען דאָ זיין פאר אן אונגליק?

רעד איך עם איבער מיט מיין פרוי — א קלוג ווייבעל
און האָט אויף זיך א קאָפּ פון א מיניסטער! — רעד איך
דאָס איבער מיט איהר און פרעג זי: וואו קען דאָ ליגען
די צרה? דוכצעך, מיר טוען אלעס וואָס מיר קענען צו
זיין פריינטליך און גוטמוטיג צו אונזערע קאָסטימער,
און פונדעסטוועגען צערינט זיך ביסלעכווייז ס'גאַנצע ביר-
סעל מחיה!

זאָגט זי צו מיר: ווייסט וואָס איכ'ל דיר זאָגען,
שימע? (איך הייס שימע) אַנו, זאָג איך, לאָמיר אדרבא
הערען, גיב, זאָג איך, א זאָג עפעס א גוטע זאָך, עפעס א
ריכטיגע עצה. איכ'ל דיר זאָגען, זאָגט זי, אז וועדליג נאָך
מיין מיינונג און וועדליג איך האָב זיך צוגעקוקט זענען
די מענדזשין־סטריטער קאָסטומער נישט געוועהנט צו אזא
פריינטליכער באהאנדלונג. עם איז צו גוי'איש, זאָגט זי,
פאר זיי. און מיין עצה, זאָגט זי, איז דאָריבער, אז מיר
זאָלען, זאָגט זי, ווי מען זאָגט „איבערקעהרען ס'טעפיל“
און זיי געהמען באהאנדלען מיט אזא מינע ווי מיר וואָל-

טען זיי געטון די גרעסטע טובה, מיט דעם ערלויבען זיי אריינצוקומען אין אונזער סטאָר.

אַט-אזוי-אַ. מיט די רייד!

זאָג איך: אַלרײַט. לאָמיר פֿרובען... וואָס קענען מיר אָנוועהרען? אז סײַ ווי סײַ, זאָג איך, וועלען מיר ב"ה באַלד מוזען ארויס מיט'ן בייטשעל, אויב ס'וועט נאָך אזוי אָנהאַלטען אַ שטיקעל צײַט.

אזוי מיט אַ געלעכטער!

..קיצור המעשה: איך און אונזער פֿרוי האָבען גענור

מען אויספיהרען אונזער נייעם „פֿראַגראַם“. ערשטענס האָבען מיר, כמעט ווי מיט די הענט אָפּגעווישט די שמייכלען פֿון אונזערע געזיכטער. אנשטאט דעם האָבען מיר ארויפגעצויגען אַ בייזען אומעט. אַ מענשענפֿינד־ליכקייט, און זויערקייט. באַלד האָט זיך באוויזען דער ערשטער קאָסטומער — דער ערשטער אויף וועמען מיר זאָלען אויספֿרובירען אונזער נייענטדעקטע טעאָריע. האָט בען מיר איהם אויפגענומען מיט אַ געניץ, איך האָב זיך געקראַצט אונטער'ן אויער מיט'ן הענטיל פֿונ'ם הילצער־נעם פֿוטער־לעפיל, מיין פֿרוי האָט אויסגעקלאַפט מינס אן אַלטען קאפּעליוש איבער דעם פעסיל מיט מילך און בסך הכל זיינען מיר געווען פֿארנומען מיט זיך זעלבסט און זיך ניט אומגעקוקט אויף דער אידענע — גלויך ווי זי וואָלט געווען אַ נאָרנישט... אַ קאָרוטש... אַ הונט... די קאָסטימערקע, זעהענדיג אז מיר קוקען זיך אויף איהר ניט אום, האָט זיך חלילה ניט געפונען באַליידיגט. אדרבא, זי איז אליין צוגעגאנגען צו דעם מולטער מיט זעמעל, זיי גוט אדורכגעקאָמען מיט איהרע ברודיגע פינד־גער, אריינגעביסען אין אן עפעלע — וואָס איז געלעגען נישט ווייט צווישען אנדערע עפעל־חברים, און געמאכט די באַמערקונג:

„פע! חזיר'שע עפעל!“ דאן איז זי איינע אליין אוועק צו די טאָמייטאס, זיי ארומגעטאַפט און געמאכט די זעלבע באַמערקונג, וועגען זייער חזיר'שקייט. דאן

האָב איך זי אָנגענומען פאר דער האנט, זי צוגעפיהרט צו דער טיר, זי דערלאנגט א זעץ ארויס און איהר נאָכגע- שריען „קושנירקע!“ „שייטלע גנב!“ אזוי אז גאנץ מענדזשין סטריט זאָל הערען.

האָב איך דאָך געמיינט, אז זי וועט זיך געפינען באַ- ליידיגט? — ווייס איך וואָס! אין א שעה ארום מיין אידענע איז ווידער דאָ. קומט אריין שמיל ווי א קאָטינקע, ווי אן אָפגעשטראָפּטע, קויפט איין וואָס זי בעדאַרף, באַ- צאָהלט און געהט אוועק א צופרידענע, מיט א דאנקבאַרען שמייכלעך אויף די ליפּען.

זעהענדיג אז מיין פרוי'ס „פאליסי“ איז די ריכטיגע, האָב איך באשלאָסען אויסצופיהרען זי אין איהר פולער פראַכט און גלאַנץ. און דאריבער, אז עס האָט זיך באַלד באוויזען נאָך א יונגע פרוי'קע מיט א מילך-קרונג אין האַנד, בין איך צוגעגאנגען צו איהר מיט גרויסע שריט, ארויסגעריסען דעם „פיטשער“ פון האַנד, אָהן שום וואַר- נונג, אריינגעפליוכעט א פּאַר קענדלעך ווייס-בלאָהע וואַ- סער, געפרעגט מיט א בייזער: „וואָס נאָך? עפעס אזוי ווי די פרוי'קע וואָלט געגען מיר באַגאַנגען דאָס גרעסטע פארברעכען, דערמיט וואָס זי איז אריינגעקומען אין מיין סטאָר. דאן האָב איך ביי איהר כמעט ארויסגעשלעפט פון האַנט דעם פאפירענעם דאָלאַר וואָס זי האָט געהאַלטען גרייט צו באַצאָהלען, איהר צוגעווארפען מיט אַכט סענט רעשטע וועניגער ווי ס'איז איהר געקומען... און דאָרביי האָב איך געמאַכט א באַמערקונג, וועגען די מענדזשין- סטריטער ווייבער בכלל, און וועגען די יונגע ווייבלעך בפרט, וועלכע זענען גרויסע קושנירקעס, און סע וואָלט נאָר געוואָלט ביי יענעם ארויסגעהמען די נשמה — וואָלט עס נאָר געוואָלט...

די זעלבע פרויקע — לאָמיר איך פאר איין וועג זאָ- ען — איז דעם זעלבען טאָג צוריקגעקומען עטליכע מאָל און נאָך מיטגעבראַכט איהר נעקסט-דאָריגע...
...צו די נעקסטע קאָסטימער האָב איך שוין איבער-

הויפט גאָרנישט גערעדט. איך בין מיט זיי געווען ברוגז. און ניט נאָר גלאַט ברוגז — נאָר טאקע מיט א מין רוגז, וואָס האָט זיך געגרעניצט מיט טיפּען, אונענדליכען האַס. איך האָב זיי באַהאַנדעלט ווי שונאים — געהוקעט אויף זיי, געשריען אלע וויילע צו מיין פרוי, אז זי זאָל האַלטען אן אויג אויף די קאָסטימער, וואָרים מען שטעלט מיך בדלות — שטעלט מען מיך. ביי אנדערע געלעגענהייטען, פלעג איך באַמערקען צו מיין פרוי, אז די מענדזשיין סטריטער ווייבער האָבען זיך געמעגט אנצינדען ווי א פייער, איידער איך האָב זיי דערקאנט... און אז אויב גאָט וועט מיך אַמאָל אויפריכטען און איך וועל פטור ווערען פון די „חזיר'שע“ גראָסערי־ביזנעס, וועל איך איהם אודאי אָפגעבען א שבח אלע מינוט און אלע רגע...

... א חוץ דעם שרייען און דעם גוואַלדעווען, וואָס מיר ביידע — איך און מיין פרוי — האָבען געשריען און איצט גוואַלדעוועט אויף די קאָסטימערקעס, און א חוץ די באַליידיגונגען, מיט וועלכע מיר האָבען זיי באַליידיגט, האָבען מיר אויך אָנגעהויבען אַרייננעהמען די ערגסטע סאָרטען וואַרע. די זעקלעך מיט שפיז האָבען מיר איצט אויפגעדעקט און פריי געמאַכט פאַר די מיז, קאַקרוטשעס און אנדערע הויז־טייערע. אין דער בלעכענער קאַז מיט וואַסער, וואָס איז געשטאַנען לעבען טיר, אַרומגעלייגט מיט אייז, האָבען מיר פון צייט צו צייט אַריינגעקאַפּעט — מיט אן אויל־קענדיל — א פאַר טראָפּען מילך, גלאַט אַזוי, פון שעהנקייט וועגען... די פוטער פלעגען מיר צור קאַלכען מיט צינקזאַלץ... דעם לאַקס פלעגען מיר אלע טאָג באַפאַרבען מיט רויטען טינט, און די גאַנצע סטאָר האָבען מיר געהאַלטען אַזוי שמוציג, ווי די „באַרדאַפעל“ און דער סטריט־קלינינג־דעפאַרטמענט האָט נאָר ערלויבט...

... און אָט אַזוי האָבען מיר זיך אַרויפגעאַרבייט אויף א פייערעם נאָמען. און איצט — הלאַוי אַהן מיין שאַדען אויף איך געזאָגט געוואָרען — איצט האָבען מיר א האַל־סייל־גראָסערי, און מיר זשויבען, קיין עין־הרע.

דער גרויסער געשעפטסמאן

צוערשט האָט ער געהאַלטען אַ שפּייז־קראָם און פּאַר־קויפּט אונטער'ן פּרייז. דער עיקר איז ביי איהם געווען מען זאָל זיך טומלען און ס'זאָל זיין „ביזי“. ער איז געווען „ביזי“. פאַרביזעט, ביזנעסדיג. דאָס געשעפט האָט אָהן עין־הרע געבליהט, געוואקסען. און וואָס מעהר עס האָט געד בליהט און געוואקסען, אלץ מעהר איז מען פאַרשווארצט געוואָרען, און וואָס מעהר מען איז פאַרשווארצט געוואָרען, אלץ מעהר האָט מען דערלענגט מזומן געלט, און אלץ מעהר האָט צו איהם דאָס ווייב גע'טענה'ט, ער זאָל אויפגעבען דאָס געשעפט. אָבער ער האָט זיך געהאַלטען ביי זיינס: אז מ'עט זיך „איינטרייען“, און אז דער עיקר איז, אז מענשען זאָלען זעהן אז דאָס געשעפט בליהט, אז עס איז אַ גרויסער מאָראַלישער ערפּאלג.

אין עטליכע חדשים ארום האָט דאָס געשעפט געהאַט אָפּגעבליהט, ווי אַ שעהנע בלום. די פּרוכט וואָס איז אַרויס פון דער דאָזיגער „בליהונג“ איז געווען אַ בלאַסע, אַ מאָג גערע. זי האָט געהייסען מיט דעם וואונדערבארען נאָמען: שלמה זעקעלבערג.

אז דער נעמליכער זעקעלבערג איז אביסעל געקומען צו זיך פון דעם „מאָראַלישען ערפּאלג“, וואָס ער האָט געהאַט אין זיין שפּייז־קרעמעל, האָט ער זיך גענומען באווייזען אין נאָם און ער האָט זיך גע'חידוש'ט, וואָס די זון געהט נאָך אלץ אויף, און וואָס די לופט שמעקט נישט פון נאפט און פון קארטאָפּליעס. אין דערזעלבער צייט האָט ער גענומען טראַכטען פון עפעס אַ ניי געשעפטעל, אין וועלכען מען

זאל זיך קענען צופיהרען די הענט. ווי א גרויסער גע-
שעפטסמאן.

איז איהם איינגעפאלען צו עפענען — א רעסטאָראַן.
וואו האָט ער גענומען געלט? פון וועלכע געהימע
קוועלען? — דאָס זיינען מיר נישט מחויב צו וויסען. מיר
ווייסען נאָר, אז באַלד ווי ער האָט געעפענט דעם רעסטאָר-
ראַן, האָט ער גענומען ש נ י ד ע ן די פרייזען צום
בײַן. און דאָס וואָס ער האָט ניט ד ע ר ש נ י ט ע ן,
האָט ער גלאט אזוי פאר'מציאה-גדולה'ט, דורך גרעסערע
פאַרציעס עסען, דורך רייכע מאַרכביינער, און דורך
עקסטראַ גלעזער טײַ.

עס האָט זיך אָנגעהויבען א געלאַף, א „ביזײ“. עס האָט
געביזעט טאָג-און-נאַכט: טעלער האָבען געקלונגען, גאָפּ-
לען זיינען געפאלען פון די הענט, מאַרכביינער האָבען גע-
קנאָקט, און איבער אלעמען האָט זיך געטראָגען דער
שטאַלצער נביא-באַפעהל פון שלמה זעקעלבערג:

— איינמאל לונגענגולאש! — געווערמיין דעם
לונגענגולאש! צוויי מאל ערבסענופ — איינמאל מאַנער!
— און איבער דעם דאָזיגען געזאנג האָט זיך געטראָגען
דער פעטנעפרעגעלטער דופט פון דער קיך און א רויחהר,
נאָך נישט-אויסגעגליטענער קאָפּ-וועהטאָג...

אין עטליכע וואָכען ארום האָט די פרוי פון דעם גרוי-
סען געשעפטסמאן זיך אָנגערופען צו איהר מאַן:
— נוואַלד! מיר דערלייגען דאָך געלט!

— נו, וואָדען? — האָט זעקעלבערג — צענישטיגט
די גאנצע זאך — וואָדען, מ'עט נישט דערלייגען קיין
געלד? דארויף איז עס דאָך א געשעפט... דער עיקר איז,
האָט ער געזאָגט, וואָס דאָס געשעפט געהט און סע
ענטוויקעלט זיך...

— צו וואָס איז מיר דיין ענטוויקעלעניש אז ס'איז
נישטאָ קיין ריוח? — מאַכט צו איהם דאָס ווייב.
— וואָס-זשע וואָלסטו געוואָלט? — מאַכט ער, אז

צוליעב דעם פארשמאָדערטען ביסעל ריוח זאָל איך צומאָ-
כען ס'געשעפט? ..

— מען דערלייגט דאָך אָבער געלט פון טאש...

— נו, מאכט ער, וואָס איז אזוינס דער אומגליק? ..

האָבען מיר, מאכט ער, אין אונזער גראָסערי אויך פאר-
לאָרען געלט! און פונדעסטוועגען האָב איך נישט קיין
חרטה — ווייל איך האָב זיך אויסגעלערענט גרינטליך צו
פארשטעהן די גראָסערי-ביזנעס...

— פאר וואס-זשע האָסטו נישט געעפענט צוריק א

גראָסערי? — מאכט דאָס ווייב צו איהם.

— וואָס טויג מיר ווידער א גראָסערי? — צעלאכט

ער זיך — איך האָב וועניג דערלענט דעם קאָפּ ביי

י ע נ ע ר גראָסערי? ...

— טאָ וואָס-זשע זאָנסטו?

— איך זאָג גלאט אז סע שאַדט נישט, אז מ'האָט

נאָך א ביזנעס אין די הענט.

— און וואָס וועט זיין מיט'ן רעסטאָראַן, שלמה?

— מיר'ן האַלטען אזוי לאַנג, ביז איב'ל מיך אויסלער-

נען דאָס פאך, דערנאָכדעם וועלען מיר ארויסגעהן פון די

ביזנעס...

— קען מען דאָך א י צ ט ארויסגעהן פון די ביזנעס

און אַפראַטעווען עטליכע הונדערט טוהלער! ...

— איצט איז נאָך צו פ ר י ה ארויסצוגעהן, ווייל

מיר האָבען נאָך נישט גענוג „עקספיריענס“ אין די ביוז-

נעס...

אין עטליכע חדשים ארום איז שלמה זעקעלבערג ארום

פון דעם רעסטאָראַן: קראַנק, אויסגעמאטערט, אהן געלט,

און מיט א מאסע „עקספיריענס“.

מיר זענען נישט מחויב צו וויסען וואו ער האָט

ו ו י ט ע ר גענומען געלט. מיר וויסען נאָר, אז באלד

ווי ער האָט נאָר אַרונטערגעשלאָפּען פון זיך דעם רעסטאָ-

ראַן, און אביסעל אויסגערופט די נאָז פון די אויסטערלישע

דופטען פון זיין קיד, האָט ער זיך אָפגעפּוצט ס'שפּאַציר
שטעקעלע און איז ארויס אין דרויסען, א קוק טון וואָס
סע הערט זיך.

אז ער איז אָפגעגאנגען עטליכע גאסען, איז ער פּלוצים
צוגעקומען צו'ן א געוועלכ וואו מען פארקויפט פויגעל,
קעז, הינט, און אנדערע חיות. „אָט דאָס איז אַ געשעפט
פאר מיר!“ האָט ער א טראכט געטון מיט'ן גאנצען מה,
„אָט דאָס איז א געשעפט וואָס עט זיך רעהען“ — האָט
ער ווייטער געטראכט און געקוקט אויף דעם וועווריק
וואָס האָט זיך גערעהט אין דעם שטייג מיט אן אונגע-
הויערער שנעלקייט. „איך וועל ארונטערלאָזען פון פרייז“,
האָט ער געפיהרט זיין פלאן אין געדאנק: „איך וועל געבען
שט א ר ק ע ר ע פויגעל און מיט אַנדערהאַלבען טוהלער
ביליגער ווי אן אנדערער, און איך וועל געבען ד ע ר -
ו ו א ק ס ע נ ע הינט, נישט קיין צוציקלעך, וועט מען
ביי מיר גיכער קויפען ווי ביי אן אנדערען“.

אין עטליכע טעג ארום איז דער גרויסער געשעפטסמאן
אריין אין די פויגעל-ביזנעס. ער האָט אָפגעקויפט די גרע-
סטע, די בייסענדיגסטע, די האַוקענדיגסטע הינט און זיי
אוועקגעשמעלט אין פענסטער. זיי האָבען דאָרט אויפגע-
הויבען אזא גוואַלד, אזא הימעל-געשריי, אז אלע מענשען
האָבען זיך אָפגעשמעלט קוקען.

זעקעלבערנ אליין איז געשטאנען ביי דער טיר און
גערופען:

— קומט אריין, קומט אריין! מיר האָבען די גרעסטע
הינט אין דער וועלט! און די שטאַרקסטע פויגעל... אלע
אנדערע פויגעל-סוחרים, האָט ער געשריגען, פארקויפען
פיצעלעך מיזעלעך, צי צוויי טוהלער א שטיק, מיר פאר-
קויפען ראַצען ווי די קעלבער — פאר בלויז 49 סענט.
קומט אריין!

באלד איז געשטאנען לעבען פענסטער א געזעמעל מיט
מענשען און געקוקט אויף די מערקווירדיגע הויז-חיות,

וואָס זיינען געווען אויסגעשטעלט אין זעקעלבערג'ס גע-
שעפט.

א פרוי איז אריינגעקומען און געפרעגט:

— האָט איהר א שעהן קאנארקעלע?

— מיר האָלטען נישט קיין קאנארקעס! — האָט גע-
זאָגט דער גרויסער געשעפטסמאן. — קאנארקעלעך זיינען
צו שוואַך... מיר האָלטען שפארבערס, האָלטען מיר...
זיי זיינען א סך דויערהאפטער... און זיי זינגען העכער...
בלויז 65 סענט א שטיק; דריי פאר \$1.85.

— אפשר האָט איהר א קליין פודעל־הינטעלע, א ווייס?
— האָט די דאמע געפרעגט.

— מיר האָלטען נישט דאָס דרויב! — האָט זעקעלבערג
אָנגעהאנגען די גראָבע פינגער פון די הענט אויף די שליי-
קעס. — מיר האָלטען אמת'ע הינט... איהר זעהט אַטידע-
נעם הונט? — האָט ער געוויזען אויף א הינטישען שמענר-
ריק, וואָס איז געשטאַנען אין פענסטער מיט א פארבלור-
טיגט אויער. — איך'ל איהם אייך פארקויפען פאר 3 טוהר-
לער מיט 66 סענט... מיט 15 סענט... פאר 3 טוהלער...
פאר א טוהלער פינף-און-אַכציג... פאר א טוהלער מיט א
קוואַדער, בעפאר דער אנדערער הונט בייסט איהם אב
ס'אויער... פאר 98 סענט... פאר 35... בעפאר ער גרויזשעט
איהם אויס ס'אויג...

די דאמע האָט איהם אָנגעקוקט ווי משוגע.

— קויפט עטליכע וועווריקעלעך ביליג! — האָט ער
נישט פארשטאַנען פארוואָס זיין סחורה געהט נישט.
— איך'ל אייך פארקויפען צוויי טויז וועווריקעלעך פאר
אַכט טוהלער... ס'איז אפשר צו טייער?

— ניין! האָט געזאָגט די קויפערין און א שמייכעל
געטון. — ס'איז אררובא זעהר ביליג. גוד-באי!

ווען די מאמע איז אוועקגעגאנגען איז דער גרויסער
געשעפטסמאן געבליבען שטעהן פארטראכט און גע-
קלערט, אז ער איז א ריינגעפאלען, „אין די

פריהעריגע געשעפטען — האָט ער געטראכט — האָט מען א ו י ך דערלייגט געלט, אָבער דאָרט האָט מען כאַטש געלייזט. דאָ אָבער לייזט מען נאָרנישט. ס'איז מסתם דערפאר — האָט ער באשלאָסען — ווייל איך רע-
כען צו טייער."

און זעקעלבערנ האָט גענומען שניידען די פרייזען — אויף אַ ה ע ל פ ט, אויף אַ פ ע ר ט ע ל דערפון, וואָס עס האָט איהם אַליין געקאָסט. ער איז אויך ביס-לעכווייז געוואָהר-געוואָרען, אַז קליינע שויס-הינטלעך זיינען טייערער ווי גרויסע גאסענהינט, און אַז די שוואכע קאנאָריקעס זיינען חשוב'ער ווי געזונטע שפארבערס. ער האָט אריינגענומען א גאנצען „אויסוואהל" פון מאָדערנע סחורה און איז געווען מרוצה זיי צו פארקויפען פאר יעדען פרייז — אבי מ'זאָל קומען און קויפען און די ביזנעס זאָל זיך איינשטעלען. אָבער אזוי ווי פויגעל און הינט זיינען אַ לוקסוס-זאך און מ'האָט נאָר הנאה פון זיי, ווען זיי קאָסטען זעהר ט י י ע ר, איז דאָריבער — וואָס מעהר זעקעלבערנ האָט „געשניטען די פרייזען", אַלץ וועניגער האָט ער פארקויפט. איז געקומען אזוי ווייט, אַז דער גרויסער געשעפטסמאן איז געוואָרען שטארק פארביטערט, האָט געשפיגען קלעק אויף די גאנצע פויגעל-ביזנעס און באשלאָסען, אַז ער וועט צושליסען דאָס געשעפט און אַרויסגעהן נקי, ווי די מאמע האָט איהם געהאט — אָהן אַ פעני געלט. זאָלען די קרעדי-טאָרען עס פארקויפען אין „אַקשען"! לאָז עס ברענען מיט אַ פייער! אַבי ער זאָל אַרויס דערפון אַ לעבעדיגער... איידער סע פלאצט אין איהם די גאל פון פארדרוס.

און ווי ער איז אזוי געשטאַנען און געטראכט זיינע פארצווייפעלטע מחשבות, האָט זיך אַן עפען געטון די טיר און ס'איז אַריינגעקומען אַן עלטערע פרוי, זעהר רייך אָנגעטון און געפרעגט צי ער האָט אַ שווייצאָריש קאנאָריקעל מיט רויטע שטרייפלעך אויפ'ן האַל. — נישטאָ! — האָט זעקעלבערנ געענטפערט קורץ

און גענומען די שליסעל צו פארשליסען ס'געוועלכ.
— וואָס איילט איהר זיך אזוי? — האָט געפרעגט
די דאמע, אימפּאַנירט פון זיין שטאַלצען טאָן.
— כ'האָב שוין היינט גענוג פארקויפט! — האָט
זעקעלבערג געזאָגט מיט א פארבאָרגען שמייכלע.
די דאמע האָט נישט פארשטאנען.
— איהר טוט דאָ רייכע ביזנעס! — האָט זי קאָמ-
פלימענטירט.
— גוואלדיג! — האָט זעקעלבערג געענפערט. —
נאָר מאכט עס שנעל, ווייל כ'האָב נישט קיין צייט.
כ'האָב נישט קיין צייט!
— אנו, באווייזט, זייט אזוי גוט, אָט יענעם קאנאריק,
וואָס הענגט אינ'ם שטייגעל?
— דאָס וועט אייך קאָסטען צוויי הונדערט טוהלער,
נישט וועניגער! — האָט זעקעלבערג זיך געפוילט אראָפּ-
צונעמען דאָס שטייגעל.
— כאַ-כאַ-כאַ! — האָט די דאמע געלאַכט. — איהר
מיינט אז איהר שרעקט מיך איבער מיט דעם פרייז?
ווייזט עס אהער!
ער האָט עס אראָפּגענומען פון דער וואנט.
— וויפיעל, זאָגט איהר, קאָסט עס?
— צוויי הונדערט טוהלער!
— נישט וועניגער?
— נישט וועניגער.
— איהר האָט נישט קיין אנדערס
— ניין. דאָס איז דאָס לעצטע וואָס איך האָב. זיי
געהען ווי מצה-וואסער...
די דאמע האָט אביסעל געצעגערט, געקוקט אויפ'ן
פייגעלע און געפרעגט:
— ס'איז טאקע אזא זעלטען אַנטיקעל?
— א זעלטענהייט! — האָט זעקעלבערג געזאָגט
און זיך ענטשולדיגט דערפאר וואָס ער האָט א גענעץ
געטון.

— פאקט עם איין! — האָט געזאָגט די דאמע --
און שיקט עם מיר צו. אָט איז מיין אדרעס...
און זי האָט באצאָהלט די צוויי הונדערט טהאלער.

פון דעמאָלט אָן האָט דער גרויסער געשעפטסמאן
שוין מעהר נישט „געשנימען די פרייזען“, ווייל ער האָט
אָנגעהויבען פארשטעהן, אז וואָס מעהר מען באצאָהלט
פאר א זאך, אלץ חשוב'ער איז זי, און אלץ מעהר האָט
מען פון איהר הנאה.

רואינירט דורך סוקסעס

וועווע ריבעל, א מאן פון א יאהר — כ'ווייס? ! פון א יאהר 45, לאַמיר זאָגען, האָט געעפענט א געשעפט פון ווארשט און דעליקאטעסען. דאָס געוועלכעל איז געווען א קליינס, אן אַרימס, כמעט אזוי ווי וועווע. דע"אונ-טערשיעד איז נאָר געווען, וואָס וועווע אליין איז געווען מעהר דעליקאט ווי זיינע דעליקאטעסען און א סך יונגער...

פון דעם אלעמען וואָס מיר האָבען דאָ געזאָגט קען מען זיך לייכט פאַרשמעלען, אז וועווע ריבעל איז נישט קיין אויסגעטראכטע פיגור, נאָר א לעבעדיגער מענש. וואָרים ווען ער וואָלט זיין אויסגעטראכט, טאָ פון וואנען וואָלטען מיר געוואוסט, אז ער הייסט וועווע? און ווי אזוי וואָל-טען מיר געוואוסט, אז ער איז א נידריגער און אן אויס-געבלייכטער?

ווען וועווע ריבעל האָט געעפענט דאָס ווארשט-גע-שעפטל מיט די פיינע זומערדיגע פליגען פון אויבען און מיט געשאַרפטע מעסערס, און מיט די גוטע אונגערקעלעך, און מיט די גרויסע טעפ זענעפט, און מיט אלצדינג, איז ער אפיר געגאנגען פון הינטער זיין פארטוך, וואָס האָט אויסגעזעהן ווי די אויסגעפרעסטע אונשולד, אביסעל צו-קניטשט, און מיט קעשענעם אין ביידע זייטען, און האָט גענומען באטראכטען זיין געשעפט, זיין ניי געשעפט, זיין וואונדערבאר געשעפט. און אזוי ווי וועווע ריבעל האָט א חוץ א געשעפט מיט זענעפט, אונגערקעלעך און דעליקאטעסען, אויך געהאט א ווייב, האָט ער צו איהר א זאָג געטון:

— סע שפיגעלט!

ביי דער דאָזיגער באַמערקונג איז ער אָפּגעגאנגען א פאָר שריט אויף צוריק, אריינגעבליקט אין זיך דאָס גאַנצע געוועלבעל און מיט זיין גליקליכער צוקונפט אין די אוי-גען איז ער געבליבען שטעהן ווי אן אויפשטאנד און האָט זיך פארטראכט מיט א שטיל פארטראכטונג.

זיין ווייב: וואָס'טו זיך אזוי פארטראכט, וועווע?

ער: איך האָב זיך פארטראכט, אז סע פעהלט נאָך עפעס, אום די סטאָר זאָל זיין קאָמפליט.

— וואָס א שטייגער, וועווע?

— עס פעהלט א גליקוואונש.

— וואָס מיינסטו דערמיט צו זאָגען, וועווע?

— איך מיין דערמיט צו זאָגען, אז מיר דארפען

ארויסשטעלען אין פענסטער א בוקעט מיט בלומען און זיך ווינשען גליק אין אונזער געשעפט.

— און מיט אן אויפשריפט „סוקסעס!“?

— מיט אן אויפשריפט „סוקסעס!“

— און מיט בלויע סטענגעס?

— מיט בלויע סטענגעס.

— און וויפיעל דארף דאָס קאָסטען, וועווע?

— א פופצעהן דאָלאַר.

— און דו מיינסט, אז מען מוז דאָס האָבען, וועווע?

— אודאי דארפנס האָבען! — האָט וועווע אָפּגע-
כאַפט אין דער גיך, שוין אביסעל אין כעס, וואָס זיין פרוי

פארשטעהט נישט די נויטיגקייטען פון א געשעפט, פון א דעליקאטעסען געשעפט.

צו מאָרגענס איז געקומען א אינגעל פונ'ם בלומענ-
מאכער און געבראכט צושלעפען א ריזיגען קראנץ פאר

פערצעהן דאָלאַר אין דער פאָרם פון א פאָדקאווע, און

אין מיטען פון דעמדאָזיגען קראנץ איז געווען אויפגעשרי-
בען אין א בלומענשפראך פון ליווענטענע רויזען:

„סוקסעס!“

— האָבען מיר שוין א גליקוואונש אויך! — האָט

געזאגט וועווע צו זיין וועוויכע — און דאָס געוועלכעל, מאַכט ער, שפּיגעלט. מ'קען זיך דערין אָנשפּיגלען. איצט מאַכט ער, ווען עס זאָלען נאָך זיין אַ סך קאָסטימער, וועט זיין אַלרײַט.

— כ'מײן אויך אזוי, וועווע — ענטפּערט ס'ווייב. —
זאָל איך איבערשטעלען דעם זענעפט?
— שטעל נישט איבער דעם זענעפט! לאָז איהם
שטעהן וואו ער שטעהט. ריהר איהם נישט אָן! משעפע
איהם נישט!

— אַלרײַט. שריי נישט אזוי, וועווע.
— איך שריי נישט. איך זאָג בלויז, זאָלסט נישט
משעפען דעם זענעפט. אוועקגעשטעלט דעם זענעפט, טאָ
לאָז שטעהן דעם זענעפט. מ'דארף זיך נישט ארומוואַר-
פען מיט'ן זענעפט.

— איך וואַרף זיך נישט ארום מיט'ן זענעפט.
— אודאי וואַרפטו זיך נישט ארום מיט'ן זענעפט.
נאָר מ'טאָסטו מיר ערשט אַ זאָג געטון, אז דו ווילסט אַי-
כערשטעלען דעם זענעפט... קענסט הפנים נישט ליידען,
אז דער זענעפט שטעהט אויף אן אָרט, קענסטו נישט
ליידען!

גערעדט האָט וועווע נישט דירעקט צום ווייב, נאָר
צום שפּיגעל. פונקט ווי א „בארבער“ רעדט צום קונד.
און בשעת מעשה האָט ער דאָרט דערזעהן אן אָפּשפּיגלונג
פון דעם רייזגען בלומענקראַנץ, וואָס איז געשטאנען אין
פענסטער און וועלכער האָט געטראָגען די רויטע בלומענ-
אויפּשריפט „סוקסעס!“

— א טייערער קראַנץ, ווי גאָלד! — האָט וועווע גע-
טראַכט אין דעם שפּיגעל אריין, זיך גענלעט ס'פאַרטוך
און געטראַכט, אז ער זעהט אויס ווי אן אמת'ער דעליקאַט-
טעסענמאַן, וואָס איז שוין אין די דעליקאַטעסען-ביזנעס
מכמה יאָהרען. — און דער אויפּשריפט „סוקסעס!“, האָט
ער געטראַכט, איז זעהר גוט פאַר די ביזנעס. די דעליקאַט-
טעסען-ביזנעס „גלייכען“, אז מ'ווינשט זיי „סוקסעס“.

א טאָג איז אוועק און צוויי און דריי און וועווע האָט
גאַרנישט געלייזט. אלצדינג איז געווען גוט און פּוין און
וואויל, נאָר געלייזט האָט מען נישט, ווייל עס איז ניט
געווען פון רוע מען צו לייזען, ווייל עס זיינען נישט
געקומען קיינע קונדען — כאַטש דאָס וואָרט „סוקסעס!“
האָט ארויסגעשריען דורכ'ן פענסטער מיט א רויט געשריי.
אויפ'ן פינפטען טאָג האָט וועווע געקוקט אין שפיגעל
און געזעהן ווי ער טראָגט א פארטוך, וואָס זעהט אויס ווי
אן אלטע לעגענדע פון אמאָל-געוועזענער וויסקייט, און
ווי די אויגען זיינען ביי איהם אזוינע טרויריגע, פארוואָל-
קענטע.

— ביטער! — האָט ער א זאָג געטון צום אָפגעשפּיר-
געלטען ווייב, וועלכע איז געשטאנען און געוואכט איר-
בער'ן טאָפּ מיט זענעפט. — ביטער! מ'זעהט נישט קיין
קאָסטימער.

— נישט גוט! — האָט צוגעגעבען דאָס ווייב פונ'ם
שפיגעל...

— און דער „סוקסעס!“ איז שוין פארטריקענט! —
באמערקט וועווע — און די ווערטער זיינען שוין אביסעל
פארשטויבט און אָפגעקראַכען פון דער זון, מאכט ער, און
מ'דאַרף שוין, מאכט ער, האָבען אַ נייעם „סוקסעס“. ס'איז
נישט שעהן פאר די קאָסטימער צו לאָזען שטעהן אין
פענסטער אזא אלטען סוקסעס...

— דאַרף מען קויפען אַ נייעם „סוקסעס“ — האָט
געזאָגט דאָס אומעטיגע ווייבעל, וואָס האָט ארויסגע-
גלאנצט פונ'ם שפיגעל אין איהר פולער פארשלאָפּענקייט.
— דאַרף מען טאקע באלד אוועקגעהן און קויפען א
נייעם סוקסעס-קראנץ! — האָט געזאָגט וועווע און ער
האָט א טיעף-טיעפען קרעכץ געטון...

אין א פאָר שעה ארום איז אין פענסטער פון דעם
דעליקאטעסען-געוועלכעל פון וועווע ריבעל געשטאנען א
פרישע בלומען-פאָדקאווע מיט דער רויט-בלומיגער אויפ-
שריפט: „סוקסעס!“.

אָבער די קונדען זענען נאָך אלץ נישט געקומען עסען
וועווע'ס דעליקאטעסען. און די וואָכען זענען אוועק
איינס נאָך ס'אנדערע אין א גלייכער שורה, אזוי ווי זעל-
נער. די וואָך וואָס איז געקומען פריהער איז
ארוועק פריהער, און די וואָס איז געקומען שפעטער
איז אוועק שפעטער.

אָבער וועווע האָט נישט געלייזט, ער האָט נישט
געקענט לייזען, ווייל עס איז נישט געווען פון
וועמען, ווייל קיינער איז נישט געקומען, ווייל די
געגענד איז געווען אן אנטידעליקאטעסען-געגענד, ווייל
וועווע איז בכלל געווען א שלעכטער געשעפטסמאן. דאָס
ביסעל געלט וואָס ער האָט געלייזט איז ביסלעכווייז אוועק
אויף קראנצען. כמעט אלע וואָך האָט וועווע ארויסגע-
שטעלט א נייעם קראנץ, זיך ווינשענדיג א פרישען סוק-
סעס. דאָס גאנצע ביסעל לייזונג איז אוועק אויף צו ווינ-
שען זיך סוקסעס.

— וואָס טוט מען? — האָט וועווע געזאָגט צו זיין
אָפגעשפיגעלט ווייב, (דאָס קוקען אין שפיגעל אריין איז
שוין ביי איהם געוואָרען א שטענדיגע טבע. און זיין ווייב
האָט פאר איהם בלוז עקזיסטירט אין שפיגעל!)

— ס'איז שלעכט! — האָט צוגעגעבען ס'ווייב.
— שלעכט צו שלעכט איז ניט גלייך! — האָט גע-
זיפצט וועווע. — ס'איז ביטער ווי גאל...
— און דער קאָלעקטאָר וועט באלד קומען נאָך רענט.
— און דער מאן פון די לאַקס איז אויך מחויב אָנ-
צוקומען...
— און דער מאן פון די פיקעלס...
— און פונ'ם זענעפט...
— און פון דער פאסטראמע!

אזוי-אז זענען מאן-און-ווייב צווישען זיך דורכגעגאנגן-
גען ס'גאנצע צעטעל מיט חובות, און וועווע, דער גרויסער
דעליקאטעסען-געשעפטסמאן, וועלכער האָט זיך געהאלט-
טען אין איין ווינשען סוקסעס, האָט א קוק געטון אויף

דעם נייסטען סוקסעס־קראַנץ, וואָס איז געשטאנען אין פענסטער און ארויסגעגליהט אין דרויסען ארויס מיט א הויך־רויטען „סוקסעס!“, און האָט כאַמערקט מיט א זיפּץ, וואָס איז שוין געווען אלט עטליכע וואָכען :

— אָט דער „סוקסעס“ האָט מיך דער־הרנ'עט! ווען נישט די עטליכע צעהנדליג דאָלאַר וואָס איך האָב אויס־געגעבען אויף צו ווינשען זיך סוקסעס וואָלט איך גע־ווען געקענט אָנהאלטען נאָך עטליכע חדשים. אפשר וואָלט עס זיך געווען אָנגעהויבען באַצאָהלען. אָבער דער אונגעהויערער „סוקסעס“ האָט מיך אוועקגע־הרנ'עט, דעם לעצטען גראַשען האָב איך אוועקגעגעבען אויף צו ווינשען זיך סוקסעס און איצט בין איך רואינירט אויף אייביג, אויף אייביג...

און אריבערגעבויגען איבער דעם פערצעהנדאָלערדיגען בלומענקראַנץ איז וועווע געשטאנען ביים פענסטער פון זיין דעליקאטעסען־געשעפטעל און גרויסע האָגעל־טרערען זענען געפאלען פון זיינע אויגען און פייכט געמאַכט די ווערטער „סוקסעס“, וועלכע האָבען פון איהם געלאַכט מיט א רויט בלומען־געלעכטער...

אויפגעגעסען א ביזנעס

א מעשה ווי אזוי צוויי יונגע
לויט האָבען אויפגעגעסען א געשעפט
אין צוויי שעה.

מיינער א באקאנטער דערצעהלט :
מיט פרוזדאק'ען האָב איך אמאָל געארבייט צוזאמען
ביי א פאטאגראפטישק. איך האָב זיך געפיהלט זעהר
נאָהענט צו איהם, ווארים ער איז געווען זעהר עהנליך צו
מיר סיי אין אויסזעהן, סיי אין כאראקטער : ער — א
הויכער, איך — א הויכער. ער האָט געהאַט דעם באָס,
ווי א חזיר, — איך אויך. ער האָט פיינט געהאַט צו אר-
בייטען, איך האָב אויך ליעב געהאַט ארומצוגעהן לעדיג.
ער איז געווען א גרויסער ליעבהאָבער פון דער נאַטור,
און איך בין פון דער נאַטור אויך געווען א גרויסער ליעב-
האָבער. ער פלעגט רעגעלמעסיג באַוואונדערען די מיטען-
נאַכט-זון אויף די „פּיאָרדען“, וואָס ער האָט קיינמאָל ניט
געזעהען, און איך פלעג אויך סיסטעמאַטיש זיין ענטציקט
פון דעם זונען-אונטערגאנג אויף די אַלפּען, וואָס איך האָב
אויך קיינמאָל ניט געזעהען.

נאָר אין איין זאך האָבען מיר זיך שטארק אונטער-
שיידעט : ער פלעגט אָפט אונטערהוסטען מיט א ניגון
און מיט א כריפ, און איך האָב עטליכע מאָל געפרובט
הוסטען, אָבער אָהן ערפאלג.

עס איבריג צו זאָגען, אז אונטער דער היינטיגער
סיסטעמע איז פאר אַזעלכע צוויי אידעאָליסטען, ווי מיר
ביידע, שווער געווען צו עקזיסטירען. און טראָץ דעם וואָס
מיר זענען געווען וויליג ארומצוגעהן לעדיג אפילו א יאָהר,

אבי זיך צו דערשלאָגען צו אזא דזשאַב, ביי וועלכען מען
זאָל ניט דארפֿען ארבייטען, האָט זיך עס אונז דאָך נישט
איינגעגעבען.

איינמאָל זיצען מיר אזוי אין אונזער רומקע, רופט זיך
צו מיר אַם פרוודאק :

— ווייסטו וואָס מיר איז איינגעפאלען, עליע ?

— וואָס איז דיר איינגעפאלען, פרוודאק ?

— מיר איז איינגעפאלען, עליע, אז מיר זאָלען האַנד-
לען מיט פעטענט־מעדיצינים.

— ס'איז גאָר ניט קרום ! — זאָג איך — אָבער וואו
נעמט מען געלט !

— געלט ? — זאָגט ער — מען דארף ניט קיין געלט !

— דאָס איז שוין גלאַט געפאַנפעט — זאָג איך —
וואָס הייסט, מען דארף ניט קיין געלט ?

— אזוי הייסט עס ! — זאָגט ער, און ער צולעגט מיר
דעם גאַנצען פּלאַן אויפ'ן טעלער — כהיות — זאָגט ער
— אזוי ווי אין די צייטונגען איז אָפט אדווערטייזט, אז
מען גיט אוועק „סעמפעלס מעדיצינים“ פריי, בכּן — זאָגט
ער — וועלען מיר אָנקלייבען א סך אזעלכע מעדיצינען,
און דערנאָך וועלען מיר זיי פארקויפֿען צו קאָסטימערס,
און מאַכען געלט ווי בלאָטע.

געפעלט מיר דער פּלאַן און מיר גיבען זיך די הענט,
אז דאָס געשעפט וועט געהן בשותפות, און וויפיעל גאָט
וועט צושיקען, וועלען מיר זיך טיילען העלפט אויף
העלפט.

— לאָמיר זיך טאַקע באַלד א נעם טון צו דער אר-
בייט — מאַכט מיין פרוודאק, און מיר זעצען זיך גלייך
אוועק און צעשרייבען עטליכע הונדערט פאסטעל־קאַרדס
פאר פרייע סעמפעלס.

אין עטליכע טעג ארום האָט די פאסט אָנגעהויבען ליי-
פערען די סחורה : שמירעכצער, וואסערלעך, פאַמאדעס,
פילען — קליינע, מיטעלע און גרויסע קאפּסעלען, פּראָש-

קעם, פלעשלעך, סלאַיעקלעך, פלאסטערס — א רעגעלע
אפטויק.

מיין פרוודאק איז ניט קיין פוילער, ער צופאקט דאָס
אלעס ווי געהעריג איז, לעזט איבער די צעטלעך און צו-
שטעלט דאָס אויפ'ן טישעל מיט א סדר: פלעשלעך צו
פלעשלעך, סלאַיעקלעך צו סלאַיעקלעך — און יעדע
קראַנקהייט באַזונדער: מאַגען-קראַנקהייט — הינטען,
מערידען — פאַרענט, ווייבערשע קראַנקהייטען —
רעכטס, אויערען, האַרץ און לעבער — לינקס א. א. וו.
בקיזור, אלעס איז געווען צושטעלט אין דער בעסטער
אָרדנונג, כמעט ווי אין אן אפטיק, נאָר קיין קונים זענען
ניט געקומען.

— שלעכט!

— פאַסקודנע!

— ווייסטו, וואָס מיר איז שוין ווידער איינגעפאַ-
לען? — מאַכט פרוודאק.

— וואָס? — פרעג איך.

— אזוי ווי קיין קאָסטימערס קומען נישט און אזוי ווי
די וואַרע קען נאָך קאליע ווערען פון דעם הייסען וועטער,
זאָלען מיר דאָס אליין פאַרנוצען פאַר זיך.

— אָבער וואָס טויג מיר דיינע מעדיצין — זאָג איך
— מיר פאַלט אַרויס דאָס האַרץ נאָך אַ שטיקעל ברויט.
איך בין טויט-הונגעריג.

— איך שטאַרב אויך נאָך אַ ביסען — מאַכט ער —
אָבער מיט עטליכע שאַכטלען פילען קען מען אַפ'פטר'ען
א נאַנץ פיינעם מאַלצייט.

האַבען מיר גענומען שלינגען פילען. איך א פיל —
ער א פיל. אזוי פאַמעליכען האָבען מיר אויסגעשלאָנגען
אלע זעקס שאַכטלען פילען — מייסטענס פאַר פאַרשטאָ-
פונג.

— און איצט — זאָג איך — לאַמיר עפעס פאַרטרינג-
קען. ער האָט גענומען דאָס ערשטע פלעשלעך, וואָס איז

איהם געקומען צו דער האנט און גענומען זופען, ער א זופ — איך א זופ.

אז מיר האָבען אזוי אויסגעזופט אלע פלעשלעך, האָב איך געמאכט א פאַרשלאַג, אז מיר זאָלען זיך נעמען צו די פּראַשקעס.

— העלפּט אויף העלפּט — מאכט פּרוּודאק מיט א קול פון א מת און האַלט זיך פאר'ן בויך.
— האָב נישט מורא — זאָג איך — איך וועל דיך ניט באשווינדלען.

און מיר האָבען גענומען טון די פּראַשקעס זייער רעכט: מיר א פּראַשיק — איהם א פּראַשיק. איהם א פּראַשיק — מיר א פּראַשיק, ביז מיר האָבען אויסגעליידיגט אלע פּאפּירלעך.

אז מיר זיינען פארטיג געוואָרען מיט דער סעודה, האָבן בען מיר זיך באשמירט די קעפּ מיט סעמפּעל-פּאַמאדע, און פון דער גאַנצער אפטייק איז נאָך געבליבען בלוז עטליכע פּודעלעך זאַלב — שווארצע און געלע — און א 10—12 שווארצע פּלאסטערס.

— וואָס טוט מען מיט ד ע ס ? — פּרעגט פּרוּודאק, און לעגט זיך אויפ'ן בעט מיט'ן בויך אראָפּ.

— וואָס זאָל מען טון ? — זאָג איך און לעג זיך אויפ'ן בעט פון יסורים — עס הויבט מיך אָן נעמען אינוועניג...

— טו זיך אויס — זאָג איך — וועל איך דיך איינרייבען!

פּרוּודאק האָט זיך אויסגעטון, ווי די מאמע האָט איהם געהאט, און איך האָב איהם גענומען באארכייטען מיט דער שווארצער זאַלב. דאן האָט ער אויף מיר געמאכט דיזעלבע אָפּעראַציע מיט דער געלער זאַלב, און נאָכדעם ווי מיר האָבען זיך געגענזייטיג אויסגעפּלאסטערט די בייכער מיט די סעמפּעל-פּלאסטערס, האָבען מיר זיך אריינגעלעגט אין בעט אריין.

אין א פּערטעל שעה ארום איז דאָס גאַנצע טענע-

מענט-הויז געווען אויף די פיס. מאנכע טענענטס האָבען
געמיינט, אז עס האָט אויסגעבראָכען אַ כאַלערע און האָר
בען זיך געפאקט צו אנטלויפֿען. אנדערע האָבען געשריען,
אז צוויי „באָיטשיקעס“ האָבען זיך פאר'ס'ט... און דער
דזשעניטאָר איז געקומען צולויפֿען מיט אַן עמער וואסער.
באלד זיינען געקומען צופליהען צוויי דאָקטוירים, און
דערזעהענדיג אונזערע אויסגעפלאַסטערטע בייכער, האָר
בען זיי אונז גענומען פּאָמפּען און לאַכען... לאַכען און
פּאָמפּען... אָבער איך און מיין פריינד פּרוּדאָק זיינען
געווען אין אַ זעהר ערנסטער שטימונג.

— און איצט — האָט מיין באַקאנטער פארענדיגט —
אז מען וועט אייך זאָגען, אז אַ מענש קען אויפּעסען אַ
ביזנעס אין עטליכע טעג, זאָלט איהר עס גלויבען...

איך — אלס ביישפיעל

די צייטען זענען געווען שלעכט. די צייטען זענען געווען ביטער, נאָך פיעל ביטערער ווי איהר דענקט. צו עסען איז נישט געווען וואָס און דאָס ביסעל וואָס איז געווען צו עסען איז אויך נישט געווען מיינס, נור עמיצען אנדערש'ס.

דער עמיצער אנדערש איז — ס'רוב — געווען אַ אומבעקאנטער, אַ פרעמדער, דער רוח ווייסט פון וואָס נעט.

מענשען וואָס איך האָב זיי נישט געקענט און האָב אפילו קיינמאָל נישט געהערט זייערע נעמען, זענען גע- גאנגען פריי איבער די גאסען און געגעסען זאפטונגע באר רען און עפעל און שקארמיצען מיט רויטע קארשען און צעשניטענע שטיקלאך אונגעקעלעך און זיי האָבען גע- שייקט באנאנעס און געוואָרפען די שאַלעכץ אונטער מיי- נע פיס און איך בין זיך נישט קיין פרעמדער און איך קען זיך אזוי גוט — איך בין ארומגעגאנגען ליידיג און מיינע ציין זענען ארומגעגאנגען ליידיג. אין יעדען פון מיינע צוויי אויגען איז געהאנגען אַ חלום פון אַ פרישען פריהשטיק. און אין יעדען פון מיינע נאָזלעכער האָט גע- ציטערט די ליידענשאפט צו אַ כשר'ן רעסטאָראַן, צו אַ וואַרימען דרייסנסענטונגען מאָלצייט.

איך בין ארומגעגאנגען איבער די גאסען, געדריעהט אין דער לופט מיין שמעקען און זיך געוואונשען ענט- וועדער דעם טויט, אָדער אַ גליקליכע צוקונפט.

דער טויט איז נישט געקומען, און ווען ער וואָלט גע- קומען וואָלט ער מיך נישט געפונען, ווייל איך האָב זיך

געהאט ארויסגעצויגען פון דער אלטער דירה און די גליק-
ליכע צוקונפט איז געווען ווייט, אזוי ווייט ווי זי איז אלע
מאָל, אפילו אין דער צוקונפט — איז ביי מיר געבליבען
זוכען ארבייט.

זוכען. ארבייט זוכען. לאָמיר א זוף טון ארבייט. אזוי
האָב איך געזאָגט צו זיך, ווייל דאָס וואָרט ארבייט האָט
מיד געשראָקען. איך בין שוין געווען אָפגעוואָהנט דערפון.
א חוץ דעם האָב איך מורא געהאט אז איך וועל מיר דאר-
פען איינשמירען די הענט און דער גלאַנץ וועט מיר אראפ
פון די נעגעל.

איך האָב געהאט זעהר שעחנע נעגעל!

עס האָט געהאַלטען שמאָל, זעהר שמאָל. מיינע באַקען
זענען געוואָרען איינגעפאַלענער פון טאָג צו טאָג, מיין
ברוסט־קאָסטען איז געוואָרען פלאַך ווי א סקיצע, מיינע
אויגען האָבען זיך צוריקגעצויגען פון דער דרויסענדיגער
וועלט און זיך באַהאַלטען אין די לעכער און זיך געפּוילט
צו באַאָבאַכטען די זאַטע, קנישעסענדע וועלט. מיינע
הענט זענען געוואָרען שוואַך. מיין האַפנונג אויך. זי האָט
נישט מעהר געפלאַטערט ווי א זיידענע פּאַהן אין ווינט,
נאָר געלעגען שווער אויף דער נשמה, ווי א קאָלדרע וואָס
הענגט ארויס פון'ם קענסטער און ווייל אַראָפּפאַלען
נאָר זי קען נישט...

עס האָט אָנגעהויבען ווערען ערנסט.

און ערנסטער.

און זעהר ערנסט.

א שטעלע. איך דארף א שטעלע. „דאַרף איך“ — האָב
איך זיך געפרעגט שוין אויפ'ן קול, אזוי אז איך זאָל דער-
הערען — „דאַרף איך א שטעלע?“ און איך האָב זיך גע-
ענטפערט: „יא, אבסאָלוט. סע קען אנדערש ניט זיין. עס
מוז קומען די צייט.“

און איך האָב זיך אויסגעקנאַקט די פינגער פון די
הענט.

און מיינע אויגען האָבען געשוויצט מיט הייסע טרע-

רען.

און ווען נישט א געוויסער „פּלוצים“ — ווער ווייסט
וואו איך וואָלט היינט אָנגעשלאָגען — אויף וועלכען בית
עולם?!

דער דאָזיגער „פּלוצים“ איז געקומען אין געשטאַלט
פון מיינעם אַ באַקאַנטען, וועלכער האָט מיר „פּלוצים“ אַ
קלאַפּ געטון אויף די פּלייצע און געזאָגט:
— העלָאָו.

איך האָב געענטפּערט זעהר מאָגער און אויסגעהונגערט:

— 'סמאַכסטע?

ער האָט געזאָגט:

— אַ דאַנק. 'סמאַכסט דו?

איך האָב געענטפּערט:

— נישט גוט. איך ארבייט נישט. 'סמאַכסטו אליין?

— איך — האָט ער געענטפּערט — בין אַ לעקטשור-

דער. איך לעקטשור איבער קרימינאַלאָגיע און איך דארף
האַבען צו זיך נאָך אַ מענשען, ער זאָל ארבייטען ביי מיר
אלס... ביישפּיעל!

— וואָס הייסט „אַלס ביישפּיעל“?

האָט ער מיר ערקלערט אַז אזוי און אזוי. און ער וועט

מיר געבען אַ דאלאַר מיט ניינציג סענט אַ טאָג און איך

זאָל קומען מאָרגען צו דער ארבייט.

— צו דער ארבייט אלס ביישפּיעל! — האָט זיך מיר

אַלץ נישט געלעגט אויפ'ן שכל, אַז ער מיינט עס ערנסט.

— אלס ביישפּיעל מיט אַ דאלאַר ניינציג סענט אַ

טאָג. — האָט מוין באַקאַנטער מיך פּאַרויכערט, אַז ער

מיינט עס ערנסט און כדי צו באווייזען, אַז ער מיינט וואָס

ער זאָגט, האָט ער מיר גלייך אויסגעליהען עטליכע דאלאַר

פאַראַויס, אַן „אַדרויה“.

צו מאָרגענס, זייגער אכט ביינאַכט, בין איך געקומען

אויף דעם אָרט, וואו מ'האָט מיר געהייסען. עס איז געווען

אַ גרויסער זאַל געפּאַקט מיט קורץ געשוירענע פּרויען

און שוין זעהר לאנג נישט געשוירענע מאנסבילען, וואָס
האָבען אויף זיך געטראָגען טויט־ערנסטע פנים/ער, און
בכלל האָבען זיי אויף מיר געמאַכט דעם איינדרוק פון א
בית־עולם וואָס אָטעמט שטיל, אָבער זיכער...

מיין בעקאנטער, אָנגעטון אין זיין בעסטען פליך און
אָנגעשפּאַרט אן א פלעשעל זעלצער־וואסער, איז געשטאַ-
נען אויף דער פלאַטפּאָרמע און גערעדט. אז ער האָט מיך
דערוועהן האָט ער מיר א וואונק געטון מיט א פינגער,
איך זאָל ארויפגעהן.

איך האָב אזוי געטון. נישט וויסענדיג אין וואָס מיין
אַרבייט באַשטעהט, האָב איך זיך אַוועקגעזעצט אויף א
בענקעל הינטער דעם לעקטשורער און גענומען אזוי פאַ-
מעלאַך איינדרעמלען פון מיעדקייט.

באַרד האָב איך דערפיהלט אויף זיך אַ האַנט און מיין
באַקאנטער האָט צו מיר געזאָגט שטילערהייד :

— שטעלט זיך אויף. איהר דאַרפט זיך שטעלען צו
דער אַרבייט אַלס — ביישפּיעל.

— איך האָב זיך אויפגעהויבען.

— קומט צו געהענטער צום עולם! — האָט ער מיר
באפוילען.

איך האָב אזוי געטון — מיט גרויס שרעק און קניע־
ציטערניש, ווייל ביז דעמאָלט איז מיר נאָך קיינמאָל נישט
אויסגעקומען צו קוקען אזא עולם אין פנים אריין. איך
האָב געמיינט, אז איך פאל!

— האַלט זיך! — האָט מיר מיין לעקטשורער און
באַלעבאַס אונטערנגעבען מוט — ס'איז א דאַלאַר מיט
ניינציג סענט...

— א דאַלאַר מיט ניינציג סענט! — האָב איך אין
געדאַנק געזעהלט דאָס געלט אין פענים, כדי עס זאָל זיין
וואָס מעהר, און עס זאָל מיר געבען כח צו שטעהן אויף
די פיס...

— פריינדע! — האָט זיך מיין לעקטשורער געווענדעט
צום עולם און אָנגעוויזען אויף מיין בלאַס צושראַקען

פנים מיט די אויגען וואָס האָבען געהאַלטען אין איין פינטלען. — פריינדע, איך האָב אייך ערשט געזאָגט, אז דער געוועהנליכער פארברעכער איז א נידעריגער מענש, א חיה, א קאניבאל, אן עקעלאַפּטע באשעפעניש און איצט האָב איך א געלעגענהייט צו אילוסטרירען מין געדאנק מיט א ביישפיעל. אָט גיט א קוק אויף דעם דאָזיגען יונגען מאן (ער האָט אָנגעוויזען אויף מיר), באַטראַכט זיינע נאַר רישע אויגען וואָס האַלטען אין איין פינטלען... קוקט זיך צו — האָט ער געוויזען אויף מיר מיט א פינגער — קוקט זיך צו צו זיין אידיאָטיש פנים... און איהר וועט וויסען, ווי אזוי עס זעהט אויס א מענש, וואָס האָט פארברעכער רישע אינסטינקטען...

עס איז מיר געוואָרען פינסטער אין די אויגען און איך האָב געוואָלט עפעס זאָגען — זיך פארטיידיגען, אָבער כ'האָב נישט געקענט. ס'איז מיר קוים געלונגען ארויסצורעדען עטליכע נישט־פאַרשטענדליכע ווערטער... — מיינע פריינדע! — איז דער לעקשטורער אָנגעדגאַנגען ווייטער מיט זיין לעקציע איבער קרימינאָלאָגיע און מיך צוגעהאַלטען ביי דעם געלענק פון דער האַנט — ווי איך האָב פריהער געזאָגט, זענען פארברעכער שוואכ־זיניגע מענשען און זיי ווייסען נישט וואָס זיי רעדען און אז זיי ווערען ביז און ווילען אויסדריקען א פראָטעסט, בעבען זיי, נלאָט אזוי אין דער וועלט אריין... ווי דער יונגערמאן, וואָס שטעהט דאָ לעבען מיר אויף דער פלאַט פאַרמע (ווייזט ווידער אויף מיר) האָט אייך באוויזען... ער איז איינער פון די געפעהרליכע פארברעכער וואָס קענען נישט אויסדריקען זייערע געפיהלען מיט ווערטער, ווייל דער מאַרד ארבייט ביי זיי נישט... און דאריבער, אז זיי ווערען אויפגערגנט נעהמען זיי זיך באַלד שלאָגען און — הרג'נען...

איך האָב איהם דערלאַנגט א פאַטש. — פריינדע! — האָט ער זיך אָפגעווישט דעם פאַטש מיט א ווייס טאשענטיכעל — ווי איהר זעהט, האָט איהר

דאָ פאר זיך א ריכטיגען טיפ פון יענעם האַלבי־משוגענעם
 פארברעכער וואָס קען דער־הרג'נען א מענשען צוליעב
 גארנישט. די דאָזיגע פארברעכער זענען זעהר געפעהרליך,
 אָבער מען קען זיי לייכט דערקענען אן דעם וואָס זיי פינט
 לען מיט די אויגען און זיי זיינען געל ווי וואַס און זיי
 רעדען אויף שטום לשון און זיי כאַפען זיך פאַטשען ביי
 יעדער געלעגענהייט. און עס געהט זיי אזש אַ שוים פון
 מויל, און די אויגען צינדען זיך ביי זיי אָן ווי לאַמ־
 טערנעס. אָט קוקט איהם אן! — האָט ער געוווּזען אויף
 מיר און זיך אָפגערוקט א פּאָר שריט אויף הינטערוויי-
 לעכס — ער וויל זיך שוין ווידער שלאָגען. דאָס איז —
 האָט ער פארטגעזעצט און געהאַלטען אויף מיר אן אויג —
 דאָס איז דער אמת'ער פארברעכער־טיפ... און דאריבער
 ענדיג איך מיין לעקטשור מיט די ווערטער: ערציהט אייער
 רע קינדער! בילדעט זיי! נעהמט זיי צו לעקטשורס און
 זעהט אז זיי זאָלען נישט אויסוואַקסען אזוינע אידאָקאטען
 און פארברעכער ווי דער דאָזיגער דאָ...

אז איך בין געקומען צו זיך איז שוין געווען האַלבי־
 פינסטערליך אין זאָל, און לעבען מיר איז געשטאַנען דער
 לעקטשורער, מיר געריבען ס'האַריגע האַרץ מיט עסיג
 און מיר געשמופט אין האַנט אַריין דעם דאָלאַר מיט
 ניינציג סענט פאר מיין אַרבייט, אַלס ביישפיעל.
 — איהר וועט מאַרגען נאָך אַמאָל קומען? — האָט
 ער געפרעגט, נאָכדעם ווי ער האָט מיר געהאַלפּען זיך
 אויפזעצען און מיר אָנגעטון ס'היטעל — ס'איז זעהר אַ
 גוטע אַרבייט פאר אזא מענש ווי איהר, וואָס האָט אַ שוואַך
 האַרץ. און איהר טאָרט נישט אַרבייטען אין קיין שאַפּ.
 און פאר מיר לוינט זיך אויך, ווייל מיינע צוהערער האָבען
 ליעב אז איך אילוסטריר מיינע לעקציעס מיט לעבעדיגע
 ביישפיעלען. נו, וועט איהר קומען מאַרגען?
 איך האָב זיך געשטעלט אויף די פיס, זיך צורעכט גע-
 מאַכט ס'היטעל, זיך אָנגעהאַלטען אָן בענקיל איהם גע-

קוקט גלייך אין די אויגען אריין און געזאָגט מיט אלע
כחות:

— פאָרדִיך !!

דאָן האָב איך זיך ווידער אוועקגעלעגט אויף
פלאַטפארמע און גע'חלש'ט א לענגערע צייט...

איך — אלס ווידערקול

איך האָב שוין אין מיין לעבען — זאָגט דער שרייבער פון די דאָזיגע ציילען — געהאט פארשידענע צייטען און אויך פאַרשידענערע. איך האָב שוין אין מיין לעבען געאַרבייט ביי אַלערלייעסמע מלאַכות וואָס מען קען זיך נאָר פאַרשטעלען, און אויך ביי אַנדערע — אָבער יענע צייט, זאָגט ער, וואָס איך האָב געאַרבייט אלס ווידער-קול, פאַר \$2.40 א טאָג, מיט פרייע לאונדרי, וועל איך נישט פאַרגעסען, ביז מ'עט מיר נישט לעגען קיין שערבלעך אויף די אויגען...

שמעלט זיך פאר: איך, א הויכער, א שלאנקער, א צווייהענטניגער מענש מיט אויגען וואס זעהן, מיט אויערען וואָס געהן אין דער אפּערא, מיט פיס וואס פארשוכען איך בער 20 דאלאר א יאָהר — שמעלט פאר, זאג איך, אין וואס פאר א לאגע איך האָב זיך געמוזט געפינען, כדי אַנט צונעמען א „דזשאב“ אלס א ווידערקול, מיט א געהאלט פון \$2.40 א טאָג. און פרייע לאונדרי...

אך! מיין לאגע איז געווען צופיעל, און די קרעכצען און די זיפצען וואָס זיינען צו יענער צייט — ארויס פון מיין ברוסט. האָבען געקענט אָנפילען ס'שענסטע אידישע טע-אטער. און פון די אויגען איז מיר גערונען נישט קיין בלו-טיגע טרערען — נאָר הייסע בלוטיגע טרערען! ... די דאָזיגע טרערען האָב איך געלאָזט רינען פריי איבער מיין וועסטיל — דערנאָכדעם פלעג איך נעמען ס'וועסטיל און עס אויסדרעהען, און עס ארויסהענגען אין דרויסען — עס זאָל זיך טרוקענען.

קורץ: ס'איז מיר געווען שלעכט, ערגער, ביטער. די

צייט האָט זיך געטון איהרס — זי האָט ניט געהאַט קיין צייט צו וואַרטען. זי איז געגאַנגען אהן אן אויפהער, און איך בין ארומגעגאַנגען גלייך מיט דער צייט: נאַקעט און באַרוויס, אהן א דימענטשפילקע אויפ'ן לייב...
בין איך אלזא געוואָרען א וואָס? א ווידערקול! א ווידערקול בין איך געוואָרען, מיינע פריינט! אן עכאָ — פאר \$2.40 א טאָג, מיט פרייע לאונדרי...
— דערצעהל, ליעבער, דערצעהל, ווי אזוי האָט דאָס פאסירט!

אַלרייט, איב'ל דערצעהלען:

דאָס איז געווען נאָכדעם ווי איך האָב א לאַנגע צייט געזוכט ארבייט און נישט געקענט געפינען. אומעטום וואו איך בין געקומען זוכען באַשעפטיגונג האָב איך געקראָגען דעם ענטפער, אז אזוי און אזוי — ענטוועדער מ'האַט פאר מיר ארבייט, אָדער — פארקערט. אין ערשטען פאל בין איך געווען אומגליקליך, ווייל כ'האַב מורא געהאַט, אז מ'עט מיר אָנשלאָגען, אז איך זאָל זיך שטעלען ארבייט טען — וואָס דאָס איז געווען געגען מיינע איבערצייגונגען אלס מענש און לידיג-געהער. און אין צווייטען פאל האָב איך גלאַט אזוי אוועקגעלעגט די אויגען אויפ'ן ארבעל און געוויינט — ס'גרעסטע געווייזן...

אז ס'האַט שוין געהאַלטען גאר שמאָל — אזוי שמאָל, אז איך האָב שוין ערנסט גענומען טראַכטען וועגען פאָהרען אין די בראַנקס, און דאָס וואסער האָט שוין דערגרייכט אזוי ווייט (אָנווייזענדיג אויף מיין נייעם 98 סענטיגען קראוואַט!) — דעמאָלט האָב איך דערהאַלטען א בריעה פון א פריינד מיינעם, א פארמער, אין וועלכען ער האָט מיר אָנגעבאָטען ווערען א ווידערקול מיט א געהאַלט פון \$2.40 א טאָג און פרייע לאונדרי.

„איך — א ווידערקול! נישט מעהר דער שענער, דער חנ'עוורדיגער יונגערמאַן, מיט זיין הויכער שטעלונג אין דער געזעלשאַפט, מיט זיין פארפיהרערישען שמייכעל און פייערדיגע אויגען — נאָר א ווידערקול... אן עכאָ... א אָפּ-

קלאַנג... אן אבסטראקט — אזוי צו זאָגען... אָט־אזוי האָב
איך מאָנאָלאָגירט, און זיך געריסען די לאַקען פון קאַפּ,
און זיי ארויסגעלאָזען דורך די פענסטער פון דער באַהן,
וואָס האָט מיך געטראַגען צו מיין קאַריערע אלס עכאַ...
אז איך בין אָנגעקומען אהינצו אויף דער פארם און
זיך באגריסט מיט מיין פארמערישען פריינד, האָט זיך
צווישען אונז געשטעלט דער העכסט־פּאָלגענדער שמועס:
א י ר : אין וואָס באַשטעהט מיין אויפנאבע אלס
ווידערקול, פליען ?

ע ר : וועסט מוזען שטעהן א גאנצען טאָג לעבען
דעם בריקעל פון מיין טייך און ארבייטען אלס — עכאַ.
א י ר : ד'שכל ?

ע ר : פארשטעהסטו מיך, עס זענען פאראן מענשען
וואָס זיינען גרויסע נאַטור־ליעבהאַבערס און זיי האָבען
האַלט עס זאָל עכאַ'ן... און אזוי ווי מיין קאָנקורענט האָט
פאראיאַהרען צוגענומען א מענשען און איהם אוועקגע-
שטעלט ערניץ, ביי א בריקעל — ער זאָל עכאַ'ן, האָב איך
היינטיגס יאָהר אדווערטייזט, אז מיר האָבען נאָך א שטאר-
קערען ווידערקול אין אונזער וועלדעל — ווייל איך דו
זאָלסט זיין דאָס ווידערקול... ווייל דו האָסט א געזונט
קול...

שפעטער מיט אַכט מינוט בין איך שוין געלעגען פאר-
שטעקט ערניץ אין א זומפיג וועלדיל און געווארט... אויף
דער געלעגענהייט, אויסצופריבען מיין טאַלענט אלס ווי-
דערקול...

באַלד איז פארבייגעגאנגען א איד, און פון זיינע באַ-
וועגונגען מיט די הענט, ווי אויף צו כאַפען פליגען, האָב
איך פארשטאַנען, אז ער מוז זיין א פארהערער פון דער מו-
טער נאַטור, און א זוכער פון... עכאַ'ס.

באַלד האָט זיך דערהערט א רוף : העלאַ ! הוודער ?
איך האָב פראַמפט צוריקגערופען : העלאַו ! הוודער ?
— א פיינער טאָג ! — האָט געזאָגט ס'קול — קומענ-
דיג אלץ נעהענטער.

— דאטסרייט! — האָב איך געענטפערט — א פיינער

טאָג!

דער „דאטסרייט“ איז געווען איבריג — אָבער נאָ

ט ז י ר ד .

— זיינען מיר אלזא אין קאונטרי — האָט גערופען

ס'קול.

און איך האָב צוריקגערופען מיט דערזעלבער באַמאָ

נונג: זיינען מיר אלזא אין קאונטרי!

— כאַכאָה! — האָט געלאַכט ס'קול.

— כאַכאָה! האָב איך — אלס ווידערקול — צוריק

געלאַכט.

— וואו זענט איהר? — האָט געפרעגט ס'קול.

— וואו זענט איהר? — האָב איך צוריקגעפרעגט.

— כאַכאָה! — האָט זיך ס'קול געהאַלטען ביי די

זייטען פון לאַכען.

— כאַכאָה! — האָב איך צוריקגעלאַכט אויף א

היסטעריש קול.

א וויילע איז געווען שטיל. איך האָב זיך דערווייל

פאררויכערט א ציגארעטעל און באלד האָט ס'קול ווידער

געפרעגט:

— וואָס מאַכט איהר עפעס?

— טהענקיו! — האָב איך געענטפערט — איך בין

אַלרייט. וואָס מאַכט איהר אליין? — — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

אין א האַלבע שעה ארום האָב איך געהאַלטען אויף

דער דאָלאַניע \$2.40 — געצאָהלטס פאר מיין מערדעררי

שער ארבייט, אלס ווידערקול, און מיין פריינד, דער פאר-

מער, האָט מיר געוויזען מיט'ן פינגער אוואו די באַהן

סטאַנציע איז, און ער האָט מיך געוואָרענט, אז איך זאָל

אַכטונג געבען ווי איכ'ס אריבערנעהן די „טרעקס“ — אז

נישט וועט'ן מיך איבערפאהרען...

דער רעגעלמעסיגער חלש'ער

אזוי ווי די ליעבעלייזער האָבען זעהר האַלט אז מע דערצעהלט זיי מעשיות וועגען אזא פּאָפּולערען געגענ־ שטאַנד ווי עסען, דאָריבער גיב איך זיך די מיה אויסצו־ טראַכטען די פּאָלגענדע געשיכטע, וועלכע דאָרף כלומרש'ט דערצעהלט ווערען פון א אידען וואָס האָט אמאָל געהאַלטען א רעסטאָראַן. „וואָס מאַכט ער עפעס דער דאָזיגער איד?“ פּרעגט איהר. „א דאַנק פאר נאָכפרעגען“, זאָג איך. ער פיהלט שוין היינטיגע וואָך אביסעלע בעסער. „וואָס?“ פאר'הידוש'ט איהר זיך „ער האָט דען שלעכט געפיהלט?“ „אָי!“ זאָג איך און סוק אייך אָן ווי משוגע „פּרעגט בעסער ניט. צווינגט מיך ניט“ זאָג איך „אייך צו מוזען ערקלעה־ רען אז אונזער אויסגעטראַכטער העלד האָט לעצטע וואָך גענומען א וואַנע... און זיך אינגאנצען איינגענעצט.“

„נאָר גענוג“, זאָג איך „דערפון, לאָמיר דעם אידען א נאָמען געבען פּראַיקע, איהם אוועקזעצען אויף א בענקעל לעבען אונז, און איהם בעטען אונז צו דערצעהלען זיין געשיכטע מיט דעם „רעגעלמעסיגען חלש'ער“:

אַלרייט, ר' פּראַיקע, איהר קענט שוין אָנהויבען. אַנו!

הויבט ער אָן אזוי:

.... איך האָב דעמאָלט געהאַלטען א רעסטאָראַן אויף איסט־בראָדוויי און געהאַט די עהרע זיך צו באַקאָנען מיט די פיינסטע אידישע דיכטער און שריפטשטעלער — מיט אלע, האָב איך זיך דעמאָלט פּערזענליך באַקאָנט, א חוץ מיט די פּאַר סענט. מיט דאָס לעצטע איז מיר זעהר שווער געווען צו שליסען א גענויערע באַקאנטשאַפט, מחמת כמעט אלע האָבען געגעסען אויף צעטעלעך... דאָס הייסט נאָכ'ן

מאָלצייט, ווען דער קעלנער פלעגט זיי דערלאנגען דעם
חשבון, פלעגען זיי אויף איהם ארויפלייגען זייער „אויטאָ-
גראַף“ און דאמיט באַרוהיגען זייער געוויסען...

מיר איז געווען שלעכט — זעהר שלעכט. וואָס אַ טאָג
זענען די מיטארביימער אויף מיינע צעטעלעך געוואָרען
צאָהלרייכער... כמעט די גאנצע אידישע אינטעליגענץ,
האָט מיטגעארבייט אויף מיינע צעטעלעך...

און אפשר איז דאָס נאָך געווען וועניג, — האָט מיר
נאָך גאָט צוגעשיקט דעם רענעלמעסיגען חלש'ער און
יענער האָט מיך שוין גאָר אוועקגעקוילעט.
אזוי געווען די מעשה :

איינמאָל, ארום איינס א זייער נאָכמיטאָג (איך לָאָז
אויס די נאטור-באשרייבונג און די פסיכאָלאָגיע — דאָס
ערשטע וועלען די לעזער געפינען ביי מאַקסיס גאָרקי,
דאָס צווייטע — ביי דאָסטאָיעווסקי!) עפענט זיך די
טיר און עס פאלט אריין צו מיר א פרעמדער איד,
שטרעקט זיך אויס אויף דר'ערד און... חלש'ט.

אַפגעמינטערט איהם, זעץ איך איהם אוועק ביי א
טישעל און פרעג איהם זעהר קלוג :

— איהם נישט גוט געוואָרען ?

— יאָ, עס איז איהם נישט גוט געוואָרען.

— ער האָט גע'חלש'ט ?

— יאָ.

— צו וואָס דארף ער עס ?

— ער ווייסט נישט.

— וואָס קען, נאָך זיין מיינונג, זיין די סיבה דערפון ?

— דאָס עסען. ער עסט קעגענאיבער אין א רעסטאָראַן,

איז דאָס עסען זעהר אַ פאַסקורנע. איז נאָכ'ן עסען ווערט
איהם נישט גוט און ער חלש'ט.

— אַלע טאָג ?

— יאָ. אַלע טאָג.

איך האָב דעם מאַן פיין באהאַנדעלט, איהם אויסגע-

ריבען מיט וויין-עסיג... באַנאָסען איהם מיט סעלערי-טאָ-

ניק, איהם געבלאָזען אין די נאָזלעכער, און אז ער איז געקומען צו זיך, האָב איך איהם אויפגעזעצט אויף דער קאר און איהם אהיימגעשיקט.

מיין באהאַנדלונג איז איהם, ווייזט אויס, געפעלען געוואָרען. ווארים גלייך אויף דעם אנדערען טאָג, פונקט איינס א זייגער, ווען ער איז צוריקגעגאַנגען פון מיטאג-עסען, איז ער ווידער אריינגעפאלען צו מיר אין רעסטאָ-ראן — הינטערוויילעכס — זיך אוועקגעלייגט אויף דער שוועל און גע'חלש'ט, אויפ'ן שעהנסטען אופן.

דאָס מאָל האָב איך איהם גלייך דערקאָנט, און וויסענ-דיג אז עסען עסט ער ביי מיין קאָנקורענט און חלש'ן קומט ער צו מיר, האָב איך איהם געריבען שוין ניט מיט וויין-עסיג, נאָר מיט דער ביליגסטער ווארע וואָס מען קען קריגען. און אנשטאט סעלערי-טאָניק האָב איך איהם איצט אָפגעכליאַפעט מיט „פליין סאָדא“ און אנשטאט אין ביידע נאָזלעכער ווי פריהער, האָב איך איהם איצט געבלאָזען בלויז אין איינעם.

אז ער איז געקומען צו זיך האָב איך איהם געפרעגט :

— איז איהם ניט גוט געוואָרען ?

— יאָ.

— צו וואָס דארף ער עס ?

— ער ווייסט נישט.

— און וואָס איז, נאָך זיין מיינונג, די סיבה דערפון ?

— דאָס חזיר'שע עסען, וואָס ער עסט, ער עסט קעגענ-

איבער אין א רעסטאָראַן איז דאָס עסען זעהר פאַסקורנע —

מוז ער חלש'ען...

— פאַרוואס'זשע גראָד ביי מיר ?

— ווייל ביי מיר איז גראמער, לופטיגער, און אין

אלגעמיין געפעלט איהם דאָס פלאַץ בעסער, ווי יענער וואו

ער עסט...

— טו וואָס'זשע קומט ער נישט אהער עסען ?

— ער ווייסט אליין ניט. ער איז שוין צוגעוועהנט צו

יענעם רעסטאָראַן...

און אזוי ווייטער.

אז ער איז געקומען צו זיך, האָב איך איהם אוועקגע-
זעצט אויף א קאַר און איהם אהיימגעשיקט.

צו מאָרגענס, פונקט איינס א זייגער, איך זעה ווי א
איד דערנעהענטערט זיך צו מיין טיר — הינטערווילעכס
— שאַקעלט זיך ווי א בוים אין א שטורם־ווינט... און —
וויל חלש'ען, אז ער שטארבט.

געה איך איהם אַקעגען, שטופ איהם אַריבער אויף
דער אַנדערער זייט גאס, נעבען רעסטאָראַן וואו ער עסט,
און לעג איהם אוועק ביי מיין קאַנקורענט אויפ'ן שוועל...
אין א פערטעל שעה ארום, קומט ער צולויפֿען א פייכ-

טער, איז רויט ווי אַ גולן און שרעקליך צעקאָכט.
— מיסטער, זאָג איך צו איהם, איהר קוקט אויס צו
זיין אביסעל בייזלעך!

— יאָ, זאָגט ער, איך בין בייז ווי א טיגער — בין
איך.

— וואָס איז די אורזאכע דערפון?

— די אורזאכע דערפון, זאָגט ער, איז וואָס איהר האָט
ניט געהאט קיין רעכט מיך אַריבערצושטופֿען אויף דער
אַנדערער זייט— צו חלש'ן אין מיין אייגענעם רעסטאָראַן!
ערשמענס, זאָגט ער, פאסט מיר ניט צו חלש'ן צווישען
אייגענע מענשען, צווייטענס, זאָגט ער, איז ביי איך גראַד-
מער, לופטיגער... און אין אלגעמיין געפעלט מיר אייער
פלאץ בעסער ווי דאָרט וואו איך עס.

איך האָב איהם קוים באַרוהיגט און אוועקגעשיקט.

צומאָרגענס, מיין חלש'ער איז ווידער דאָ! אַקוראַט
א זייגער איינס — צו דער מינוט. קומט אריין הינטערוויי-
לעכס, לעגט זיך אוועק און — חלש'ט.

אַפגעמינטערט איהם, מאַך איך צו איהם:

— מיסטער, וואָס האָט איהר צו מיר? וואָס רואינירט

איהר מיך?

קוקט ער מיך אָן.

וואָס הייסט, זאָגט ער, איך רואיניר אייך? איך חלש

עפעס, זאגט ער, אויף צו פלייסען? איך חלש, זאגט ער,
דערפאר וואָס איך מוז... ווייל עס שפּאַרט מיך אָן... איך
קען זיך ניט העלפען!

— יאָ, זאָג איך, אָבער ווער הייסט אייך עסען אין
אזא רעסטאָראַן, איהר זאָלט מוזען חלש'ן?
— וועל, זאָגט ער, ער קען זיך נישט העלפען, ער איז
שוין, זאָגט ער, צוגעטרייעט צו דעם פּלאַץ, ער
עסט דאָרטען שוין איבער פינף חדשים...
— און וואו האָט איהר ביז איצט גע'חלש'ט? פרעג
אויך.

— ביז איצט, זאָגט ער, האָב איך גע'חלש'ט אין דער
דרייצעהנטער סטריט און סעקאָנד עוועניו... נאָר ס'איז צו
ווייט...

— צו מאָרגענס — אזוי ענדיגט אונזער אויסגעטראַכטער
רעסטאָראַטאָר — האָב איך פאַרקויפט דעם רעסטאָראַן אין
אַקשען און בין אַרויס פון די ביזנעס.

א ברויטגעבער

— איהר רעדט פון רעסטאָראַנען — האָט ער אַנ-
געהויבען — פרעגט מ'יך, וועל איך אייך זאָגען.
אָט איז דער כריין!

ווי איהר ווייסט, מסתמא, בין איך אין די רעסטאָראַן
ביזנעס שוין ניט פון היינט אָן — סעי, דזשאָו, שמעל
צום טיש דעם עסינג... נישטאָ קיין עסינג אויפ'ן טיש!
האָב איך מיר געהאט מיינע ביזנעס אין פארשיע-
דענע געגענדען פון שטאָרט — מייסטענס אין גוי'עשע.
מילא, איכ'ל אייך נישט זאָגען, אז איך האָב געמאכט
גרויסע גליקען, ס'איז ניט שייך! א רעסטאָראַן איז בכלל
אן אַרימע ביזנעס. און נתעשר ווערען דערפון קען מען
נישט. נאָר ס'שטיקעל ברויט האָט זיך געשלעפט. וואָס
— וואָס, א גוי ווייסט דיר נישט קיין חכמות. קומט
אריין, עסט אָפּ, באַצאָהלט און געהט אַוועק.

זיצען אין רעסטאָראַן גאנצענע טעג און כליאַבען
טיי און — ווי רופט איהר עס — דיסקוטירען —
דאָס איז א זאך וואָס די ערליים ווייסען נישט. ביי א
גוי איז אָדער ער עסט, אָדער ער שלאָגט זיך. אָבער
שלאָגען זיך איבער געוויסע פראַגען, און אין דערזעלבער
צייט עסען דינער — דערפון האָט ער קיין השגה נישט.
איז דאָך אָבער, ווי זאָגט איהר, אמעריקא א מדינה,
איז מיר איינגעפאלען, אז גענוג געמוטשעט זיך צווישען
גוים, אין א גוי'עשער געגענד — כ'וועל פרובען עפענען
א ביזנעס ערגיין אויף דער איסט סייד, צווישען אייגענע
מענשען.

א איד — ווי זאָגט איהר — איז פאָרט ניט קיין
גוי. און יעדען ציהט צו דאָס זייניגע...

אזוי איז שוין אוועקגעשמעלט געוואָרען די וועלט —
קענסט גאָר נישטניש מאַכען! אפשר ווילט איהר נאָך
אביסעל כריין? ניין? קיזער, איך האָב זיך געבלוטטיגט
און אויפגעפענט א רעסטאָראַן אויף איסט־בראָדוויי. א
פיינעם רעסטאָראַן ווי א גאָלד — גרויס, לופטיג, א
מחיה, און טאקע, ווי זאָגט איהר, „דעליווערט די גודס“,
און פון שענסטען. וואָרים אין לויפען דער צייט — אז
און פון שעהנסטען. וואָרים אין לויפען דער צייט — אז
דער מענש וויל זיך איינטרייען א געשעפט, איז דאָך, ווי
זאָגט איהר — קורץ, וואָס זאָל איך אייך דערצעהלען:
דער רעסטאָראַן האָט זיך פון אָנפאנג אוועקגעשמעלט
גאָר נישקשה'דיג. אריינגעקומען אידישע שרייבערס, און
געגעבען צולייזען גאָר נישט שלעכט.

מילא גליקען מאַכען פון אידישע שרייבערס — איז
דאָך נישט שייך... גאָר אזוי אין אלגעמיין האָט זיך עס
געוויזען נאנץ נישקשה'דיג...

א וואָך — צוויי אזוי.

מיט א מאָל האָבען זיך גענומען יאווען — ווי רופט
איהר זיי? — טראַמבעניקעס. דערהערט, אז ביי מיר
אין רעסטאָראַן קומען אריין אידישע — ווי רופט איהר
זיי — ליטעראַטען, האָבען זיך גענומען יאווען אלערליי
שלעק און אַנשיקענישען פון דער גאַנצער וועלט: סאַסיי-
עטי־מעמבערלעך, לעדיג־געהער, גלאַט נודניקעס.

איינער פון זיי איז געווען אַן עלטערער איד, אָהן א
באָדר אָדער וואַנצעס, מיט צוויי קליינע כיטרע אויגעלעך
— ווי צוויי שוואַרצע מייזלעך... און די דאָזיגע צוויי
אויגעלעך זיינען כסדר אַרומגעלאָפּען אין די רויטע אוי-
גע־נעססטען, ווי זיי וואָלטען געוואָלט אַרויספליהען און
עמיצען א ביס טון...

וואָס איז דאָס טועכץ פון דעם דאָזיגען אידען האָב
איך אין אָנפאנג ניט געוואוסט, גאָר שפעטער האָב איך
אויסגעפונען, אז ער אַרבייט פאַר — ווי רופט איהר עס

— די טשארטיס, רעדט אויף עטליכע שפראכען מיט אמאָל, און קריגט זיך מיט אלעמען וועגען אלעס. אָט דער דאָזיגער איד — מעג איך זאָגען, האָט מיך ארויסגעטריבען פון יענעם פלאץ.

וואָס פלעגט ער א שטייגער טון? — גאָר ניט. ער פלעגט אריינקומען מיט א מין ברייטקייט, און מיט א שטעל, ווי א ראָקפּעלער, זיך אויסקלייבען דעם שעהנסטען און גראַמסטען טיש און אָרדערען א... גלאַז סאָדע-וואַסער פאר צוויי סענט...

דאן פלעגט ער א געשריי טון צום וועיטער: — סעי, מיסטער, גיט מיר אכטונג אויפ'ן רעקעל! איך דארף ערגיץ ארויסלויפען!

און וואָס מיינט איהר האָט ער געטון? ער איז ארויסגעלאָפּען דער חזיר און זיך איינגעקויפט א באַקסעל סעמען, עטליכע הערינג, א פאָר פיקעלס, א פונט פאַסט-ראַמא, א ברויט און צוריקגעקומען — עסען...

אָפּגעעסען, מאַכט ער צו מיר: — ווייסט איהר, אז איהר האָט ניט קיין שכל ווי צו פיהרען א ביזנעס?

— דהיינו, פארוואָס מיינט איהר אזוי? — איך מיין, זאָגט ער, אז איהר דארפט ניט פאר-קויפען קיין דינער פאר 35 סענט. דאָס ווינציגסטע וואָס איהר דארפט רעכענען איז 50 סענט — ניט וועניגער א פעני. און מיר איבערגעבענדיג עפעס א פעקעלע, מאַכט ער: באהאלט דאָס ערגעץ פון מיינעטוועגען, כ'האָב זיך איבערגעלאָזען א גוט שטיקעל לאַקס אויף מאָרגען...

— מיינע עסענס געפעלען אייך מסתמא ניט? — וואג איך זיך ארויסצוזאָגען.

— ניין! מאַכט ער — אדרבא, איהר האָט גאנץ גוטע עסענס... נאָר אז איך קויף דאָס אליין, קאָסט עס מיך ביליגער.

קוק איך איהם אָן און — שמייכלעל. — צאָלרייט! — מאַכט ער — איהר דארפט ניט

שמייכלען, היינטיגע צייטען, מאכט ער, שפיעלט די פעני
א גרויסע ראָלע... נאט אייך, מאכט ער, צוויי סענט וואָס
סע קומט אייך פאר'ן סאָדע-וואסער, און טאָמער, מאכט
ער, וועלען אריינקומען א זעקס יונגע לייט פרעגען אויף
מיר, זאָלט איהר זיי הייסען ווארטען... ווארום איכ'ל
באלד אריינקומען...

צומאָרגענס באווייזט ער זיך ווידער — דער איד,
נאנץ פריה, זעצט זיך אוועק ביים שענסטען טיש, טוט
אויס דעם ראָק, פארקאשערט די ארבעל, גלעט זיך אויס
דעם פליך און הויבט אָן שלעפען פון די קעשענעס הארטע
אייער.

— זעהט איהר! — מאכט ער צו מיר, קלאפענדיג
די אייער מיט מיין לעפעלע — אָט אזעלכע אייער דארפט
איהר קויפען... ס'איז טייערע אייער ווי גאָלד — גיט מיר
א גלעזעל סאָדע-וואסער, נאָר האָריאָפ!

אייך האָב איהם דערלאנגט א גלעזעל סאָדע-וואסער,
מיין איד האָט זיך גוט אָנגעפאָיעט און געזאָגט:

— הערט, מיסטער קאָטץ, (מיין נאָמען איז קאָטץ!)
וואו קויפט איהר אייער ברויט — ביי וועלכען בעקער?
— איך האָב איהם אָנגערופען א נאָמען פון א בא-
קאנטען בעקער.

— קען איך פארוזכען א שטיקעל?
— געוויס.

ער האָט אויפגעגעסען אפשר דריי פונט ברויט און
דאן האָט ער געזאָגט זעהר רוהיג:

— פע! סארא חזיר'יש ברויט ביי אייך איז! זעמיל
האָט איהר אויך? — אנו באווייזט!

אייך האָב איהם דערלאנגט א זעמיל. ער האָט איהם
אויפגעגעסען און באמערקט זעהר קורץ:

— חזיר'שע זעמיל!

דאָס איז געווען אין אָנפאנג.

שפעטער צו האָט ער זיך מישב געווען, ער האָט שוין
קיינ פיקעלס מיט קיין ברויט אויך ניט געבראכט. דאָס

פלעגט ער שוין אליין נעמען פון טיש און באצאָהלען
פלעגט ער די געוועהנליכע צוויי סענט פאר סאָדע-
וואסער.

אַבער דאָס איז נאָך נאָר נישט. די רעכטע מעשה
הויבט זיך ערשט אָן :
איינמאָל אין א ביינאכט, ארום זייגער צוועלף, קומט
ער צוגעהן, צעשפרייט זיך מיט ויין וועטשערע און עסט
זיך פאמעליכענקע — ביז איינס א זייגער.
— זאָג איך איהם : פליעז איילט זיך אונטער א קא-
פעלע, שוין איינס דער זייגער און איך וויל געהן שלאָפּען.
— דאָנט באדער מי ! — מאכט ער — און ווערט
אויפגערעגט... אז איהר ווילט שלאָפּען — שלאָפּט... וואָס
איז דאָס מיין דאגה ?..

— איך בין זעהר אָפגעארבייט ! — פרוב איך זיך
בעטען ביי מיין צוויי-סענטיגען קאָסטומער.
— פליעז ! פליעז ! — מאכט ער צוויי מאָל „פליעז“
הערט מיר אויף דולען א קאָפּ מיט אייערע מעשיות... אז
איך עם — האָב איך ליעב סע זאָל זיין שטיל... איברי-
גענס, מאכט ער, איז מיר שוין פאר'מיאוס'ט אייער
נאנצער חזיר'שער פלאַץ... מיט די חזיר'שע פאראַנדר-
קעס...

וואָס ווייטער איז געשעהן ווייס איך ניט. איך ווייס
נאָר אז איך האָב איהם דערלאנגט א זעץ צו דר'ערד, זיך
ארויפגעשטעלט מיט א קניע אויף זיין בויך און איהם
גענומען קנעמען מיט אלע כחות און שרייען :
— נאָדיר א חזיר'יש פלאַץ ! נאָדיר חזיר'שע פאראַנדר-
קעס ! נאָדיר פאר צוויי סענט א גלעזעל וואסער... נאָדיר
אייגענע פאסטראמע !... —

זאָגט איהר : אידישע רעסטאָראנען.
אז פארברענט האָבען זיי געזאָלט ווערען איידער איך
האָב זיי דערקענט ! אפשר ווילט איהר נאָך א פיקעל ?

א זויבערער רעסטאָראַן

איך בין געווען זעהר הונגעריג און איך בין דארום אריינגעפאלען אין ערשטען בעסטען רעסטאָראַן און — וואָס'טיר עסען? — האָט מיך געפרעגט א קליין, אָנגעפאַקט אידעל מיט א ברודנעם האנטוך איבער'ן אָקסעל און א זעהר פארקויטיגט פארטוך איבער זיין... גענווארט.

— געצמיר א רעגעלע דינער! — האָב איך געזאָגט — איך בין הונגעריג ווי א הונט.

דער איד האָט מיך פאמעליכען און מיט ישוב-הדעת כאטראכט פון אויבען ביז אראָפּ, מיך געפרעגט צו בין איך א נייער קאָסטומער און צו איך האָב ליעב ריינקייט... איך האָב איהם געזאָגט אז יא, מיר האָבען זעהר ליעב ריינקייט, און לאָז ער זיך צואיילען מיט'ן עסען, מחמת מיר לאָזען שיעור די נשמה פון הונגער!

אָבער ער האָט זיך ניט צוגעאיילט. אָנשטאט דעם האָט ער מיר גענומען ערקלערען די מעלות פון זיין פרעם-אנשטאַלט. מיך געוואָלט איבערצייגען, אז אלע אידישע רעסטאָראַן אייגענטימער זיינען מערדער, גאָרגעלשניידער און מענשען-ס'ער. אלע — חוץ ער, דער איד מיט'ן שמוציגען פארטוך און פארקויטיגען האנטוך, וועלכער איז אן אמת'ער מלאך אין מענשענגעשטאַלט און זיין העכסטע אויפגאבע איז צו זיין נאָבעל, ריין, און ציכטיג... — באַרשט האָטיר? — האָב איך איהם איבערגע-שלאָגען די רייד.

יא, ער האָט באַרשט. אָבער ווייס איך כאַמט ו ו אָ פאר א מין באַרשט דער מאן האָט? דער אמת'ר וויין, אונטערנעשלאָגען מיט באַרדענס מילך פונ'ם „באַטעל“,

און פארבראָקט מיט אייער, וואָס די הײַנער וועלען
ערשט לעגען מאָרגען, אז מע'ט דערלעבען, — אזוי פּריש
זענען זיי!... און וואָס אָנבאלאנגט זיין פּוטער אין דאָס
נישט דיזעלבע חזיר'עריי וואָס מען קריגט אין זאַלע אַנ-
דערע רעסטאָראַנען, און פון וועלכע מענשען געהען פון
דער וועלט יונגערהײד — ניין! אויף זײַן פּוטער
דארף מען זיין אַ מבין, מען דארף פארשטעהען וואָס
סע הײסט אַ גוט שטיקעל פּוטער — מען דארף, אזוי
צו זאָגען, זיין אַ געענדיגטער פּוטעריסט...

אפּשר פּופּצען מינוט האָט מיך דער איד אטאקירט
מיט זיינע ערקלערונגען, און אז ער האָט מיר שוין גע-
בראַכט דאָס ביסעל עסען, האָט ער מיך נאָך נישט אָפּגע-
לאָזען — אדרבא, ער האָט זיך ערשט גענומען צו מיר
מיט מעהר פּרישקייט. מיט מעהר קראַפט.

מיט יעדען ביסען וואָס איך האָב אַראָפּגעשלונגען
האָב איך אויך געמוזט אַראָפּשלינגען זיינע אַ באַמערקונג
ווי „געשמאַק עס איז דאָס ביסעלע באָרשט“, און אז איך
דארף „שטאַרק הנאה האָבען פון דעם גוטען שטיקעלע
קאַלכס-בראַטענדעל“ און אז „דאָס לעק צימעס צוגעהט
זיך פשוט אין אלע אברים און הלאוי מען זאָל נאָר זיין
געזונט און האָבען כח צו עסען“...

ביי די לעצטע ווערטער איז מיין איד געוואָרען
אביסעל טרויעריג און מיר ערקלערט, אז ער אליין איז
שוין היינט אַ שוואַכער עסער — נישט פאר מיר געדאַכט!
אמאָל פלעגט ער קאָנען אויפּעסען אַ וועלט, קאנאהאָרע
נישט! אָבער היינט איז שוין ניט דאָס. וואָס איז? דער
מאָגען ארבייט ביי איהם עפעס ניט ווי עס דארף צו זיין...
ער איז שוין אויסגעווען ביי אַ מאַסע דאָקטוירים, אָבער
סע העלפט נישט — ער איז שוין ניט דער אַמאָליגער
עסער! ווי קומט עס? (מיט אַ זיפּץ) אַך! ווען איך
זאָל איהם געווען זעהען עסען מיט אַ פינף יאָהר צוריק...
אָט אזוי האָט מיך דער איד אונטערגעהאַלטען בין
וואַנעט איך בין פארטיג געוואָרען מיט מיין מאָלצייט.

אז איך האָב שוין געהאט באַצאָהלט און געוואָלט אַרויסגען, האָט ער מיך העפּליך איינגעלאדען איך זאָל מיט איהם אריינגעהן אין קיך — ער וויל מיר ווייזען די קיך זיינע, און וויל וויסען מיין מיינונג, צי איז נאָך ערגיץ פאראן אין גאַנץ ניו יאָרק אָט אזא מיין סאָרט קיטשערעל.

איך האָב איהם ניט געקאָנט אָפּזאָגען און בין מיט־געגאַנגען.

באַלד זיינען מיר געשטאַנען אין א האַלב־פינסטער רע, פיעלפאך שמוציגער קיך, פול מיט אונזויבערע כלים, א מיסט־פעסעל און אהן א שיעור קאקרוטשעס. — איהר זעהט — זאָגט ער — אָט איז ביי מיר א קיטשענדעל, אז סע שפּיגעלט! אין אנדערע קיטשענס — זאָגט ער און טרייבט מיט'ן האַנדטוך די טשערעדעס מיט קאקרוטשעס — אין אנדערע קיטשענס זעהט מען א מאסע קאקרוטשעס... אָבער ביי מיר איז ניטאָ א קאקרוטש פאַר א מיליאָן... ביי מיר ווערט אלעס געהאַל־טען זויבער — אז סע בלאַנקט. זאָג איך דעם אמת צי ניין? האָ?

איך האָב איהם געמוזט זאָגען, אז ער זאָגט פּאַזיטיוו דעם אמת.

— און איצט — זאָגט ער און נעמט אַראָפּ אַ פּלעשעל קאַרבאָל־וואסער און כליאפעט עס אריין אין מיסט־פעסעל — איצט זייט אזוי גוט און גיט א שמעק צום מיסט־פעסעלע... וואָס פּיהלט איהר? קאַרבאָל. ריכטיג, אין אנדערע רעסטאָראַנען — מאכט ער — שטינקט, אז מען קאָן ניט אויסהאַלטען. ביי מיר ניט... ביי מיר — מאכט ער — איז אַלצדינג סאַנידאָסיש. ריכטיג צו ניין?

איך האָב איהם געמוזט זאָגען, אז ס'איז ריכטיג ווי נאָלד.

— נו, און איצט — מאכט ער — און נעמט אַראָפּ פון אויווען א שמוציגען טאָפּ און נעמט איהם ווישען

מיט'ן האנטוך — איצט באטראכט מיינע טעפ... מען דארף זיי — מאכט ער — אביסעל אויסווישען, זאָנסט, מאכט ער, זיינען זיי ריין ווי נאָלד. עס קאָן גאָר ניט זיין ריינער. האָ?

איך האָב געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ אלס אַ מיין באַשמע- טיגונג, אז ער האָט רעכט.

— און איצט — מאכט ער — וועל איך איך אומיס- נע צופיהרען צו מיין אייזבאקס און איך ווייזען!

ער האָט מיך צוגעפיהרט צו אַ מיין כאַליעראַ-קאסטען, אויפגעפענט ס'דעקעל, און איך בין שיעור אוועקגעפא- לען פון דעם עיפוש'דיגען גערוך פון די פליישען וואָס זיינען דאָרט געלעגען און געשמונקען אויפ'ן ליבעראלי- סטען אופן.

— איהר זעהט — מאכט ער — און פארהאקט גלייך דאָס טירעל, ביי מיר אַן אייזבאקסעל איז ניט ווי אין אנדערע רעסטאָראַנען... (א ביסעל מיט אַ שוואכער קול) מען דארף איהם אביסעל אויספארען מיט הייסע וואסער און איהם לאָזען זיך אַביסעל דורכלופטערען... ווייטער, מאכט ער, איז ביי מיר אלץ פריש, אז ס'איז אַ פלעזשע דארויף אַ קוק צו טון...

— און איצט — זאָנט ער — וועל איך איך ווייזען די קעכין מיינע, — העי פראשקאָ! — האָט ער אריינ- גערופען ערגעץ אין דער פינסטערניש — קום אריין, שנעלער!

באלד האָט זיך געיאוועט עפעס אַ צעשוואומענע נוי'ע מיט צעאייטערטע אויגען, מיט אַ זאק ארום די לענדען און מיט אַ שרעקליכען קאטער...

— איהר זעהט — זאָנט ער — דאָס איז די קעכין מיינע... זי דארף זיך — מאכט ער — אביסעל ארומווא- שען און זיך אָנטון אַ ווייס פארטוך, און וואָס אָנכא- לאַנגט דעם קאטער — מאכט ער — וועט ער פאראי- בערגעהן... זאָנסט, מאכט ער, איז ביי מיר אלץ זויבער, אז סע בלאַנקט. הא, וואָס זאָנט איהר?

איך האָב שוין מעהר ניט געזאָגט. איך בין אוועק
געפאלען הינטערוויילעכס און גע'חלש'ט גוטע צעהן מי-
נומען אויפ'ן זייגער...

נאַטום און פראָטום

...איחר ווייסט ניט וואָס סע הייסט „נאַטום“ און „פראָטום“? קיינמאָל נישט געהערט דערפון? אַך, מײן ליעבער פריינד! הלואי וואָלט איך אויך נישט געווען געהערט דערפון, וואָלט איך ניט געקומען צו מײן איצ-טיגער לאַגע... וואָלט איך איצט געווען א פרייער מענש, גלייך מיט אלעמען און ניט געפוילט אין פריזאָן — עך-העהע!

איך זיפּ. אודאי זיפּ איך! ווי אזוי זאָל איך ניט זיפּצען, אז איך דערמאָן מיך, אז ערשט מיט עטליכע חדשים צוריק בין איך געווען יונג, פריש, לעבענסלוסטײג און פול מיט האָפנונג אויף דער צוקונפּט... און איצט בין איך א פארברעכער... א מערדער... א פארשטויסענער פון גאָט און פון לײט — ענטשולדיגט מינע טרערען, כ׳בעט אייך... איך קען זיך ניט העלפּען...

שוין!... איך בין שוין אביסעל באַרוהיגט. איך וועל אייך דערצעהלען ווי אזוי איך בין געקומען צו מײן גרויס אומגליק.

...זווי איהר זעהט בין איך א געזונטער מענש, מיט א גוטען אפּעטיט. ביי מיר פארטיליגען, אויפּעסען, פאר-ניכטען א סטייק פון דריי פונט — איז געווען א שפּיל-כעל, א גאַרנישט! ניין-צעהן קאָטלעטען — איז ביי מיר געווען אויף איין צאָן... א חוץ דעם בין איך גלאַט גע-ווען א גרויסער אָנהענגער פון פלייש... פון אלערליי פלייש. אָקסען-פלייש — איז אָקסען-פלייש! רינדס — איז רינדס! לעמטשאפּס — איז לעמטשאפּס! גולאַש — איז גולאַש! טשיקען — איז טשיקען... אז מען שמועסט

מיט אייך, אז כ'האָב ליעב געהאט פלייש אהבת-נפש, איז
 דאָך ניטאָ וואָס צו רעדען! ... פלייש איז, הייסט עס גע-
 ווען מיין הויפט־שפייז. פיער מאָל א טאָג פלעג איך עסען
 פלייש — זויערע פלייש, זיסע פלייש, געפיקעלטע פלייש,
 רויגע פלייש, פאָסטראַמע, קאָרנבייער, ווארשמלעך,
 ראָלאַדע, פלייש מיט פעפערלעך, פלייש מיט מאַסלינעס,
 פלייש מיט געזויערטע עפעל, פלייש מיט קעמטשאַפּ —
 סתם פלייש, הקיצור, איכ'ל אייך לאַנג נישט האַלטען: איך
 בין געווען א גוואַלדיגער אכלן פון פלייש. אָהן דעם שטי-
 קעל פלייש האָב איך נישט געקענט אויסקומען. און וואָס
 איז דער חידוש? אז א מענש ארבייט אין אן אייזען-
 פאַבריק, און מען קלאַפט א גאַנצען טאָג מיט'ן גרויסען
 האַמער — און מען קלאַפט פון זיך ארויס ס'חיות מיט'ן
 געזונט, און מען שוויצט פון זיך ארויס וואו א טראָפּען
 כח איז א חידוש אז מען דאַרף האָבען ס'שטיקעל פלייש?
 ווער־זשע האָט מיך נישט געלאָזט עסען קיין פלייש,
 פרעגט איהר? הערט־זשע! דאָס וויל איך אייך טאַקע
 דערצעהלען, ווער סע האָט מיך געטריבען דערצו איך זאָל
 ווערען א וועגעטעריאַנער און זיך אָנהויבען פאַשען אויף
 ניסלעך און אויף פינאַטס און ראָזשינקעלעך — א מיתה-
 משונה זאָל קומען אויף אלע ניסלעך, מיט אלע ראָזשינ-
 קעלעך און סע זאָל אָנהויבען צו ברענען און צו ברענען
 און צו ברענען... און סע זאָל קיינמאָל ניט אויפהערען! ...
 הערט א מעשה: קומט צוגעהן? צו מיר עפעס א בחור
 מיט לאַנגע האָר, א בעהעלפּעריש בערדיל און מיט ליי-
 ווענטענע הויזען און פרעגט מיך צו איך עס פלייש.

זאָג איך: אַלבעטשי, וואָדען?!

זאָגט ער: אויב אזוי, זענט איהר א קאניבאַל! איהר
 גראָבט, זאָגט ער, אייער קבר מיט אייערע אייגענע ציין...
 זאָג איך: וואָס פאַנפעט איהר? גאניבאַל, שמאַניבאַל,
 קבר, שמיווער — אזוי לאַנג, זאָג איך, ווי א מענש
 לעבט, מוז ער, זאָג איך, עסען דאָס גוטע שטיקעל פלייש...
 זאָגט ער: אייער מאָגען איז א בית־עולם... און דאָס

בלוט, זאָגט ער, פון אומשולדיגע פעמע משיקענס וועט
פאלען אויף אייער קאָפּ...
זאָג איך: איהר זענט א משוגענער!

זאָגט ער: כאַכאַ! איך בין אַ משוגענער! משוגע,
זאָגט ער, זענען די וואָס זאָגען אַז איך בין משוגע... איבֿר
רינגענס, זאָגט ער, גיט מיר דרייסיג סענט וועל איך אייך
געבען אַ ביכעל וואו עס פרעדיגצעך אונזער אידעע...
זאָג איך: פאר דרייסיג סענט, קען איך שוין באלד
האַכען אַ גוטען טענדערלאיך־סטיק...
זאָגט ער: גיטשע מיר זיבציג סענט, וועל איך אייך
געבען נאָך אַ ביכעל, וואו עס באווייזט זיך, אַז מען
שען וואָס עסען פלייש געהען יונגער־הייט פון דער וועלט...
און שטארבען מאסענווייז פון בלוט־פארגיפטונג, וואָס
קומט, זאָגט ער, פון מאַגען — אָט זאָגט ער, איז אַ פיק־
משע!

און ער ווייזט מיר אַ פיקטשע פון אַ מת מיט אַ סטייק
אין מויל...

ווערט מיר שוין די זאך אביסעל דאָסיג און איך קויף
צוויי ביכלעך און געפין אויס, טאקע נאָך דעם איינגענעם
טאָג, אַז פלייש איז סם־המות, און אַז אויף דער גאנצער
וועלט איז פאראן נאָר אַ י ו זאך וואָס קען זיך פאר־
נלייכען צו פלייש, נאָר קיין שום „דראָגעסמאן“ וויל עס
ניט פארקויפען, דערפאר וויל עס איז אַ שטארקע
גיפט... און אויסלאָזען לאָזט זיך אויס אין דעמדאָזיגען
ביכעל, אַז די בעסטע עסענס קען מען קריגען אין ווערימ־
קרויט'ס וועגעטאָרישען רעסטאָראַנט, און אויך אלערליי
וועגעטאָרישע בראָשורעס ביליג...

הקיצור, אַז ס'איז געקומען סאפער־צייט, בין איך
אוועק אין ווערימקרויט'ס רעסטאָראַן זיך אוועקגעזעצט
ביי אַ טישעל און געווארט אויפ'ן קעלנער.
באלד איז צוגעקומען עפעס אַ בלייכער הוסטענדיגע
הויך־אויפגעשפראַצטער וועיטער, וואָס האָט אויסגעזעהן
ווי אַ מיטעליעהריגע ציבעלע און געפרעגט:

— פאר וויפעל ווילט איהר עסען? פאר דרייסיג צי
פאר פערציג?
— איך עס בלויז פאר איינעם, זאָג איך, העכסטענס
וואָס איך קען עסען, זאָג איך, איז פאר צוויי, אָבער
ניט פאר דרייסיג.

גיט ער אַ געניץ, דער וועיטער, און מאַכט:
— איך מיין צי איהר ווילט עסען רעגעלע פאר דריי-
סיג סענט, צי ספעשעל פאר פערציג... מיט פראָטום...
זאָג איך: לאָז זיין פאר פערציג מיט... ווי איהר
רופט עס, פאָרטיס... אבי סע זאָל זיין געשמאק.
ווערט ער פארשוואונדען, דער קעלנער, אפשר אויף
א האלבע שעה און קומט צוריק עפעס מיט א פיצעלע
שיסעלע, אויף וועלכען עס הוי ערט עפעס א בלייך,
קרענקליך מאכל.

— וואָס איז דאָס פאר אַ מאַכל? — פרעג איך, און
נעם אַ טרונק וואסער.

— נאָטום — נאָטום! — מאַכט ער שטאַלץ און
געהט אוועק. באלד קומט ער צוריק און פרעגט:
— איהר'ט עסען אַ סטייק פון נאָטום צי פון פראָטום?
— לאָז זיין, זאָג איך, פאר אַ טשענדזש פראָטום!
ווערט ער ווידער פארשוואונדען ערניץ, און קומט
ארויס מיט אַ ברויזעלע טעלעריל, אויף וועלכען עס ליגט
עפעס אַ ברוינע געהיימיס און טוליעט זיך צו צוויי
בלעטלעך שאלאטען.

— נו, זאָגט ער, און גיט אַ געניץ איבער מיין קאָפּ —
איצט וואָס פאר אַ זופ ווילט איהר?

— וואָס פאר אַ זופען האָט איהר? — פרעג איך.
— מיר האָבען, זאָגט ער, צווייערליי זופען, איין זופ
פון נאָטום און אַ צווייטע פון פראָטום...
ווערט מיר קאלט אין אלע אברים און איך בורטשע
ארויס: איכ'ס נעמען נאָטום!...

גיט ער ווידער אַ געניץ איבער מיין קאָפּ — דער קעל-
נער — און מאַכט:

— איך וואָלט אייך געראטען ניט צו נעמען קיין נאָ-
טום... נאָר פּראָטום... ווייל פּראָטום איז געזונטער פּון
נאָטום, אַ חוץ דעם, זאָגט ער, האָבען מיר ניט מעהר קיין
נאָטום, וועט איהר מוזען נעמען פּראָטום.
— לאָז זיין פּראָטום! — זאָג איך, אבי זיך אָפּצו-
טשעפען פּון דעם נורניק...

ברענגט ער מיר עפעס א טעלעריל מיט מוטנע ווא-
סער, אויף וועלכען עס שווימען ארום צוויי עלענדע היימ-
לאָזע ציבעלעס, ווי פארלוירענע שיפען אין ים־הגדול, און
ער פרעגט:

— איצט וואָס'ט איהר עסען פאר צושפייז? ...
— וואָס פאר א צושפייז האָט איהר? — פרעג איך.
— מיר האָבען — זאָגט ער — צווייערליי צושפייזען,
איינער פּון נאָטום א צווייטער פּון פּראָטום...
— פּראָטום! — בורטשע איך ארויס און פיהל, אז
עפעס וועט דאָ געשעהן..
געניצט ער זיך ווידער אויס איבער מיין קאָפּ און
מאכט צו מיר:

— איך וואָלט אייך ניט געראָטען צו נעמען פּראָטום,
נאָר נאָטום, ווייל נאָטום איז געזונטער פּון פּראָטום, א
חוץ דעם, זאָגט ער, האָבען מיר ניט מעהר קיין צושפייז
פּון פּראָטום נאָר פּון נאָטום, איהר'ט נעמען נאָטום?
— ניט נאָטום!

געניצט ער זיך אוועק, דער קעלנער, און קומט באלד
צוריק מיט דריי געקאכטע ראָזשינקלעך, און א חשד פּון
א געקאכטער פייג.

— און איצט, זאָגט ער, וואָס'ט איהר נעמען פאר א
געטראנק?

— מיר האָבען, זאָגט ער, צווייערליי סאָרט געטראנק-
קען — איינס פּון נאָטום, ס'צווייטע פּון פּראָטום... נאָר
איך וואָלט אייך, זאָגט ער, ניט געראטען צו נעמען קיין
נאָטום, נאָר פּראָטום, ווייל פּראָטום, זאָגט ער, איז געזונ-
טער פּון נאָטום, כאָטש נאָטום איז אויך א געזונט מאַכל...

אָבער צו פּראָטום קומט עס ניט ווייל פּראָטום, זאָגט ער,
ענטהאלט אין זיך מעהר פעטקייט ווי נאָטום... אַ חוץ
דעם, זאָגט ער, האָבען מיר איצט ניט מעהר קיין טיי פון
נאָטום, נאָר פון פּראָטום... פּריהער, זאָגט ער, האָבען מיר
געהאט נאָטום אויך — נאָר איצט איז אויסגעגאנגען דער
נאנצער נאָטום און ס'איז ניט געבליבען מעהר ווי פּראָ-
טום... איך פּערזענליך, זאָגט ער, האָב בעסער לייעב פּראָ-
טום, ווייל נאָטום — —

זאָגט איהר: אַ מענש דארף זיך איינהאלטען! ווי
אזוי קען מען זיך איינהאלטען, אז מען איז דאָך ניט מעהר
ווי אַ מענש? ... האַ?

די גראשיציאנער

ד.ר. ה. ריינפעלד'ן אַ מתנת

דער מענש וועגען וועמען מיר געהן דאָ מאכען א גאנצע באַשרייבונג, האָט א משפחה — ער האָט חתונה געהאט מיט א משפחה פון דרייסיג מאַן שטאַרק. אין דער דאָזיגער משפחה'לע געהן אריין פעטערס, מומעס, שוואַגערס, שווער גערינס, שוועסטערקינדער און אַלע אנדערע שלעק און אָנשיקענישען, וואָס געהן געוועהנליך אריין אין א משפחה. שוין אין די ערשטע טעג נאָך דער חתונה, אַז אבעל האָט זיך געוואָלט פארברענגען מיט זיין יונגער פרוי, האָט ער נישט געקענט צוליעב דער מעכטיגער, ריעזיגער, גי-גאַנטישער אנוועזענהייט פון זיין ווייב'ס קאָאָסאלער משפחה. די נעמליכע משפחה איז געקומען געדיכט און אין גרויסע מאַסען און צו אַלע צייטען פונ'ם טאָג און זיך גע-לאָזט טראַקטירען מיט איינגעמאַכטס, מיט סיכלעך, מיט ראָזשינקעס, מיט געבראַטענע מאַנדלען, מיט (האַלב-גע-בראַטענע) שטיקער בהמה אין געשטאַלט פון ביפשטעקס. די משפחה — דאָס משפחה'לע — די מישפּאַחטע, איז געווען נישט קיין פּראַסטע משפחה, — יונגען ווי די בערען, מוידען ווי די לעמפּערטען, מומעס — מיט זיבען נוידערס, פעטערס מיט קאַשקעטען און מיט אונטערגע-האַקטע וואַנצען; פלימעניקעס — מיט שיד נומער צוועלף און פלימעניצעס, ווי פיערשפיייענדיגע בערג מיט היטע-לעך...

אויף דעם איידעלען אבעל, וואָס האָט זיך אין גאַנצען געבלייבט ווי א פריהמאַרגען וואָס וויל אויפגעהן און ווייסט

נישט ווי אזוי — איז נעבעך געווען א גאָט'ס רחמנות. די משפחה פלעגט קומען אין דער פריה און ביי נאכט און איהם אויפגעסען מיט דער שפענט! די טיר פון זיין הויז פלעגט זיך נישט צומאכען — נאָר מ'איז געקומען! געגאנגען איז מען זעהר זעלטען, אָבער געקומען איז מען — אַך! — ביי יעדער געלעגענהייט!

אז ס'איז אוועק א חודש נאָך דער חתונה, האָט זיך אַבעל אָנגערופען צו זיין פרוי מיט דריי פרעגצייכענס:

— ? ? ?

האָט זי איהם געענטפערט מיט פיער אויסרופצייכענס:

— ! ! ! !

האָט ער גענומען רעדען מיט ווערטער, וואָס זענען געווען אָנגעפילט מיט שפראַך:

— וואָס וועט זיין מיט דער משפחה?

האָט זי געענטפערט:

— וואָס זאָל זיין מיט דער משפחה?

האָט ער געזאָגט:

— וואָס טויג מיר אזא מאסענפערזאמלונג פון פערטערס און מומעס און שוואַגערס? איך האָב דאָך ניט חתונה געהאט מיט א קופעריוניע... אָדער מיט א קאַרנעגיע האָל... אָדער מיט א היפּאָדראָם...

האָט זי דאָרויף געענטפערט:

— ווער סע שעהמט זיך מיט מיין משפחה, דער זאָל זיך העלפען. איך שעהם מיך נישט!

האָט ער געזאָגט:

— ס'איז נישט קיין פראגע פון שעהמען זיך! סא פראגע פון וואו בין איך ערגעץ אין דער וועלט צום גוטען יאָהר? דער קאַפ געהט מיר ווי אויף א יריד... און נאָר סע טומעלט זיך ווי אין א מיל... און נאָר סע קלינגען די גאָ-פעל-מעסער...

האָט זי דאָרויף געענטפערט:

— ס'איז מיין משפחה — מעג זי עסען.

האָט ער געזאָגט:

לעם און גענומען דערצעהלען, אז זיי האָבען אנומעלטען גענעסען גראַשיצע, איז דאָס געווען א זעלטענע גראַשיצע. אפשר האָט זי היינט א גראַשיצע? ס'איז זעהר געזונט צו עסען גראַשיצע, — האָט פארענדיגט דער פעטער מיט די אונטערגעזענטע, האַרטע וואַנצען, — לאַשוין זיין גער נוג צו רעדען וועגען גראַשיצע... לאַמיר בעסער געהן עפעס עסען!

— עהיסען, עהיסען! — האָט געקרעכצט די משפחה. מען האָט געשטעלט צום טיש גרויסע שטיקער צוגער סמאַליעטע בהמה — אויף אזוינע ברעטלאַך, פון וועלכע ס'בלוט האָט אראָפגערוגען ווי פון א שלאַכטפּעלד, און די משפחה האָט גענומען עסען מיט פאראייניגטע קרעפטען. דער אָרימער, בלאַסער, איידעלער אבעל איז געזעסען און געקוקט ווי מ'עסט איהם אויף א לעבעדיגען, און ווי מ'זופט דאָס ברוינע, צוגעזאַלצענע בלוט פון די גער בראַטענע שטיקער בהמה און ווי מ'עסט און מ'עסט און מ'עסט און מ'עסט! און ער האָט פארוואָרפען מיט'ן קאַפּ אין חלשות...

די משפחה האָט איהם גענומען מינטערען — קייענדיג בשעת מעשה די בהמה — און געשפּריצט אויף איהם וואַר סער. די מאַדאָם אבעל אליין האָט געוויינט און געגעסען א גראַשיצע, און זי האָט איהם געבעטען, ער זאָל קומען צו זיך, — ער זאָל זיך נישט מאַכען צום נאַר!...

אז אבעל איז געקומען צו זיך האָט ער א קוק געטון ווי די משפחה שטעהט ארום איהם מיט שטיקער פלייש אין מויל און מ'עסט — האָט ער ווידער פארוואָרפען מיט'ן קאַפּ און ס'האָט זיך איהם גע'חלום'ט, אז ער איז א ווייסע, איבערגעשראַקענע גראַשיצע, וואָס ווערט פארברענט אין פייער פון זיין אידעאַל און — אז א חברה קאניבאַלען שטעהן ארום איהם און מ'עסט איהם אויף...

— נוואַלד! — האָט ער א געשריי געטון און זיך אויפֿגעכאַפט און געוויזען, אז ס'איז איהם נישט נוט.

נאך דער דאָזיגער געשיכטע האָט מען אונזער ליעבען אַבעל אַוועקגענומען אין שפיטאַל אַרײַן — טױט־קראַנק. זײַן פֿרוי פֿלעגט קומען צו איהם אלע טאָג און איהם ברענד־גען — די משפּחה. די משפּחה װידער פֿלעגט ברענגען אין שפיטאַל אַרײַן גאַנצע פעק מיט עסענוואַרג און זײ פֿלעגען דאָס אַלײַן אױפֿעסען.

אַבעל (עליו השלום) פֿלעגט קוקען מיט צעפֿיבערטע אױגען און טראַכטען: װאָס האָט צו איהם די משפּחה? און צי האָט ער דען חתונה געהאַט מיט אַ גאַנצען װילדען שבת פֿון שיכהענדלער, קצבים, בלעכערס און גראַשיצע־פֿרעסער? און ער האָט זיך דערמאָנט, װי אזױ נאָך פֿאַר דער חתונה האָט איהם זײַן אױצטיגע פֿרוי גענומען באַקענען מיט איהר מישפּאַחטע, און װי אזױ ער פֿלעגט װערען מיעד אױף די פֿיס פֿון אַרומגעהן זאָגען „גוט־גאָװענט“ און געבען שלום־עליכם צו פֿרעמדע פעטערס און מומעס און שװאַ־גערס און גלידשוועסטערקינדער און שװעגערײַנס, און װי אזױ ער האָט געמוזט אַרױסשמיכלען פֿון זיך די בעס־טע כחות אױף „עס־פֿרעהט־מיר־זעהר־אײך־צירקענענ'ס“, און װי אזױ דאָס משפּחה־לע האָט זיך דערנאָך אַ לאָז געטון צו איהם — אונטער דער חופּה... און װי אזױ ער האָט זײ אַלע מקדש געװען מיט אײַן קלײַן, פֿיצעלע רינגעל, און װי אזױ אַלע אין דער פֿריה זײַגער אַ פֿערטעל־נאָך זיבען פֿלעגען קומען צופּאַהרען נײַע פעטערס פֿון באַלטימאָר און פֿרעגען צי עס איז דאָ עפעס צו עסען? און װי אזױ זײַן װײַבעל פֿלעגט זיך מיט איהם קריגען פֿאַרוואָס ער נעמט זײ נישט אױף װי אַ מענש... און פֿאַרוואָס ער רעדט נישט מיט זײ װעגען גראַשיצע. און װי אזױ ער האָט פֿלוצים דערפֿיהלט, אַז סע געהט אױף איהם אַ װילדע, אומגעלומד־פֿערטע, צעפֿלאַכטענע, הונגעריגע, בראַנפֿען־דורשטיגע משפּחה פֿון דער כּלח'ס צד, און װי אזױ זײ באַפֿאַלען איהם אין מיטען העלען טאָג און װאַרפען אַרױס זײַנע ביכער פֿון דער שראַנק, און זײ שטעלען אהין אַרײַן — גראַשי־צעס. און װי אזױ זײ נעמען אַראָפּ פֿון די װענט די זעל־

טענע בילדער פון ליכטענשטיין און בען־בען און אויערבאך־
לעווי און אנשטאט דעם הענגען זיי אויף — גראשיצעס.
און ווי אזוי די גאנצע משפחה נעמט זיך אָן ביי די הענט
און געהט א ווילדען טאנץ ארום א גאָלדענער גראשיצע...
און ווי אזוי ער שלאָגט זיי מיט'ן שמעקען און סע געהט
בראָנפען... און די לוחות ברעכען זיך אויף צווייען און סע
פאלט ארויס א גראשיצע... און די משפחה פאָכעט מיט די
הענט און שרייט, אז מ'זאָל זי פיהרען צוריק קיין מצרים
אז נישט וועט מען ביי איהם צונעמען ס'ווייב...

— — — — —
צו דער לוייה פון דעם אומגליקליכען אבעל איז נאָכגע־
גאָנגען כמעט די גאָנצע משפחה און גערעדט אין א שטי־
לען טאָן וועגען — גראשיצע...

פּרעזענטען

דערזעהלט פון א מענ-
שען, וואָס איז ערשט
אַרויס פון משוגעים הויז

דאָס איז געווען דער דריטער טאָג נאָך מיין חתונה מיט פעני'ן. די פיער צימערען, וואָס איך האָב געהאַט גערונגען ערניץ אויף א לעצטען שטאָק אין סאָפּאָלק סטריט האָבען נאָך אלץ געגענעצט, געווען הייסט דאָס פּוסט, אָהן מעבעל און מיר זענען אלץ געזעסען אין שטוב, געהיט די טיר און געווארט אויף די צוגעזאָמטע חתונה פּרעזענטען, וועלכע זענען מחויב געווען באַלד אָנצוקומען. — הערסטו, פעני — רוף איך זיך אָפּ צו מיין פּרוי, זיצענדיג אויף א זיף קעסטל און עסענדיג א הערינג — אמעריקא זאָל טאקע לעבען!

— וואָס איז דיר עפעס מיט אַמאָל איינגעפאלען? —
שטעלט זי אויף מיר אויס איהרע שענהע, נאָר פארוואָל-
קענטע אויגען.

— עס איז מיר איינגעפאלען — זאָג איך — אז די אמעריקאנישע מאָדע צו געבען חתונה פּרעזענטען, איז זעהר א פיינע מאָדע. אין דער היים, זאָג איך, וואָלסטו באַלד נאָך דער חתונה געדארפט אליין געהן און קויפען און דינגען זיך איבער יעדען שטיקעל מעבעל, און האָבען פארדראָם און האַרצוועהטאָג, און דאָ, זאָג איך, ברענגט מען דיר די פּרעזענטען אין שטוב אריין. ס'אָ תענוג!

— יא — זאגט זי — אָבער מען ברענגט דאָך נישט!
— אויב מען ברענגט נישט — זאָג איך — ו ו ע ט
מען ברענגען. ס'איז נאָר, זאָג איך, א פראגע פון צייט.
אָט באַלד, זאָג איך, וועלען מיר האָבען אויסגעפיקסט א
הויז, אז ס'וועט בלישטשען.

— מיט קארפעטס אין דיינינגרום ! — ווערט לעכער
דינגער מיין ווייבעל, און עם לייטערען זיך ביי איהר אויס
די שעהנע אויגען.

— און מיט א גרינעם לייברערי סעט — שפין איך
ווייטער אונזער גאלדענעם חלום און איך גריזשע בעת
מעשה אן עק פון א הערינג.

— און מיט א טשייניקלאזעט און מיט קאטגלעס און
זילבערנע לעפעלגאפעל-מעסער — געהט שוין מיין ווייבעל
זעהר ווייט.

און אזוי ווי מיר רעדען אזוי, עפענט זיך די טיר, עס
קומט אריין א אינגעל מיט א פעקעל, און אויפ'ן פעקעל א
צעטעלע, און אויפ'ן צעטעלע אן אויפשריפט:
„קאמפלימענטס פראם סאלאווויטשיק“.

— וועד איז דאָס דער סאלאווויטשיק ? — פרעגט מיין
פרוי.

— סאלאווויטשיק — זאָג איך — איז מיין שוועסטער
קינד פון אפטאון, דער וואָס האָט מיר צוגעזאָגט קויפען א
טויז זילבערנע לעפעל.

און איך עפען דעם פעקעל און געפין דאָרט א מאַרמאַר-
נעם זייגער.

— נאָ, שמעל איהם אוועק אין פראַנטרום אויפ'ן
מענטעל-פיעס און לאָז איהם געהן ! — גיב איך איהם
איבער צו מיין פרוי מיט א גל'ות, ווי א קוואַטער, א
שטייגער, גיט איבער דאָס נע'מל'טע קינד צור ק צום פאָ-
טער.

— האָבען מיר שוין דעם פונדאַמענט ! — מאַכט מיין
ווייבעל, נעמט דעם זייגער אין די הענט אריין און קאָן זיך
גאָרנישט זאָט אַנקוקען אויף איהם.

— און איצט — זאָג איך — וועלען זיך ערשט נעמען
שיטען די אמת'ע פרעזענטען, די ריכטיגע !

— שאַ, אין וועלכער זייט וועלען מיר שמעלען דעם
סייד-באָרד, וואָס די טשאַטשקין האָט אונז צוגעזאָגט ?
— וויל שוין וויסען מיין יונגע פרוי.

אָבער נאָך איידער איך האָב צייט צו ענטפערען —
קליפֿקלאַפּ! עס עפענט זיך די טיר און עס קומט אריין א
אינגעל מיט א פעקעל אין האנט, און אויף דעם פעקעל א
צעטעלע, און אויף דעם צעטעלע אן אויפשריפט: „קאָמפּלי-
מענט פון די טשאטשקין פעמילי“.

איך האָב צועפענט דאָס פעקעל, ארויסגענומען פון
דאָרטען א שעה, מעשען זייגערעל — פון מיטעלמעסיגער
גרויס.

— נאָ, שטעל איהם אוועק אין דיינינג־רום אויפ'ן
מענטעל־פּיס און לאָז איהם געהן! — זאָג איך צו מיין
פרוי — דאנקען גאָט, זאָג איך, מיט זייגערס זענען מיר
שוין באזאָרגט.

— ווייסטו וואָס מיר איז איינגעפאלען? — מאַכט
מיין ווייבעל און נעמט ביי מיר צו דאָס שעהנע זייגערעל,
פון מיטעלמעסיגער גרויס.

— וואָס? — פרעג איך.

— מיר איז איינגעפאלען — מאַכט זי — אז מיר ווע-
לען נישט האָבען וואו צו שטעלען דעם גרויסען טיש, וואָס
לייבעזאָהן האָט אונז צוגעזאָגט צו שיקען, ווייל —

אָבער איידער מיין פרוי האָט צייט געהאַט צו ענדיגען
— קליפֿקלאַפּ! עס קומט אריין א שיק־אינגעל מיט א
קליין פעקעלע, און אויפ'ן קליינעם פעקעל א צעטעלע, און
אויפ'ן צעטעלע אן אויפשריפט: „קאָמפּלימענט פראם
יור דיער פרענד לייבעזאָהן“.

איך עפען פאנאנדער דאָס פעקעלע און געפין דאָרט
א קליין, שווארץ זייגערעל, מיט א געשניצטען געזימס.

— נאָ, שטעל עס אוועק אין קיך און לאָז עס געהן! —

גיב איך עס איבער צו מיין פרוי.

— א חידוש — זאָגט זי — וואָס מען זעהט נארנישט

דעם פארלאָר־סעט פון מיין שוואַגער קוצין.

— מסתמא באַלד קומען — זאָג איך.

און עס עפענט זיך די טיר און עס קומט אריין אן

איירישער גוי, מיט'ן היטעל אין איין האנט און מיט א צעטעל אין דער אנדערער האנט.

— וואוינען דאָ די און די ?

— יא ! — זאָג איך שטאַלץ — דאָ וואוינען די־און־די.

— און נישט יענע־און־יענע ? — וויל זיין זיכער דער

איירישער גוי.

— און נישט יענע־און־יענע ! — פארזיכער איך איהם.

— אויב אזוי, האָב איך פאר אייך עפעס ! — מאַכט

ער עס בקיצור, און ער עפענט פאנאנדער די טיר און טאסקעט אריין א הילצערנעם קאסטען.

געעפענט דעם קאסטען האָב איך דאָרט געפונען א גרויסען הילצערנעם זייגער מיט אן אומרוה און מיט צוויי גרויסע הילצערנע פויגעל. אויף איינעם פון די פויגעל איז געהאנגען א צעטעלע: „קאמפלימענט פראם יוד שוואַגער קוצין.“

— נו, איצט האָבען מיר שוין גענוג זייגערס ! — מאַך

איך צו מיין פרוי. — שלעפ ארויס די כלי פונ'ם שטרוי שטעל איהם אוועק אין מיטען שטוב און — צעווייג איהם.

— נעווערמיין, גענוג זייגערס ! — מאַכט צו מיר מיין

פרוי אויף ריינעם אידיש, און גיט מיר א קוש און א פע־ טשעל צוזאמען. — האָבען מיר דען נישט פיער רומס ?

אין יעדער רום א זייגער. פיער רומס — פיער זייגערס !

— בא ! — זאָג איך און רייב זיך דעם שטערען —

איך וואָלט שוין בעסער געוואָלט זעהן וואָס מיין פעטער ראָזענבוים וועט מיר געבען פאר א מתנה.

און ווי איך רייד אזוי צו איהר — האַק־טאַרעבאַך !

מען זעצט אין טיר. איך לויף אקעגען, עפען זי אויף און ס'קומט אריין מיין פארשוויצטער פעטער ראָזענבוים מיט

א פאַק אין האַנט, וועלכען ער עפענט באַלד פאנאנדער און שלעפט פון דארטען ארויס — שוין נישט קיין זייגער,

נאָר... צוויי זייגערס : א וועק־זייגער צום — וועקען און א פראַנטרום־זייגער — פאר דער פראַנטרום.

— עפּה! — פּרױכט ער און שטעלט אוועק די דאָזיגע צוויי זייגערס אויפ'ן דיל: זאָלט איהר פארנוצען געזונטער־ הייט... עפּה... מיין מתנה ווי געפעלען איך... עפּה... טיינע צוויי זייגערס?

— ז ע ה ר א פיינע מתנה — זאָנט מיין פרוי און דריקט איהם די ר ע כ ט ע האַנט.
— און זעהר א נ י צ ל י כ ע מתנה! — זאָג איך און דריק איהם די לינקע האַנט.

— איך האָב איך... עפּה... געוואָלט קויפען נאָך איינעם! — פאָכט מיין פעטער אויף זיך מיט זיין טאָ־ שענטיכעל — נאָר איך האָב נישט געוואוסט — מאַכט ער — צי איהר קעהרט אזוי פאר זייגערס!

— וואָס רערט איהר? — זאָג איך און איך פיהל ווי איך פאל ביסלעכווייז אריין אין היסטעריע — זייגערס זיינען מיין גאַנץ לעבען! נאָך פון קליינערהייט אָן האָב איך נישט געקאָנט לעבען אָהן זייגערס...

ביי די דאָזיגע ווערטער האָט זיך געעפענט די טיר און עס איז אריינגעקומען מיין מומע מיט א ס ע ט פארצע־ ליינען געשיר.

אַבער איך בין שוין געווען אזוי צורודערט, אזוי היסטעריש, אז איך האָב נישט געוואוסט וואס עס טוט זיך מיט מיר.

איך האָב אָנגענומען מיין מומע ביים שייטעל, האָב זי ארויסגעשלעפט אין האָל אריין, צובראָגעט דעם גאַנ־ צען די נ ע ר־ ס ע ט, און געהענדיג א טענצעל אויף די פאָרצעלייענע חורבות האָב איך געבליפעט און געשריען:

— גיט מיר זייגערס! א האָל־לאַט זייגערס! רינגעלט מיך ארום מיט זייגערס! איך מוז האָבען זייגערס! איך דאַרף נישט קיין טיש, קיין בעט, קיין ביינקלעך, קיין קליידער, קיין ווייב, נאָר זייגערס, — א האָל־לאַט זייגערס!!

...ערשט נעכטען, זייגער עלף, בין איך ארויס פון בעלווי האַספיטאל!...

א משפחה פעהלער

ער איז געשטאנען אויף יענער זייט גראטעס, אָנגעטון אין זיין געשטרייפטען אנצוג, און מיר אויסדערצעהלט זיין ביטער הארץ אויף פּאָלגענדען אופן :

מענשען מיינען, אז איך בין א שלעכטער פארדאָרר בעטער יונג. אָבער דאָס איז ניט אמת. אדרבא. ווי איהר קוקט מיך אָן בין איך בטבע נאָר א וואויל מענש'ל. ריין ווי א בייבי. האָב א גוט הארץ אויף אידען און אונשול־דיג — אזש סא פחד! א, ווי אזוי קום איך צו מיין איצטיגער לאַגע, מיסטער נאדיר? וועל איך דער־צעהלען, אז אין מיין גאנצען אונגליק איז קיינער ניט שולדיג נאָר מיינע עלטערען. פארוואָס מיינע עלטערען? דוכצעך אזוי זענען זיי דאָך גאנץ אָנגעזעהענע מענשען... נעמט דעם טאטען מיינעם, למשל, כאָטש ער איז מיין אייגענער טאטע, פונדעסטוועגען מוז איך אויף איהם זאָגען דעם אמת, אז ער איז א הויפט־הרליכער מענש. יענעם פעני איז ביי איהם אן אויג אין קאָפּ און פון טון יענעם שלעכטס איז דאָך אָפגעדערט. און דאָס נעמליכע מיט דער מאמע'ן מיינער. סע פאסט ניט צו זאָגען, אָבער דער אמת איז, אז זי איז אן אמת'ע צדקניות. און גוט אויס דער נאטור! נאָר... אויב איהר לעזט אמאָל די אר־טיקעלס אין די פויפערס וועט איהר זעהן, אז איך בין פאָרט א קרבן פון... מיינע טאטע־מאמע. אזוי שרייבען כמעט אלע פראָפעסאָרען אין די ענגלישע זונטאָג־פּייר־פערס. זיי רופען דאָס אָנעט „הערעדיט“. דער טייטש דערפון איז, אז... אן אינדזשיווידזשיאום איז אַליין ניט רעספּאָנסאַבל פאר זיינע פארברעכענס, ביקאָז — דאָס קומט בירושה און מען קען זיך גאָרנישט העלפען — קען מען זיך ניט!

אַט נעמט מיין אייגענעם פאל, למשל.

שוין ביי מיין זעקסטען יאָהר האָב איך געהאט אַ טבע, אַז איך פלעג ליעב האָבען גנב'ענען. וואָס די אויגען האָבען דערזעהן האָבען די הענט פארטשעפעט. געלט — איז געלט. פייפּעלעך — איז פייפּעלעך. קארשען אויף די בוימער — איז קארשען אויף די בוימער. און עס איז געקומען אזוי ווייט, אַז ביי מיין זיבעטען יאָהר, האָב איך שוין גע'גנב'עט געלט פון אַ מאיר-בעל-הנס פּושקע. ביי מיין אַכטען יאָהר האָב איך אַרויסגע'גנב'עט דעם זיל-בערנעם עץ-החיים פון אַרונ-קודש און איהם פארקויפט צו אַ גוי פאַר עטליכע קאַפּיקעס. וואָס האָט דער טאַטע געזאָגט? וואָס האָט ער געזאָלט זאָגען? ער האָט מיר געשלאָגען ווי אַ הונט! און אז שלאָגען האָט ניט געהאַל-פען — האָט ער גערעדט צו מיר מיט גוטען. געוויינט, געגאַסען טרערען איבער זיין שעהנער באָרד. די מאַמע האָט גע'חלש'ט, געקלאָגט. זיך געריסען די האָר פון קאַפּ. אָבער איך האָב זיך ניט געקענט העלפען. ווארים דאָס איז אזא גע'ירשנ'טער פעהלער ביי מיר!

גאַנצעם די מעשה מיט'ן מלמד. מיינט איהר, עס האָט מיר ניט וועה געטון ס'האַרץ אויף איהם? אַ טאַטע פון קליינע קינדער. אַ שטיל מענש'ל ווי אַ פליג. נו, וואָס האָב איך געזאָלט טון, אַז איך האָב איהם פארט געוואָלט אויסדרעהען אַ פּוס און איהם מאכען פאַר אַ קאַליקע דערפאַר וואָס ער האָט מיר געהייסען מעביר זיין די סדרה? האָ?!

צי נעמט די צווייטע מעשה מיט דעם בעקער, וועל-כען איך האָב אריינגעשטופט אין אַ גליהענדען באַק-אוי ווען. מיינט איהר איך האָב עפעס געהאַט צו איהם? איך האָב איהם אפילו ניט רעכט געקענט! נאָר אַז איך בין אריינגעקומען אין בעקערי-קעלער און דערזעהען, אַז ער שטעהט נעבעך אַ פאַרשוויצטער ביים אויווען און זעצט ברויט, האָב איך איהם דארלאַנגט אַ קנאַק איבער'ן קאַפּ מיט אַ בלעקדזשעק, צוגענומען ביי איהם דאָס ביסעל

מינץ פון די קעשענעס און איהם אָנגענומען הינטערוויי-
לעכס פאר די לאנגע פיס און איהם אריינגערוקט אין
אוווען אריין.

מיינט איהר צו זאָגען, אז איך אלס אינדזשיניר-
דזשינס בין שולדיג אין א פארברעכען? נאָר ניט:
עס האָט זיך פארגלוסט — האָב איך געטון. ניט אזוי?
טו ווער-זשע איז שולדיג אויב ניט די... „הערעדיט“.
צי נעמט דעם פאל מיט דעם פיקעל-מאָן, וועלכען איך
האָב צושניטען אויף זעקס שטיקער און אריינגעלעגט אין
א קאסטען, און דאָן האָב איך דעם קאסטען אריינגעוואָרפען
אין דיווער. דענקט איהר פיליכט, מיסטער נאָדיר, אז
איך האָב עס געטון דערפאר ווייל איך בין חלילה א פאר-
דאָרבענער מענש? חלילה. איך האָב עס בלויז געטון דער-
פאר... ווייל איך האָב געפיהלט ווי עמיצען צו דער'הרג'ע-
נען, טאָ וועמען קען מען דערפאר בליימען — אויב ניט
מיינע עלטערען?

צי נעמט א שטייגער די איצטיגע קיים מיט דעם
מיידעל, פאר וועלכען מען האָט מיך פאראורטיילט צום
לעקטריטשער. גלויבט איהר אויף א מאָמענט, אז איך
האָב דאָס געטון דערפאר, ווייל איך האָב ניט האָלד קיין
מיידלעך? אדרבא. ניט מעהר, זי האָט ניט געוואָלט
ארויסגעהן אין גאָס, האָב איך איהר דערלאָנגט א זעץ אין
פלייצע מיט א מעסער, דערנאָך האָב איך איהר אריינגע-
שאָסען עטליכע קוילען, און ווען זי איז אנידערגעפאלען א
טויטע, האָב איך זי צוגעטאָפטשעט מיט די פיס. דאָצאָל.
דאָס קינד איהרס, האָב איך נאָכדעם אריינגעלעגט אין א
זעקעל, עס אוועקגעטראָגען צום וואַסער, עס אָנגענומען
ביי די פיסלעך ווי א היהנדעל און אריינגעוואָרפען אין
וואַסער אריין — פלייך!

מיינט איהר צו זאָגען, אז איך האָב דאָס געטון, ווייל
איך בין ניט קיין אנשטענדיגער מענש? אָדער אביסעל
אן אויפגעגענטער? ס'ע'ב'צ'י'כ'ני'ש'אָן! איך
האָב עס געטון דערפאר, ווייל איך האָב געפיהלט

ווי עס צו טון... ווייל עס איז שוין ביי מיר אזא משפחה
פעהלער. פון צייט צו צייט מוז איך ערמאָרדען ענטווע-
דער א פרוי אָדער א מאַן. אמאָל קומט מיר אַן — ער-
מאָרד איך א קינד אויך. אָבער ווי געזאָגט, דרינגען דער-
פון, אז איך בין א פארדאָרבענער מענש, ווי מאנכע פון
איערע שרייבער טוהען, — דאָס איז ניט ריכטיג. איך באַ-
הויפטע, אז איך בין י אַן אנשטענדיגער מענש! די צרה
מיט מיר איז בלוז, וואָס איך וויל זיך ניט איינהאַלטען.
סע לוינט זיך מיר נישט. ווייטער, ווען איך זאָל נאָר ווע-
לען, וואָלט איך געקענט זיין א מענש מיט מענשען גלייך.
היינט וואס-זשע זאָגט איהר, אז א מענשען ווי איך
דאַרף מען שניידען אין שטיקער און ווארפען פאר די
הינט! וואו איז דער שכל? און וואו איז דאָ דער גרויסער
חטא וואָס איך האָב באַגאַנגען, דערמיט וואָס איך סטיק
צו מיינע משפחה-פעהלער? אדרבא, וואָס גיט איהר א
שפיי און לויפט אַוועק?..

מע וואָלט געקענט לעבען

נאָר מע לאָזט נישט

✽ לעבענסבאַשרייבונג

שוין קליינערהייד האָט ער געהאט א טבע צו גנב'ענען און כאַפּען פון די שטעלען. אלץ וואָס ער האָט געזעהן האָט ער פארטשעפעט. אויב ניט מיט דער האַנט איז מיט א פּוס, איז ניט מיט א פּוס, איז בדאי מיט אן אויג... אבי עפעס!

איינמאָל בשעת ער איז געשטאנען לעבען א זיצערקע און באַטראַכט ווי זי מעסט די פעטע קארשען אין א גלעזעל, האָט ער אָפּגעטשאַטעוועט א מינוט, ווען די זיצערקע האָט זיך פאַרקוקט, און אָנגעכאַפּט א פּולע זשמעניע מיט שוואַרצע קארשען...

אָבער די זיצערקע האָט איהם געכאַפּט ביי דער האַנט, איהם נוט אויסגעפאַטשט די פּיסקעס און צוריק צוגענומען די קארשען.

דעמאָלט האָט ער, צום ערשטען מאָל, געמאַכט די באַ- מערקונג:

— מע וואָלט געקענט לעבען, נאָר מע לאָזט נישט!

אז ער איז אונטערגעוואַקסען און געוואָרען א בחור האָט ער גענומען גלוסטען צו שיקסעס. ער איז געווען געזונט, גוט־ענטוויקעלט, ניט קיין מיאוס'ער — האָט ער געהאט מעהר־וועניגער מזל.

האָט ער זיך איינגעליעבט אין א שיקסע מיט'ן נאָמען קאַשיאַ, א הויכע, א געשטופּעלטע ערל'טע, מיט הענט וואָס זענען געווען פאַרבּרענט פון קאַסען דאָס היי יעדען

זומער און מיט אויגען וואָס האָבען געלויבטען זיי אונ-
טערנעצונדענער בראנפען...
א חנ'עוודיגע שיקסע!

נאָר איינמאָל האָט זיך פארלֶאָפּען א מעשה, אז קא-
שיא'ס פּאָטער, א פשוט'ער ערל, מיט גזל'ישע וואָנצעס,
האָט עפעס באמערקט ניט קיין שעהנע זאך פון זיין
קאשיא'ן און פון איהר אירישען געליעבטען, און אזוי
ווי ער, דער פּאָטער, האָט גראָד אין יענעם מאָמענט גע-
האלטען אין האַנד א גראבליע, האָט ער דערלאנגט דעם
בחור מיט דער גראבליע און האָט איהם שיעור געמאכט
פאר א קאליקע.

— מע'וואָלט געקענט לעבען, נאָר מע'לאָזט נישט!
— אזוי האָט באמערקט דער צע'דעם'טער בחור און איז
אנטלאָפּען איבער די פעלדער...

ער איז געקומען קיין אמעריקא.

אין אָנפאנג האָט ער געפּערעלט, פארשווארצט גע-
וואָרען, אָבער מיט דער צייט האָט ער זיך אויסגעגריינט,
האָט זיך באקענט מיט די בחורים, וואָס האָבען גענאָלטע
נאקענס, טראָגען קאשקעטען מיט קעסטעלעך און די דא-
שיקעס אויף א זייט...

און ער איז געוואָרען מיט זיי איין לעבען, מיט איין
נשמה.

און ער האָט ווידער גענומען גלוםטען.

גלוםטען רייך צו ווערען.

איז ער אריין אין א באנק-געשעפט, א כאפ געטון פון
פענסטער עטליכע טויזענד דאָלאַר בילס און געוואָלט
אנטלויפּען.

האָט דער ספּעשעל פּאָליסמאָן אויסגעשטרעקט די
אַרעמס, איהם צוגעדריקט צו זיין ברוסט און איהם גע-
שלאָגען טויטשלעק.

אין געריכט האָט דער פאראורטיילטער באמערקט :
— מע'וואָלט געקענט לעבען, נאָר מע'לאָזט נישט !

פון פריזאָן איז ער ארויסגעקומען א געענדיגטער —
משאכאָטניק. ער האָט געהוסט און אונטערגעשפיגען
מיט בלוט. זיין פנים איז געווען געל ווי זיין — נאטור,
און די אויגען האָבען געקוקט אזוי רחמנות'דיג פון אונ-
טער דעם דאשיק פון קאשקעט...
די אויגען פון א בעל-תשובה...

ער האָט געוואוסט, אז ער וועט לאנג ניט לעבען, האָט
ער גענומען זיך דערמאנען אין דער היים, אין טייך וואָס
האָט איהם צוגערוישט די ערשטע סודות פון לעבען, אין
זיין מוטער'ס בלייבע הענט, וואָס טונקען זיך אין גלאנץ
פון שבת-ליכט. אין דער געשטופעלטער קאשיא... אין די
ווייסע גערטנער — מיט קארשען-צווייעט.

האָט מען איהם אוועקגענומען אין א שטאָטישען
סאניטאריום, ארויסגעשטעלט איהם אין דרויסען און
איהם געלופטערט...

און גערייניגט זיין נשמה — מיט דעם ריינעם ליכט
פון גאָט'ס זון...

אָבער איינמאָל, אין א פייכטען פריהמאָרגען האָט זיך
אונטער זיין בעטעל אוועקגעשטעלט דער מלאך-המות,
אריבערגעוואונקען צו איהם און געזאָגט : „קום !“
— מע'וואָלט געקענט לעבען, נאָר מע'לאָזט נישט !
— האָט ער צום לעצטען מאָל באמערקט און איז אויס-
געגאנגען...

מיון ערשטער דעפאזיט

איך ווייס נישט ווי אזוי דאָס איז געשעהן. ווי אזוי ס'ע איז מיר גאָר איינגעפאלען אזא געדאנק צו נעמען מיינע בלוטיגע געלדער און זיי אָנגעטרויען א באַנק! אָבער עס איז געשעהן. מוצאיי־חנוכה פון היינטיגען יאָהר האָב איך גענומען מיינע שווער פארהאָרעוועטע געלדער — מיינע צוואנציג דאָלאַר — און זיי אוועקגעטראָגען אין באַנק אַרײַן און אָנשטאַט געלט — לעבעדיג געלט, וואָס מען קאָן דערמיט קויפֿען וואָס מען וויל, האָב איך געקראָגען עפעס אַ גרין ביכעלע, צונויפגעלעגט אין אַ געל קאָנווערטעל, און — דאָס אלעס. אז איך האָב דאָס דערזעהן איז מיר איינגעפאלען ס'הארץ, און איך האָב שוין חרטה געהאט אויף דעם גאנצען ענין.

ערשטענס איז מיר נישט געפעלען געוואָרען דאָס בחור'על וואָס שמעהט ביים פענסטערעל און נעמט צו ס'געלד. אַ יונג בחור'על. נישט קיין פארהייראטס. וואָס טו איך איהם, אז ער נעהמט צו ס'געלד און אנטלויפט? און צווייטענס איז מיר נישט געפעלען ווי אזוי ער האָט מיך באהאנדעלט: צוגענומען ס'געלד, אַ כאַפּ געמאָן עפעס אַ ביכעלע, אַרײַנגעשריבען דאָרטען וואָס־נישט־ איז, דערלאַנגט דערמיט אַ קנאַק אויפ'ן פענסטערעל און אַ זינג געטון: „נעקסט!“...

אזוי גיך ווי איך האָב געקראָגען ס'ביכעלע האָב איך אַ קוק געטון אינעוועניג און... ס'איז אין מיר פארהיילט געוואָרען וואו איך האָב געהאט אַ טראַפֿען בלוט. וואָס איז דאָס פאַר אַ מיין געשריפטס? און ווי אזוי וועט ער עס קאָנען איבערליינען? און פון וואַנעט ווייסט ער, אז

סע מאכט צוואנציג? ... „עי!“ האָב איך געטראכט,
„עפעס געפעלט מיר נישט דער גאנצער עסק!“... און
איך בין צוגעלאָפּען צום פענסטערעל, אוועקגעשמופט
דעם אידען וואָס איז געשטאנען אין ליין און אריינגע-
שריגען צו דעם בחור'על דאָרטען אינוועניג. „העי!“
האָב איך איהם אריינגעשריגען, „איך האָב אייך אקארשט
אוועקגעגעבען צוואנציג דאָלאַר!“

— וואָס־זשע ווילט איהר? — מאכט צו מיר דאָס
קאסירערעל און פארשניצט זיך א בלייפּעדער.

— איך וויל, אז איהר זאָלט נישט זיין אזא עזות-
פנים! — זאָג איך — אז נישט כאפסטו א פלעם איבער
די פּיסקעס אז דער גוטער יאָהר וועט דיך צונעמען.

מאכט ער צו מיר: מיסטער וואָס ווילט איהר? איך
האָב איך געגעבען א ביכעל? — דאצאָל!

— איצע נאָף! — זאָג איך. — איך וויל מיט דיר
מעהר נישט רעדען, דו בלוטזויגער, — זאָג איך — וואָס
דו ביסט. איך זעה שוין, — זאָג איך, — אז איך בין דאָ
אריינגעפאלען אין די ריכטיגע הענט. גיב מיר צוריק
— זאָג איך — ס'געלד און לאָמיר — זאָג איך — זיין
אויס מחותנים.

מאכט ער צו מיר: צימפאסיבל!

זאָג איך: איכ'ל דיר באלד געבען א צימפאסיבל,
אז דער גוטער יאָהר וועט דיך צונעמען. שווינדלער, —
זאָג איך — וואָס דו ביזט. מיט מיר — זאָג איך —
וועסטו נישט מאכען אזעלכע שטיק. גיב אהער די געל-
דער, — זאָג איך — איידער — זאָג איך — איך רוף
פאָליצייסקע און איידער — זאָג איך — איך שריי גע-
וואלד. געוואהלד!, — צעשריי איך זיך אויפ'ן קול —
געוואהלד!

דערהערט אז איך שריי געוואלד, איז ער שוין געוואָ-
רען א ביסעל ווייכער — דער בחור, און מיר גענומען
געבען צו פארשטעהן, אז איצט קאָן ער מיר נישט צוריק-

געבען ס'געלד, אז איך מוז ווארטען צוויי וואָכען. סא רול אזא.

זאָג איך: אויב אזוי, טו לייענט־זשע מיר איבער וואָס איהר האָט אריינגעשריבען אין ביכעלע. לאָמיק זעהן, — זאָג איך — צו איהר ווייסט וואָס איהר האָט דאָרטען אריינגעשריבען. עפעס — זאָג איך — האָט איהר עם מיר געמאכט צו שנעל. עם גלויבט זיך מיר נישט, — זאָג איך, — אז מ'זאָל אזוי גיך קאָנען פארשרייבען אזויפיעל געלט.

נעמט ער ביי מיר צו ס'ביכעלע און לייענט איבער: צוואנציג טוהלער.

זאָג איך: אָלרייט. געדענקט־זשע! ס'איז צוואנציג טוהלער! און זאָלען די אידען — זאָג איך — וואָס שטעהען לעבען פענסטערעל, זיין עדות: אידען! — זאָג איך — זייט עדות, אז איך האָב דאָ אין באַנק צוויי קנאקענדיגע צעהנערלעך!

און איך געה אהיים מיט'ן ביכעלע.

מילא פארשטעהט זיך, אז פון שלאָפען איז שוין גע- ווען אָפּגערעדט. א גאנצע נאכט האָט זיך מיר גע'חלומ'ט, אז רויבער זיינען באַפאלען די באַנק און מ'האָט אויס- גערויבט וואו א פעני. עטליכע מאָל דורך דער נאכט האָב איך זיך אויפגעוועקט און געשריגען געוואָלד, און אז סע איז געוואָרען טאָג, האָב איך די ערשטע זאך געכאפט די קאר און אוועקגעלאָפען צו דער באַנק.

זי איז געווען גאנץ. נישט אויסגערויבט. א שטיין איז מיר אראָפּ פון האַרץ.

נאָר אזוי ווי איך בין אזוי געשטאנען ביי דער באַנק און באַטראכט דאָס פענסטער, איז מיר איינגעפאלען, אז די גראַטעס זיינען צו שוואַך און אז מ'דארף האָבען נייע גראַטעס.

בין איך שוין אזוי געשטאנען מיט'ן לאָנט־קעסטל אין האַנט און געווארט בין דער פּרעזידענט פון באַנק וועט אָנקומען.

אז דער פרעזידענט איז אָנגעקומען, האָב איך איהם פארנומען אָן א זייט און איהם געזאָגט, אז ער מוז האָבען נייע גראַטעס פאר דער באַנק און נאָך מיין מיינונג, — זאָג איך — איז די גאַנצע געביידע א שוואַכע, און מען דאַרף זי איבערבויען. מען דאַרף זעהן, — זאָג איך — אז די גאַנצע געביידע זאָל זיין פון סאַמע מ ע ר מ ע ל - ש ט י י ן, ווייל מערמעלשטיין, — זאָג איך — איז האַרט.

מאַכט ער צו מיר: אַלרייט. איך דאַנק איך פאר דער עצה.

זאָג איך: געדענקט-זשע, לַמַע"ה! א נייע געביידע פון מערמעלשטיין! און נייע גראַטעס... און סע זאָל זיין, — זאָג איך — גוט באַוואָרענט... איך בין עקסטראַ — זאָג איך — געקומען צו לויפּען פון בראַנזוויל... ווייל סע האָט זיך מיר, — זאָג איך — גע'חלומ'ט אז מ'האַט אונז בא'גנב'עט...

און איך לויף אוועק צו דער אַרבייט.

פאַרנאַכט, אז איך דאַרף אהיימפּאַהרען, טראַכט איך: איכ'ל פאַרבייגעהן די באַנק זעהן וואָס סע הערט זיך. מ'קען קיינמאָל נישט וויסען, — טראַכט איך — ווי אזוי א זאך, מאַכט זיך. סאַמעריקע! — טראַכט איך. איך קום אזוי צו צו דער באַנק און איך גיב א קוק, זעה איך: עפעס א איד פליהט ארויס פון באַנק און — הויבט אָן לויפּען.

הויב איך אָן שרייען געוואַלד! און — איך לויף איהם נאָך... אזוי לאַנג ביז וואַנעט א פּאַליסמאַן האָט איהם אָפּגעשטעלט. און וואָס, מיינט איהר, האָט זיך אַרויסגעוויזען? עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אז דער איד איז אָנגעשטעלט אין באַנק און אז ער איז געלאָפּען כאַפּען א קאַר, ווייל דאָס ווייב געהט איהם צו קינד מיט א מיי-דעלע.

האָב איך מיך א קאַפעלע פאַרשעמט און אהיימגע-פאַהרען.

אָבער שלאָפען האָב איך ווידער נישט געקאָנט.

א גאנצע נאַכט האָט זיך מיר אלץ אויסגעראַכט, און דאָס קאסירערעל וואָס האָט מיר געגעבען ס'ביכעל האַלט אין דער האנט א זעקעל מיט געלט און לויפט. און איך נאָך א י ה ס . . . און איך האָב ווידער עטליכע מאָל געשריגען געוואַלד פון שלאַף און געוואָרפען מיט די הענט, און שיעור דער/הרג'עט די בייבי...

צו מאָרגענס גאנץ פריה בין איך אוועק צו א לאַנדס־מאן, וואָס וואוינט גראָד אַקעגען דער באַנק, און איך האָב איהם צוגעזאָגט דרייסיג פראָצענט פון דעם פארלוסט, אבי ער זאָל האַלטען אן אויג אויף דער באַנק און ער זאָל זי וואַטשען. „וואַטש!“ האָב איך איהם געבעטען, „זיי און וואַטש! לאָז נישט אַראָפּ — זאָג איך — אן אויג פון דער באַנק, און אזוי גיך, — זאָג איך — ווי גאָט וועט מיר העלפען און די צוויי וואָכען וועלען בשלום אַרײַבער, איז כאַפּ איך גלייך אַרויס — זאָג איך — די צוואַנציג טוהלער, און לאָזען זיך — זאָג איך — אָנצײַנדען אלע בענק. מעהר, — זאָג איך — טרעט איך דאָרט נישט אַריבער די שוועל!“

דערווייל געהען אוועק נאָך צוויי טעג, ליען איך אין די פייפערס, אז מ'האַט באַגנב'עט א באַנק, ערגניץ אין די בראַנקס. לויף איך אוועק צום פּרעזידענט פון מיין באַנק און זאָג איהם:

— ס'איז ביטער!

מאכט ער צו מיר: וואָס איז דער מעהר?

זאָג איך: מען גנב'עט!

זאָגט ער: ביי מיר וועט מען נישט גנב'ענען! מיין

באַנק איז באַוואָרענט.

זאָג איך: נו, און וואָס טוט איהר, למשל, אז אייער

קאסירערעל כאַפט צו ס'געלט און אַנטלויפט?

זאָגט ער: מיסטער, איהר ווייסט נישט וואָס איהר רעדט!

זאָג איך: נו, מילא... ווייס איך נישט וואָס איך

רעד... ס'איז מיר נישט געלעגען... אָבער נייע גראַטעס
האָט איהר געמאכט? ...

זאָגט ער: ניין.

זאָג איך: נו, און די געביידע האָט איהר איבערגע-
בויעט, צי אויך נישט?

מאכט ער: פליעז, הערט-אויף באדערען.

זאָג איך: אויב איהר האָט נישט געמאכט קיין נייע
גראַטעס און די געביידע האָט איהר אויך נישט איבער-
געבויעט, און דאָס שעהנע קאסירערעל אייערס האָט איהר
נישט אָפגעשאפט, טו ניט-זשע מיר אהער, — זאָג איך —
די געלדער!

זאָגט ער: איהר מוזט ווארטען ביז וואנען עס וועט
זיין פולע צוויי וואָכען.

זאָג איך: אַלרייט. איכ'ל ווארטען. אָבער ווייסט איהר
וואו איכ'ל ווארטען? — אָט דאָ אין דרויסען פאר דער
באנק, וועל איך ווארטען. איהר וועט ביי מיר — זאָג
איך — קייען די ערד און קיין סאטיספעקשאָן — זאָג
איך — וועט איהר ביי מיר נישט אויספיהרען. איך זאָל
אפילו וויסען, אז מיינע קינדער וועלען בלייבען אָהן א
טאטען, וועל איך מיך נישט ריהרען פון דרויסען, ביז
וואנען איכ'ל נישט האָבען צוריק ס'געלט. איכ'ל נישט
איבערלאָזען — זאָג איך — די באנק אויף הפקר. איך
— זאָג איך — וועל וואטשען און מיין לאַנדסמאן, וואָס
וואוינט דאָ געגענאיבער, וועט וואטשען... סע'ט זיך טון,
— זאָג איך — חושך! אָט אזא מין איד בין איך! ...
איכ'ל דאָ שמעהן אין דרויסען — זאָג איך — אין די
גרעסטע פרעסט, און לאָמיר זעהן — זאָג איך — טוט
מיר עפעס. דו מי סאמטינג!

מאכט ער צו מיר: איהר זענט א מאַדנער מענש,
קומט אראָפ מיט מיר אונטען אין באַנק, וועל איך איך
הייסען אויסצאָהלען — זאָגט ער — אייערע 20 דאָלאַר.
זאָג איך: נאָסער! אזעלכע מאַנקי-ביזנעס געהען
ביי מיר נישט און ווייל — זאָג איך — איהר וויילט

מיר צוריקגעבען ס'געלט, וויל איך עס דוקא נישט נעמען.
איהר קענט מיך — זאג איך — נישט צווינגען דערצו...
זאגט ער: אַלרײַט, נעמט נישט ארויס ס'געלט.
זאג איך: נעווערמין, „נעמט נישט ארויס ס'געלט“.
אז איכ'ל וועלען וועל איך ארויסנעמען.
זאגט ער: פֿליעז, געהט ארויס און הערט אויף
נודיען!

זאג איך: אַלרײַט, איך געה, אָבער איכ'ל שטעהן
אין דרויסען. אין די גרעסטע פרעסטע וועל איך
שטעהן אין דרויסען און וואטשען מינע געלדער. און
מיין אונשולדיג בלוט, — זאג איך — און דאָס בלוט פון
מינע אונשולדיגע יתומים וועט פאלען — זאג איך —
אויף אייערע קעפּ. באנדיט! — זאג איך — וואָס איהר
זענט. דעם לעקטריטשער, — זאג איך — איז פאר איך
וועניג... היצעל! מערדער! געוואלד-ד!
און איך נעם שרייען מיט אלע כחות.

דער סוף איז געווען, אז מ'האָט מיר אָפּגעגעבען די
צוואנציג דאָלאַר און אהיימגעהענדיג פון באַנק, האָט מען
זיי ביי מיר ארויסגע'ננב'עט פון קעשענע...
און פון דעמאָלט אָן (אזוי ענדיגט דער איד וואָס
דערצעהלט די דאָזיגע געשיכטע) פון דעמאָלט אָן האָב
איך זיך גענעבען א שבועה, אז מיין פּוּם זאָל נישט ארי-
בערטערטען די שוועל פון א באַנק. ס'איז רעגעלע באַנ-
דיטען איז דאָס! קעשענע-גנבים! פּיק-פּאקעטס! לאָ-
זען זיי זיך אַנצינדען!

גיב איהם פינפערליך

אויסגעפּוּצט אין די שענסטע מלבושים, מיט ביידע
הענט אויף דער רעכטער קעשענע, איז מיסטער באלאמוט,
דער קאָסטומער־שניידער, אַוועק דעפּאָזיטען זיינע
ערשטע פינף און זעכציג דאָלאַר.

— וואו איז דער פרעזידענט? — האָט ער מיט א
וואַזשנעם טאָן א פרעג געטון ביים ספּעשעל פּאָליסמאן
וואָס איז געשטאַנען ביי דער טיר — איך וויל דעפּאָזיטען
מיינע געלדער.

דער ספּעשעל פּאָליסמאן האָט איהם מיט גרויס
כבוד אַרויפגעפיהרט אויפ'ן ערשטען פּלאַץ צום פרע-
זידענט.

— דיזער דושענטעלמאן וויל דעפּאָזיטען זיינע געל-
דער אין אונזער באַנק — האָט דער ספּעשעל פּאָליסמאן
פּאַרנעשטעלט באלאמוט'ען פּאַר'ן פרעזידענט פון דער
באַנק.

— עס פרעהט מיך זעהר אייך צו קאַנען — האָט דער
פרעזידענט איהם באַגריסט און האָט געפרעגט: — אַלזאָ,
וויפּיעל?

— פינף און זעכציג! — האָט באלאמוט געענטפּערט
שטאַלץ.

— פינף און זעכציג טויזענד? — האָט דער פרעזי-
דענט איבערגעפרעגט.

— וואָסערע טויזענדער! — האָט באלאמוט אויס-
געשטעלט א פּאַר אויגען — ביי די לויזיגע שניידעריי
האָט איהר געוואָלט איך זאָל מאַכען טויזענדער? מען
מאַכט היינט מיט די זייטען, מיסטער!

— טו וויפיעל? — האָט שוין דער פּרעזידענט גע-
פּרעגט אומגעדולדיג.

— פינף און זעכציג קארבאטשעס, ווי די רעדער.
— דזשים! — האָט דער פּרעזידענט אַ רוף געטון אן
אָפּיס באַי — פיהר אַרונטער דעם דזשענטעלמאַן אונטען.
ער וויל מאַכען אַ דעפּאָזיט.
דזשים האָט אָנגענומען דעם קאָסטומער-שניידער פאַר
אַן אַרבעט און איהם איבערגעגעבען צוריק צום ספּעשעל
פּאָליסמאַן.

— מיסטער מענעדזשער! דער דזשענטעלמאַן וויל
דעפּאָזיטען זיינע געלדער! — האָט דער „ספּעשעל“ איר
בערגעגעבען די ידיעה ווייטער.

דער מענעדזשער, אַ יונגער מענש, מיט גלאַנציג-
שוואַרצע האָר און וואַנצעס, האָט זיך באלד באַוויזען.
— וואו איז דער דזשענטעלמאַן וואָס וויל דעפּאָזיטען
זיינע געלדער? — האָט ער געפּרעגט אַרויסקומענדיג פון
אונטער די גראַטקעס, מיט אַ בלייפּעדער אונטער'ן אויער.
— אָט בין איך! — האָט באלאָמוט אויפּגעהויבען
די האַנט.

— וויפיעל.

— פינף און זעכציג.

— הונדערט?

— וואָסערע הונדערט? ביי די לויזיגע שניידעריי קען
מען מאַכען מיט די זייטען, ניט קיין הונדערטער.
— טו וויפיעל?

— פינף און זעכציג קארבאטשעס ווי די רעדער!
— סיי, מיסטער דודערמאַן! — האָט דער מענעד-
זשער אַ רוף געטון צום קלוירק — דער מאַן וויל דעפּאָ-
זיטען זיינע געלדער. און צו באלאָמוטען האָט ער געזאָגט:
— געהט, זייט מוחל, צו צו יענעם פענסטערעל, וועט
מען ביי אייך צונעמען דאָס געלט.

— וויפיעל? — האָט געפּרעגט דער קלוירק.

— פינף און זעכציג קארבאטשעס, ווי די רעדער! ...
ביי די לויזיגע שניידעריי קען מען מאכען מיט די זייטען,
ניט קיין טויזענדער! — האָט ער אָפּגעזאָגט אלצדינג
מיט אמאָל.

דער קלוירק האָט מיט א שמייכלעל ארויסגענומען א
קארטעל, אויפגעצייכענט אלע נויטיגע זאכען און געבעטען
באלאמוט'ען אונטערשרייבען.

— ניט געטראָפּען דעם קאָסטומער! — האָט באלאד
מוט געזאָגט, צוריקווייזענדיג דאָס קארטעל — מיר
פארשטעהען די טריקס.

— וואָסערע טריקס?

— אָט די טריקס מיט דעם אונטערשרייבען.

— אָבער איהר מוזט אונטערשרייבען. ס'איז אזא רול

ביי אונז!

— נעווער מיין רולס! — מיר האָבען שוין געזעהן
גרעסערע רולס!

— אָבער, מיסטער, מיר האָבען ניט קיין צייט זיך צו
באדערען. איהר ווילט אונטערשרייבען, צו ניין?

— איך'ל אונטערשרייבען, אָבער נאָר מיט א יין
האנט!

— אָל-רייט!

— ווי אזוי ספעלט איהר מיין נאָמען?

— פון וואנעט זאָל איך וויסען ווי אזוי איהר ספעלט

אייער נאָמען?

— אויב אזוי — מאכט באלאמוט — זענט איהר דאָך

טאקע א שווינדלער!

— מיסטער, בעהיי ווט זיך א ביסעל!

— נעווער מיין בעהיי ווען! מיר האָבען שוין געזעהן

גרעסערע קנאקערס!

— מיסטער, איהר ווילט דעפאָזיטען דאָס געלט, צי

ניין?

— אָט וועל איך זיך טאקע כאפען און אייך אָנגעד-
 טראָווען מיינע געלדער!
 — טו געטרויט ניט! ווער הייסט אייך?
 — נעווער מיין, ווער הייסט אייך! פאר מיינע געלד-
 דער בין איך גלייך מיט עניב א די!
 — טו דעפּאָזיט!
 — וויפּיעל?
 — וויפּיעל איהר ווילט!
 — זעכציג וועט זיין נענוג?
 — אפילו פּערציג!
 — אפשר דרייסיג?
 — לאַז זיין צוואנציג!
 — צעהן וועט איהר ניט נעמען?
 — גיט אהער צעהן!
 — נאט אייך פינף!
 — לאַז זיין פינף!
 — איהר ווילט טאקע? קוק עס אָן! איז באלאמוט
 ארויס פון די כלים — גיב איהם געלט, דעם ראָצער!
 פאר וואָס קומט דיר געלט — פאר וואָס?
 — מיסטער, געהט ארויס פון דאנען און באליידיגט
 נישט קיין מענשען!
 — שאַראַפ! רעד נאָך אַ וואָרט, קריגסטו אַ פּלעם
 איבער'ן פּרעסער! ...
 און ביי די דאָזיגע ווערטער איז ער ארויס, בורטשענ-
 דיג:
 — האָסטו געזעהן אזוינס! — גיב איהם פינפערעלעך
 — גיב איהם!

ת'נ'צ'ב'ה

א געשוכטע וואָס האָט
נישט קיין אינדערמיטען

...הקיצור, ער איז אוועק אין נאם און האָט אָנגעהויבען
פּעדלען. אָפּגעפּערעלט אזוי א פּאָר טעג איז ער זיך מיטש :
ער וועט אוועק אין דער וועסט־סייד און דאָרט א פּעדעל
טון צווישען די איירישע ערלים. וועט ער מאַכען א סך
געלט.

נעהט ער אזוי אויף דער צעהנטער עוועניו — קומט
איהם אקעגען א לויפער און גיט איהם א ציפ פאר'ן
באָרד. גיט ער איהם צוריק א שטורך. א ווארט פאר א
וואָרט און —

אין צוויי וואָכען ארום איז ער ארויס פון האָספּי-
טאל.

א צובראָכענער מענש, נעביך!
מילא פון פּעדלען האָט שוין נישט געקענט זיין קיין
רייד. איז ער געוואָרען א קאָלעקטאר פאר א סטאָר וואס
פארקויפט סחורה אויף אויסצאָהלען.

האָט איהם דער באָס געגעבען א ביכעל, מיט נעמען
פון בעלי־חובות, איהם אָנגעזאָגט ער זאל זיך ניט שרעקען
פאר קיין הונט און —

ער איז אין א מזל'דיגער שעה אוועק קאָלעקטען.
דאָס ערשטע הויז וואו ער האָט בעדארפט אריין, איז
געווען א דייטשע. איז פון פּאָרענט ביים גערטענדעל געלע-
נען א גרויסער הונט ווי א קאלב מיט אן ערנסט פנים און
— געקוקט אויף אונזער קאָלעקטאר.

הָאָט זיך אונזער קאַלעקטאָר ניט אָפגעשראַקען נאָר
פאַמעליכקע אויפגעריגעלט דאָס ריגעל פון שטאַכעט־טירעל
— און —

מען האָט איהם ענדליך פאַרבאַנדאַזשירט און אהיים
געשיקט.

אין א פאָר טעג ארום איז ער אראָפּ פון בעט, גענומען
ס'ביכעל אונטער'ן אָרעם און ווידער אוועק צו א קאָסטי־
מער, וועלכער האָט געוואוינט ערניץ אויף א טאַפֿלאָך
פון א טענעמענט־הויז.

קומט ער אריין, טרעפט ער א הויכען גוי, ווי א ריען,
מיט א רויט פנים ווי א צוויק, זיצט אין די הויַלע פּאַנטאָ־
פעל ביי א „פּיינמאַלע“ ביער און פּראַוועט „שלש־
סעודות“.

מאַכט ער : גור־יוניעק, מיסטער קאָסטימער !

מאַכט דער ערל : ווהאַדירושעוויש ?

מאַכט ער : גימדימאַניע, פּליעז !

מאַכט ער : סקירו !

מאַכט יענער : גיב די מאָניע !

שטעלט זיך דער גוי אויף, ווישט אפּ די טריפה'נע
וואַנצעס, און — די אורזאַכע פאַרוואָס די טרעפּ האָבען
זיך נישט צעשאַטען איז דאָס, וואָס זיי זענען געווען
פון מערמילשטיין.

דאָס מאָל איז ער אָפגעלעגען אין שפּיטאַל איבער א
חורש און איז ארויסגעקומען מיט א קוליע און בלאַס ווי א
מת...

און א וויטשנע קאַליקע !

האָבען איהם די דאָקטוירים געהייסען פּאָהרען אין

קאונטרי.

האָט ער זיך דערמאַנט, אז ער האָט א פעטער ערניץ,
אויף א פאַרם, אין קענעדע, איז ער אוועק אהינצו און האָט
זיך אביסעל ערהאַלט.

איז איינמאָל געהט ער אזוי ארום באַטראַכטען זיין
פעטער'ס באַלעבאַטישקייט, זעהט ער ווי אין דרויסען

שמעוהט א קיילעכדיגע דאמף זעג און זעגט קלעצער מיט
דער געשווינדקייט פון א בליץ.

עפעס א מאָדנע זעג און — אזא קונציגע!
געפעלט איהם די מעשה. און עס פאלט איהם איין צו
שמעלען א פינגער צו דער זעג פרובען צי זי איז שארף
און —

קיין געלט אויף א קינסטליכע האַנט האָט ער נעביך
ניט געהאט. איז ער נעביך געווען א טאָפעלטע קאליקע
— אי אויף א פּוּס אי אויף א ה א נ ט...

נאָר, ווי זאָגט ער, א מענש קאָן זיך צו אלצדינג צונגער-
וועהנען. מיט דער צייט האָט ער זיך צוגעוועהנט באַנוצען
די לינקע האַנט אָנשטאָט די רעכטע, און ער וואָלט שוין
נישט אזוי געפיהלט זיין אומגליק. ווען ניט דאָס וואָס ער
האָט זיך אליין אויך נישט געפיהלט ווי אמבעסטען!

אזוי איז אוועק צוויי וואכען. איינמאָל איז ער זיך
מישב און לעגט זיך אריין אין בעט אריין, פאררויכערט
זיך די ליולקע מיט דער לינקער האַנט און פּיפקעט גע-
שמאַק. מאַכט צו איהם דער פעטער זיינער: אפשר
וואָלסטו אויפגעהערט רויכערען אין בעט? קענסט נאָך
חליצה אָנמאַכען א פייער צו אַלדע גוטע יאָהר! מאַכט ער:
נעווערמיין! ס'איז אַלרייט! מאַנדזשעראַמביונעס! און
ווי ער זאָגט דאָס ארויס, קלעפען זיך ביי איהם צו די אוי-
גען פון מיעדקייט און —

צו זיין לוייה, וועלכע איז פאָרנעקומען דעם צווייטען
טאָג, זענען געקומען פיעלע אנגעזעהענע פארמערס פון
דער אומגעגענד.

פריעדען צו דייע אשעס, מיסטער ווי איהר האָט
דאָרטען געהייסען! ...

מזל דארף מען האָבען

גאַלוצישער דיאַלעקט

שש. רעד אביסעל שטילער. וועסט מיר נאך חלילה
איזרעכנען ס'קינד. זאָנסטו, הייסט עס, אז ס'איז נאָר
ניש? אלץ גייהט פון זיך אליין?

עדהעהע! טאָסטים שוין ווידער מיט זיין פילוסופיע.
אי, לאָז מיר געמאך, כ'בעטיך! דיינע אלע חקירות זענען
ביי מיר נישט ווערט קיין צוויי פרוטות. ווארים ווידער
אמאָל דאָס אייגענע: אין פילוסופיע מוזטו זיך דאָך
אויך פארלאָזען אויף דיין אייגענעם שכל. און אז א
מענשענ'ס שכל קען נישט תופס זיין א דבר וואָס איז
למעלה מן השכל, האָבען מיר דאָך ערשט־נאָר־וואָס גע
רעדט.

שא. איך'ל נארניש גייהן ווייט. איך'ל דיר דערצייהלען
א מעשה שהיה. על'מיר הערען וואָס דו וועסט זאָגען
דערצו.

אז איך האָב געוואוינט אין פרעמישלאן, ווייסטו דאָך
מסתמא. און אז איך האָב דאָרט געהאַט אן עסק מיט'ן
פריץ, געדענקסטו דאָך מסתמא אויך. מיכא, איך בין דיר
נישט אויסען דארויף — ווי ס'איז מיר דאָרטען גענאנגען
אין פרנסה: — ווי אזוי ס'איז געווען — מע האָט געריר
טיט, גערעהט מיט דער וועלט. דאָ געמעקט זיך. דאָ גע
שטעלט זיך. אבי ס'איז געווען ס'שטיקעל ברויט. און די
עמליכע זילבער האָבען זיך געדרייהט אין קעשענע — איז
געווען ניש צו פארזינדיגען.

דערנאָכדעם אָבער אז סע האָט זיך אָנגעהויבען דאָס

טועכץ מיט דער טאבלע לא ציע מיט מיינער, וואָס
 ס'איז געווען טאבעלירט נאָך אויף מיין שווער עליר
 השלום'ס נאָמען, און מען האָט מיר געמאכט די פאנ-
 טא ציע און אָפּנע'פענ'ט פון מיר אלצדינג,
 פאר מיין שווער עליר-השלום'ס חובות, און איך בין גע-
 בליבען, ווי מ'זאָגט אמאָל, נקי, ריין, ווי די מאמע האָט
 מיך געהאט, בין איך דאָך געוואָרען שטארק געפאלען ביי
 זיך. לי צי טירט אין גאס — ליציטירט. און איך
 שמעה און קוקצו מיינע צרות. און דאָס האַרץ — פעך-
 פעך! אזוי ווי מיט האַמערס... א קלייניגקייט די בושע,
 מיט דעם וועהטאָג. אזוינס צו דערלעבען! אפילו דעם
 היינגליכטער דער מאמע'ס האָבען זיי ביי מיר אָפּנע-
 פענט — די היצליעס. ס'איז, ווי מ'זאָגט אמאָל, א סך צו
 דערציהלען און ווייניג צו הערען.

דעם הענגלייכטער!... — ס'איז דאָך א נארישקייט.
 נאָר פאר-וואָס-זשע דערציהל איך עס אייך? — פאר
 וואוע? ווייל ביי מיין מאמע'ן, עליה השלום, איז דער
 הענגלייכטער געווען ל'היי א רייניקייט, להבדיל. איהר
 מוזט נאָך געדענקען, ווי זי פלעגט ארומגייהן איבער דער
 שטאָרט נאָך לעכט. נאָר לעכט האָט זי געוואָלט. לעכט
 און לעכט. מאמע פלעגט איך צו'ן איהר טענה'ן, מאמע
 לעבען, פאָלג מיך און קריך ניש אום אין די בלאַטעס און
 אין די ווילגאַטעס. דאָס מקום-קדוש, זאָג איך, וועט מען
 שוין, מיט גאָט'ס הילף, באַלייכטען אָהן דיר. דו זייז בעסער,
 זאָג איך, אין דער היים, און ניב אכטונג, זאָג איך, אויף די
 קוקורוזע נקעלעך, זיי זאָלען זיך ניש צוםמאלען:
 דעמאָלט, אויב איהר געדענקט, זיינען נאָך אין אונזערע
 מקומות שטארק אָנגעגאנגען די קוקורוז-פלעצליר! זי
 אָבער, די מאמע מיינע, מיינע רייד זאָלען איהר ניש צו
 שווער זיין: א חכמה איז זי דאָך געווען פון תמיד אָן —
 נאָרניש.

איך מוז, זאָגט זי, גייהן נאָך לעכט. אזוי פיעל מען איך
 מיר כאַטש, זאָגט זי, אָנגרייטען, איך זאָל האָבען מיט

וואָס צו קומען אויף יענער וועלט. לערנען, זאָגט זי, קען
איך ניש, מיט וואָס-זשע, זאָגט זי, זאָל איך. דינען זיין ליי-
בען נאָמען? — מיט די קוקרוזינעקלעך מיט דינע?
אָדער מיט די פלאַמפלעץ? — אזוי מיט אַ הלצה'לע.

...ברענג איך עס אויס קעגען דעם אין וואָס פאר אַ
מדרגה איך בין דעמאָלט געווען, און דאָ האָט זיך נאָך דער
פּרוּץ אין מיטען-דרינען אריבערגעצויגען מיט דער פּאכט
קיין גאַלאָגור. מסחרים זענען אויך ניש געווען אזוי פּויגעל-
דיג. — עס האָבען זיך שוין דעמאָלט געהאַט אָנגעהויבען
די גוי'עשע געוועלבען מיט די אלע זאכען. און וואָס טויג
עס דיר? פּרעמישלאַנער אידעלעך, ברענען זאָלען זייערע
אָדערען! דאָס וועט דיר ניש באַרגען אַ גראַהצער ווען דו
לאָזט דיר אויס. כאַטש שריי חי וקים!...

הכלל. ס'איז ביטער ווי גאַל. איך דרייה מיך אום אין
מאַרק, קוק ווי פּייגעלעך פליהען און טראַכט אזוי ביי מיר:
מאַין יבא עזרי? דערווייל געהט אוועק אַ וואָך און נאָך
אַ וואָך און טאַקע נאָך איינע און קליינע קינדער —
ווערס, דאָס וויל ניש וויסען פון קיין שום קונצען, סע וויל
עסען. און מיין טשאַרנע אליון, זאָל זיין געזונט. גייט אום
הינטער דר'ערד...

— וואָס, זאָגט זי, פּאוועל, וועט זיין דער תכלית פון
אונז — וואָס? פון דעם אומדרייהען זיך מיט'ן שטעקעלע,
זאָגט זי, וואָס דו דרייהסט דיר אום. וועט גאר-ניש זיין,
זון מיט קייען די באַרד, וואָס דו קייעסט, וועסטו ניש אָפּ
קומען, זאָגט זי, טאַמער, זאָגט זי, וואָלט געווען אַ פּלאַן אז
מיר זאָלען ארויסשיקען אונזער העשלען צו דער שייהנער
משפּח'טע אונזערע? פּאַרט, זאָגט זי, אייגענע. ווי זאָגט,
זאָגט זי, דער גוי: קראָוו נייע וואָדאָ. צי טאַמער, זאָגט זי,
וואָלט געווען אַ פּלאַן, מ'זאָל שרייבען אַ כריעה צו באַגן-
הערשען, זאָגט זי, אָדער צו מאַנטעפּוירען?
... הכלל, איך'ס דיר לאַנג ניש ציהען, מיין העשעל
(וואָס קלערסטו, אז איך האָב דאָס געדארפט דערלעבען!)

איז ארויסגעפארען קאליעדעווען צי דער משפחה
און צענויפגעשלעפט א פאָר זילבער...

מילא, גאָרנישט. עסען דעם מזומנ'עם גראַהצער איז
דאָך אויך קיין תכלית ניש. ווי זאָגט מען עפעס? אים
שעפט זיך אויך אויס. הויבט מען אָן קלערען וואָס צו טון
— דאָס, יענס. מען קלערט אַהין און מען קלערט אַהער, און
סע בלייבט: עפענען א שענקעל פון מעהד.

פארוואָס עפעס א שענקעל פון מעהד? ווייל א קארטע
פשעמיסלאָווע האָב איך געהאט אויסגעווערקט דורך
פראַטעקציע און האַפען זענען דעמאָלט געווען בזוה'הזול,
האַניג האָב איך געקויפט אין גלייכען נעלט, פון דער
פאָשינקע, א קעסעל האָב איך געהאט אן אייגענעם
— ירושה פון דער מאַמע'ן, זאָל זיך מיהען! — פון די
דרייפסיגע קעסלען וואָס מ'פלעגט אמאָל אין זיי, אין די
אַלטע יאָהרען פּרעגלען פּאָווידלע — אויב דו געדענקסט.
קיצור הדבר: איך האָב אין א מזל'דיגער שעה גע-

עפענט א מעהד־שענק!

...ווי-זשע האַלט איך? יאָ! א שענק ווי אלע שענקען
פון א גאנץ יאָהר. אָפגעזאָטען א טאָפ ארבעס — דעם
אמת'ן ארבעס. גוט באזאלצען און באפעפערט, מחמת
דער עיקר איז דאָך אז סע זאָל דארשטען! — אוועק-
געשטעלט אויפ'ן שענק־טיש א פאָר זויערע אונערקעלעך
— פון די אמת'ע אַתרונים און איך זייץ מיט אן אָפען
מויל און כ'ווארט אויף דעם גראַהצער לייזונג ווי איי-
נער ווארט אויף משיח'ן...

...א טאָג, צוויי, דריי, מען זעהט נישט א הונט. איז
מיר פאסקודנע אין מויל פון דעם גאנצען עסק. און פּוין
טשארני נעהמט מיך גריזשען: סטייטש, איך העט בא-
דארפט ארויפשטעלען א שילד. כ'העט באדארפט דאָס,
כ'העט באדארפט יענס. נו, מילא, זאָג איך, העטיך-
וועטיך! דערווייל, זאָג איך, איז ביטער ווי גאל. און
איך הויב אָן אויסרעכענען: א קארטע פּשעמיסלאָווע
האָט געקאָסט, א פעסיל האָניג האָט געקאָסט, האַפען

האָבען געקאָסט. היינט גלעזער, טעלער, שאַפקעלעך און
איך ווייס דאָרטען וואָס! — וואָס אַ שענק דארף אלץ
האָבען. נאָר מילא, וואָס לאָזט זיך טון? אַז מ'איז שוין
אריין אזוי ווייט, מוז מען שוין קריכען ווייטער. צוריק-
גייהן — קען מען שוין ניש. דערווייל, טראכט איך, איז
נאָך דער הימעל ניש ביי דר'ערד, מאָרגען אי"ה, האָבען
מיר יריד אין שטעדטעל, נאָך שניט איז, דער נוי
איז זעטיג אין גראהצער. אַ גוט ביסעל משקה, ווייס איך
דאָך ביי זיך, האָב איך! וואָרים אין לויפענדער צייט,
אַז מ'איז אַן אָנפענגער, האָט מען דאָך מורא. טאָמער
אזוי, טאָמער אזוי.

...קיצור: גאָט האָט געהאַלפּען. ס'איז יריד-טאָג.

איך שטייה-אויף אין דער פריה, און טו אַ קוק דורכ'ן
פענצטער: אי-אי! מען ציהט זיך! אַ כמאָרע! גוים,
מיט גו'טעס, מיט שרצים, און להבדיל, אידישע קאָניא-
כעס, סוחרים, מעקלערס, בעמלער, אייערניקעס — אפילו
דער איד מיט די אייזערנע רינגען, דו ווייסט, וואָס מען
ווארפט אויף די מעסערס און אויף וועלכען מעסער מען
טרעפט, געוויינט מען עפעס אַ זאך, — אפילו ער איז אויך
דאָ. אַ שטארקער יריד! כאַפּ איך אויף זיך טלית און
תפילין, דאווען אָפּ ביחידות (וואָס פאַר אַ טעם איך האָב
שוין געפיהלט אין דעם דאווענען, אויף אלע מיינע
שונאים געזאָגט געוואָרען!) און נעם מיך באלד מאַכען
אַ פּאַרושאַנדעק. וויש אויס די האַלבעס, ראם אוועק
ס'האַלי, רוק אריין ס'רוקבעט פון באַנק-בעטיג און מיינ
משארנע'ן הייס איך דערווייל אויסזידען אַ פרישען טאָפּ
אַרבעס — פון די אַמת'ע אַרבעס, וואָרים אין לוי-
פענדער צייט, אַז מען שמעהט אין גראהצער לייזונג —
נאָך עלף — אהא! אַ נאַצע כאַפּטע ערלים לאָזען
זיך אַראָפּ פון דער טאַרגוויצע גלייך צו אונז.

ווער זאָלען דאָס זיין די ערלים?

איך גיב אַ קוק ס'איז פּעדקא, דער וואָיט, מיט אַ
נאַצע יחברה, שטאַרק אונטערגעפיייערט. הפנים, אַז זיי

הואַבען שוין געמאכט א כוסה, און זיי לאָזען זיך באַרג
אויף, צו אונז־צו.

רוף איך זיי צו.

טשויעטע, זאָג איך, טשאַלאַוויעטשע, האַרטי, זאָג
איך, סודא, או נאם, זאָג איך, יעסמ, זאָג איך, דאָס
טויערסטע ביסעל מעהד, פרימע, זאָג איך, שב'פרימע...

קומען זיי אריין מיט א געשריי, און דאָיעט
שטינקט זיי פון די שטיוועל, און דער בראַנפען שטינקט
זיי פון מויל, אז מען קאָן דערשטיקט ווערען! און איך,
אדרכא וואַרבא, געם זיי פיין אויף, גיב זיי שטולען,
גיס אָן צו קעלישעקלעך מעהד און הייס זיי פארזוכען.

— פעיטי! זאָג איך, טשאַלאַוויעטשני. אי דאי וואם
באָזשע, זאָג איך, זדראָוויע, מיט סם־המות, זאָג איך.

נעמט ער, דער אַלטער, דאָס גלעזעל אין האַנט,
ווישט אָפּ דעם דנאָ מיט זיין דאָלאַניע, פארקאטשעט
זיך א וואַנצע, וואַרפט אריין ס'געלעזעל מעהד מיט איין
גאָס, און שפּרינגט אויף ווי אן אָפּגעבריהטער.

— עטאָ, זאָגט ער, ניע מיאָד, זאָגט ער, נאָר וואַדא,

זאָגט ער... ס'איז, הייסט עס, פשוט וואסער...

כאפט דאָך דאָס מיר שוין אָן ביי דער כריסטשיגענע:
סטייטש, דו גוי, טראכט איך ביי מיר, איך גיב דיר
נומער־איינסער סחורה, וואָס קיין בעסערע איז נאָר
נישטאָ אויף דער וועלט, און דו דערצייהלסט מיר א
מעשה, אז ס'איז וואסער...

און ווי איך טראכט אזוי, כאפט מיין פּעדקא דערווייל
די גאַנצע כאַפטע גוים און לויפט אוועק, צו וועמען
מיינסטו? צו זלמן'קע גנב.

שטייה איך און קוק דאָס צו און סע ווייזט זיך מיר
אויס, אז אַט־אַט פּלאַצט אין מיר ס'הארץ — איזטשעז־
נעט זאָל עס ווערען!

בעניי־ביי קומט אריין זלמן'קע, מיט די געקרייזעלטע
לעקעלעך און מיט דעם דינעם נעזעל מיט זיינעם און

פרעגט מיר, צו איך האָב עפעס ביליגען מעהר, איך זאָל איהם פארקויפֿען.

פארשטייה איך דאָך שוין, מתמא, אז מײן זלמן'קע קומט שוין צו מיר נאָך סחורה, האָט ער מסתמא שוין געהאַט אַ צעזעצטען מאָג...

מאָד איך צו איהם: לייזט זיך עפעס, ר' זלמן? — לייזט זיך עפעס? — איך אזוי.

— ניש דיין געשעפט! — מאכט ער — גיס אָן, מאכט ער, די פלעשער, און האָב ניש, זאָגט ער, קיין ליידיג מויל און פרעג ניש, זאָגט ער, קיין פוסטע קשיות, געלט, זאָגט ער, וועל איך דיר באַלד אַרײַנשיקען מיט'ן שיקסעל.

איך שטייה. איך פוקנע שיער. נאָר וואָס לאָזט זיך טון? אין לויפענדער צייט אז א מענש איז ביי זיך גע- לעגט...

אין א פאָר שעה ארום איך זעה פערקא מיט דער גאנצער כאַפּטע לאָזען זיך ארויס פון זלמן'קעס שענק גוט אונטערגעוואַרעמטע, אָבער אזוי לייטיש... און די פנים'ער זיינען ביי זיי רויט — פשוט דער שחין רוהט אויף זיי.

רוף איך זיי צו:

— פערקא, זאָג איך, כאַדי נאָ, זאָג איך, סודא! — איך אזוי צום אלטען.

געהט ער צו. שיכור, קוים וואָס ער שמעהט אויף די פים.

— פערקא, זאָג איך, נו, ווי? האָסט געטרונקען ביי זלמן'קען?

— געטרונקען! — ער אזוי צו מיר.

— נו, געפעלען געוואָרען? — איך אזוי צו איהם.

— פעווניע! — זאָגט ער — דאָס הייסט: אודאי

איז געפעלען געוואָרען... וואָס פרעגסטו קשיות? ...

זאָג איך: און יענער מעהר איז ניש קיין

וואסער?

זאָגט ער: אַזוואָס! טיייערער מעהר ווי גאַלד...
כאַפט דאָס מיך שוין אָן ביי דער זיבעטער ריפּ. נאָך
א מאָל: דו, גוי, איך גיב דיר א ביסעל מעהר, וואָס
אפילו דער קייסער מעג עס טרינקען, געפעלט עס דיר
ניש, און ער גיט דיר א ביסעל באַרשט, וואָס ער
האַט ביי מיר געקויפט פאר א שיבוש, געפעלט עס דיר
יא.

— הא, נו? — זאָג איך צו איהם — זאָג, זאָג איך,
אליין, פעדקא, צו דו ביזט נישט קיין חזיר? דו ביזט
דאָך עפעס, זאָג איך, א לייטישער טשאַלאַווייעק? —
איך אזוי צו איהם.

— יא ניע זנאיו — מאכט ער, געלייהמט זאָל ער
ווערען! און ער קראצט זיך אונטער'ן קאַלנער. עס זאָל
מיר איינפאלען אז דער דם'ניק איז עפעס אויסען, איז
מיר נישט איינגעפאלען. יא ניע זנאיו, מאכט ער, נאָר
דו, גאלגאן, זאָגט ער, זאָלסט מיך ניש רופען „חזיר“.
מיינ ניש, זאָגט ער, אז איך בין דיר א פראָסטער רוסניאק!
יא יעסטעם, זאָגט ער, וואָיט, זנאיעש? און דו, זאָגט ער,
זיי שטיץ, אז ניש, וועסטו ביי מיר מאכט ער, קריגען אי
כאַסעמס צד, אי קאלעמס צד! — ווי א גוי
רעדט! און בענייבוי האָט ער מיר דערלאנגט א סטיס
אין הארץ, אז איך האָב פאר זיך דערזייהן קרוקע, מיט
פינטשעוו, מיט לעמבערג, מיט אלצדינג...

...נו, הא? איז שוין פאראן מזל? צי ניין?

ק ר ק ע

סיי, פעטער, ווייסט איהר אפשר עפעס פון אן אַנ-
שטענדיגע סעמעטערי פאר אונזער „אנשי זוקף כפופים
לאָדזש נומער 388 אינדעפענדענט אָרדער פרי סאַנס אָוו
יקום-פורקן“? וואָס, איהר חידוש'ט זיך וואָס אזא לאָדזש,
קיין עין הרע נישט, ווי אונזערע, וואָס אין דער קורצער
צייט פון איהר עקזיסטענץ האָט זי שוין געהאט 32
דאָלאַר עקספענסעס אויף האַמערס און אויף פיקסען אונ-
זערע אַרנומענטס — מיין איך די צובראַכענע טשערס;
א לאָדזש, ווי זאָגט איהר, וואָס האָט זיבען עקס פרעזי-
דענטען, ניינצעהן טראַקסיס, עלף טרעזשורערס, פיער
באַלאַט באַקסעס, פינף סעקרעטעריס, צוויי אינערע און
צוויי אויסערע וואַכעס, צוועלף טויזענד בעדזשעס און
פינף און צוואַנציג דאָלאַר קעש, זאָל נאָך ניט האָבען
קיין קרקע?

דארפט איהר זיך ניט חידוש'ען, מיין ליבער איד.
וואָרים מאַהלט אייך, אז די „זוקף כפופים לאָדזש נומער
388 אינדעפענדענט אָרדער פרי סאַנס אָוו יקום-פורקן“,
וועט ניט זיין אַהן קרקע — א מינוט. נאָר וואָס-זשע דען?
אונזער קרקע איז קיין קרקע ניט. אי, די קשיה: סטייטש?
איז דער תירוץ אז פארברענט האָט געזאָלט ווערען אייער
אמעריקא מיט די אנענטען איהרע! קיין נוטער איד זאָל
זיי ניט קאָנען — די זשוליקעס! זיי קאָנען אייך פאר-
פיהרען אַ מענשען אין שאול תחתיא אַריין, די ממזרים,
הערט, אדרבא, א מעשה, וואָס האָט זיך פארלאָפּען
מיט אונזער לאָדזש — דאָ ניט לאַנג צוריק.

אנומעלטען ביינאכט, איך שמעה אזוי און באַד די
בייבי (מיינע מוזט איהר וויסען זיין, איז א סאַנפראַט
ציצקע, ווי זיי רופען עס דאָ. דאָס הייסט זי וויל וואומען,

האָט זי ניט קיין צייט זיך אָפּצוגעבען מיט קינדערייען!),
עפענט זיך די טיר, און סע קומט אריין א יונגערמאנטשיק
און שטעלט זיך פאָר אלס אן אגענט פון א „סעמעטערי
ביזנעס“, און אזוי ווי, זאָגט ער, ער האָט געהערט, אז
אונזער „ווערטהע“, „זוקא כפופים לאָדזש, נומער 833
אינדעפענדענט אָרדער פרי סאָנס אָוו יקום פּורקן“,
שמעהט אין קויפען סעמעטערי, קרקע הייסט דאָס, האָט
ער פאר מיר — פאר אונז הייסט דאָס, א שטיקעל קרקע,
וואָס עס איז, זאָגט ער, נאָר צום פארנוצען געזונטערהייט.
ערשטענס, דאָס אָרט אליין! הויך אויף א בארג און טרור
קען ווי פעך... און צווייטענס, זאָגט ער, — און דאָס איז
דער עיקר, — ליגט דאָרט אויף דעם שטיקעל פעלד א
רב, נאָר־נאָר פון די גרויסע... אן אייניקעל פון גערער
און א לייבליכער פעטער פון דעם גאון ר' שמואל זייגער-
מאכער ע"ה. און ער האָט מורא, זאָגט ער, אויב ער איז
ניט א גליד־גליד געשוועסטערקינד פון דעם בעל שם טוב
אליין...

דעהערט די מעשה מיט'ן רב, איז מיר די זאך
שטארק אריין אין דער נאָז אריין.
גלייך צומאָרגענס בין איך און נאָך צוויי „זוקא
כפופים־ניקעס“ אוועק אויף דער סעמעטערי.
געקומען אהין און איבערגעלייענט דעם רב'ס מצבה
בין איך געוואָרען א פארציטערטער. הערט וואָס דאָרטען
טוט זיך:

פ"ג

הרב החסיד, הנאון, המופלג בתורה, חד בדורו,
מאור הגדול, פטיש החזק, העמוד הימיני,
ר' פישעל בן עמרם, נכד הרב ר' מעשיל הקטן
מסאדעגורע.

תנצב"ה

דערזעהען אַזא יחוס אויף דער מצבה נעם איך און
לויף. ביינאכט קלאַפ איך צונויף אַ ספעשעל מיטונג
פון די באַאמטע פון די זוקא כפופים לאָדזש, נומער 333

אינדעפענדענט אָרדער סאַנס אָוו יקום פּורקן, און מיר
באשליסען באלד אויפ'ן אָרט צו קויפען די סעמעטערי
פאר פינף הונדערט דאָלאַר.

אז ס'איז אוועקגעגאנגען א פאָר טעג, מאכט זיך, אז
סע שטארבט א ברודער, אן ארבעס־פעדלער, און אזוי ווי
איך בין איינער פון די חברה קדישה, געה איך דאָך
מסתמא מיט אויפ'ן בית עולם.

איך קום ארויף אויפ'ן בית עולם, און גיב א קוק אויף
מיין רב, פאלט מיר איין, אז עפעס שמעהט ער ניט ווי
עס דארף צו זיין.

מילא, טראכט איך זיך, א מענש טאָר אויף זיך אליין
ניט שמעלען, אפשר רוכט זיך מיר נאָר אזוי? א חוץ דעם,
קלער איך זיך: א קשיה אויף א רב — אפשר איז איהם
ניט געפעלען געוואָרען דער שכן? אפשר ס'אָרט? ווער
קאָן וויסען?

מילא, גאָר ניט, טראָג איך דערווייל די זאך אין זיך
און זאָג קיינעם ניט אויס. עס געהט נישט אוועק קיין
צוויי וואַכען, שטארבט ווייטער א ברודער, א בלעכער,
געה איך ווייטער אויפ'ן בית עולם. איך גיב א קוק —
די מצבה שמעהט שוין א ביסעל ווייטער. צום גדר צו.

וואָס זאָל דאָס זיין? טראכט איך. א רב זאָל עס דיר
האָבען א טבע ארומצומופען! און בכרי צו זיין זיכער,
אז איך האָב ניט קיין טעות, מאַך איך זיך א סימן: רייס
אויס א ביסעל גראַז ביי אלע פיער ווינקעלעך פון דער
מצבה און ווארט וואָס דאָ וועט ווייטער זיין.

עס געהט נישט אוועק קיין וואָך, — העלפט נאָט עס
שטארבט ווידער א ברודער, א „טאפֿ־קלאפער“. געה איך
דאָך מסתמא ווייטער אויפ'ן בית עולם. איך נעם זוכען
מיין רב. וואו האָסטו א רב? דער רב איז שוין אויף
יענער זייט גדר — ביי די „אהבת־כלה לאָדזש“.

עי, טראכט איך זיך, סא מיאוסע מעשה! מילא דו
רוקסט זיך אָפּ פון א שכן — גאָר נישט. דערויף ביזטו
דאָך א רב. מסתמא פארשמעהסטו בעסער. אָבער

אינגאנצען אוועקמופען צו די „אהבת-כלה“ — אי, פע!
דאָס איז געווען מיטוואָך.

דאָנערשטאָג נעם איך און קלאַפּ צונויף אַ ספּעשעל
מיטינג פון אונזערע „זוקף כפיפים'ניקעס“ און שטעל
זיך אויף און ערקלער זיי באַשר אזוי און אזוי: דער רב
האָט אוועקגעמופּט...

הויבט זיך אויף, ווי געווענליך, א שטורם. א סומא-
טאָבע צווישען די ברידער. דער 9טער עקס-פרעזידענט,
א איד מיט בוימעלדיגע אויגען און א בלייך פנים, הויבט
זיך אויף און זאָגט אזוי:

— מיינע ווערטע ברידער! איך זעה דערין אן אצבע
אַלמיום... מסתמא האָט מען מיט עפעס-וואָס-ניט-איז פונע
געווען דעם כבוד פון דעם גרויסען מת... איך מאַך א
פאַרשלאַנג מען זאָל אפוינטען א קאָמיטע פון צעהן עהר-
ליכע אידען, וואָס זאָלען געהן בעטען מחילה פון דעם
גרויסען מת...

בקיצור, דער פאַרשלאַנג איז אָנגענומען געוואָרען מיט
א מאדזשארטי.

פאַרשטעהט זיך, אז איך בין געווען איינער פון דער
קאָמיטע.

געקומען אויפ'ן בית עולם, גיבען מיר זיך דאָך גלייך
א לאָז צו די „אהבת-כלה“. מיר גיבען א קוק, אונזער רב
איז אויסגעטרוקענט געוואָרען. נישטאָ קיין סימן פון קיין
רב!

נאָך אַנדערהאלבען שעה ארומזוכען, האָבען מיר איהם
קוים דערטאפט ערגעץ העט-העט לעבען וואלד, ביי די
„הרי-חושד-יאנג מענס“, א גוטע האלבע מייל פון אונ-
זער קרקע...

פאַרשטעהען מיר דאָך, אז דאָ איז עפעס נישט
גלאַטיג די מעשה. לויפען מיר (די גאַנצע קאָמיטע פון
צעהן מאַן) אוועק צום אנענט פון די סעמעטערי און מיר
פאַלען אריין אין אַפּים אריין מיט א גרויס געוואלד:
וואו איז דער רב?

— וואָס פאר א רב? זאָגט ער.

— וואָס הייסט, זאָגען מיר, וואָס פאר א רב? דער
גאָלדער רב! דער רב וואָס איהר האָט אונז פאר-
קויפט פאר פינף הונדערט דאָלאַר מיט קרקע!
— א רב?... זאָגט ער. ער הויבט נישט אָן צו געדענ-
קען, ער זאָל אונז א מאָל האָבען פארקויפט א רב! איב-
ריגענס, זאָגט ער, איז עס ניט זיינע ביזנעס, אז דער
רב וויל ניט איינליגען אויף אן אָרט. ס'איז, זאָגט ער,
א גאָט'ס זאך!

און אזוי ווי מיר שטעהען אזוי און אמפערען זיך,
קומט אריינצולויפען נאָך א קאָמיטע פון די „אהבת-כלה“
מיט א שטורם:

— וואו איז דער איידזשענט? מיר ווילען פון איהם
מאכען קרעפעל-פלייש; ער האָט ביי אונז אוועקגע'גנב-
עט דעם רב!

— וואָס פאר א רב, זאָגט ער, האָב איך ביי אייך
אוועקגע'גנב'עט?

— דעם זילבערנעם רב! דעם רב וואָס איהר
האָט אונז פארקויפט פאר אכט הונדערט דאָלאַר מיט
קרקע!

זעהט דער בחור אז סע האלט שמאָל, פרוכט ער זיך
ארויסמאכען. לאָזען מיר איהם ניט, נאָר מיר שפארען
איהם צו צו דער וואנט און מיר שרייען אלע אין איין
קול: דעם רב, דו סאנעוועגאָן! גיב אונז דעם רב! ...
און אזוי ווי מיר האַלטען אזוי אין שרייען קומט
אריינצולויפען נאָך א קאָמיטע (פון די „הרייחושך יאָנג
מענס“) פארסאָפּעט ווי די גענז:

— דאָ איז עס דער מאכער וואָס מופט דעם רב?
מיר וועלען איהם זאטשמעליען מיט א שייט האַלץ —
וועלען מיר איהם!

* * *

הכלל, וואָס טויג עס אייך — וואָס האָט זיך ארויס-
געוויזען? עס האָט זיך ארויסגעוויזען, אז דער איי-

דזשענט האָט יעדען איינעם פון די חברות אריינגערע-
כענט אין נדן דעם „רב“, וועלכער איז גאָר קיינמאָל
נישט געווען אויף דער וועלט, און נאָכדעם ווי ער האָט
אָפגענומען די געלד, האָט ער אריבערגעפּעקעלט די מצבה
אויף אן אנדער אָרט.

איצט פאַרשטעהט איהר שוין, פאַר וואָס מיר זוכען
א סעמעטערי ?

דער קונצענמאכער

„געהט אהין, וואו אלע געהן!“ — אזוי האָט געשריגען דורך אַ טרובע אַ מאַן מיט אַ געקעמטעלטען קאשקעט. „עס איז היינט ביי אונז אַ ספעשעל פּראָגראַם פון די באַריהמטע קונצענמאכערס, וואָס האָבען אויפגעשטורעמט די גאַנצע וועלט!“

דער עולם האָט זיך געשטופט און געטומעלט... און די מיידעלשע האַנט, וואָס האָט זיך ארויסגעזעהן פון די גראַטקעס פון דעם קליינעם אָפיסעל, האָט פלינק אַריינגעשארט די מטבעות.

איך האָב באַצאָהלט אַ קוואַדער און בין אַריין.

און אַט וואָס איך האָב געזעהן:

אויף דער ביהנע זענען געשטאַנען צוויי פאַרשוויגען — אַ מאַן מיט אַ פרוי. די לעצטע האָט געהאַט פאַר-בונדענע אויגען און איז געשטאַנען פונקט אַקעגען דעם קונצענמאכער, וועלכער האָט געטראָגען שוואַרצע קליידער און אַ צילינדער-הוט.

דער קונצענמאכער האָט איצט ארויסגענומען פון קעשענע אַ גאַלדען-זייגעריל, און נאַכדעם ווי ער האָט זיך גוט פאַרקאַטשעט די אַרבעל, און געוווּזען דעם עולם, אז ער האָט גאַרנישט צווישען די פינגער, האָט ער שנעל אַ זאָג געטון צו דער פרוי מיט די פאַרבונדענע אויגען:

— איך האַלט אין האַנט אַ גאַלדען זייגעריל — זאָג דעם עולם, וואָס דאָס איז!

— אַ גאַלדען זייגעריל! — האָט די טרעפערקע ענפערט.

אין „טעאַטער“ האָט אויסגעבראַכען אַ שמורם פון

אפלאָדיסמענטען, וועלכער האָט אָנגעהאַלטען עטליכע מינוטען.

— דזשענטלמען און ליידיס! — האָט זיך דער קונצענמאַכער געווענדעט צום פובליקום — איך וויל, אז איהר זאָלט פארשטעהן, אז אונזערע קונצען זענען ס ט ר י ק ט ל י ר א י ע 5. קיין שווינדעל! מיט אונזערע קונצען האָבען מיר אויפגערודערט אַ וועלט. מיר האָבען אין דערהיים אַ מאַסע מעדאַלען פון קעניגע און פרינצען... און ארויסגעמענדיג פון זיין וואַרדעראָב-קעסטל אַ קויטיגען קראַגען, האָט ער זיך געווענדעט צו דער טרעפערקע.

— איך האָלט אין האַנט אַ קויטיגען קראַגען — וואָס איז דאָס?

— אַ קויטיגער קראַגען! — האָט די טרעפערקע געענפערט.

— ריכטיג!

— זאָג דעם ווערטען פובליקום, וואָס פאַר אַ סייז דיזער זעכצעהנער-סייז קראַגען איז!

— סייז זעכצעהן!

— ריכטיג!

— איצט צושנייד איך דעם קראַגען מיט אַ מע-סעריל — זאָג דעם ווערטען פובליקום, וואָס איך טו.

— איצט צושניידט ער דעם קראַגען מיט אַ מעסעריל!

— האָט די מכש'טע געטראָפּען.

— דאָס מעסעריל איז אַ ביינערן מעסעריל, מיט

צוויי קלינגלעך — זאָג דעם ווערטען פובליקום, וואָס

פאַר אַ מעסעריל דאָס איז!

— דאָס מעסעריל איז אַ ביינערן מעסעריל, מיט

צוויי קלינגלעך! — האָט זי געזאָגט.

— ריכטיג ווי נאָלד!

— איצט וועלען מיר אייך ווייזען עטוואָס, וואָס האָט

איבעראַשט די גאַנצע וועלט — האָט געזאָגט דער

קונצענמאַכער, זיך אַפּווישענדיג דעם שווייס פון זיין

שטערן — זאָל ווער-עס-איז פון פובליקום אַרויפקומען
אויף דער ביהנע און איך וועל איהם היפּנאָטיזירען.
איך האָב זיך באַנוצט מיט דער געלעגנהייט און בין
אַרויפגעגאַנגען.

ער האָט מיך אַוועקגעזעצט אויף אַ בענקעל, אין מיטען
פון ביהנע, און געזאָגט: „איהר מוזט גלויבען אין מין
אונפעהלכאַרער קראַפט אַלס היפּנאָטיקער...“
— איכ'ס פּרובען! — האָב איך געזאָגט.
— איצט קוקט מיר גלייך אין די אויגען אַריין! —
האָט ער מיר געגעבען אַ באַפעהל.
— איהר לעזט נישט מיינע זאַכעלעך? — האָב איך
איהם געפרעגט.

ער האָט געענפערט, אַז ניין.
— אויב אַזוי, קען איך אייך קוקען גלייך אין די
אויגען אַריין! — האָב איך געזאָגט.
אַרום דריי מינוטען האָבען מיר זיך אַזוי אָנגעקוקט,
אַבער ענדליך האָב איך אַרויסגעשאַסען מיט אַ געלעכטער.
— איהר מוזט שלאָפען! — האָט ער געזאָגט שוין
שטרענגליך.

— עס הויבט זיך ניט אָן, איך בין ניט שלעפּעריג!
— איהר זענט יאָ שלעפּעריג! — האָט ער אויף
מיר אַ דונער געטון.

— אַלל-דרייט — מאַך איך — לָאָז זיין אַזוי ווי איהר
זאָגט, איכ'ס זיך מיט אייך ניט קריגען!

דער קונצענמאַכער האָט מיר צוגעדעקט די אויגען
מיט די הענט און באַמערקט צום פובליקום: „דער מאַן
שלאָפט! ... איצט קען איך מיט איהם טון, וואָס איך וויל!“
— ס'אָ בלאָף! — האָב איך געוואָלט אויסשרייען —
אַבער ער האָט מיר פעסט צוגעהאַלטען דאָס מויל.

— איצט וועט ער טאַנצען מיט אַ בעזים! — האָט
ער באַקאַנט געמאַכט. און נאָך איידער איך האָב גע-
וואוסט וואָס סע טוט זיך מיט מיר, האָט ער מיר אַריי-
געשטופּט אַ בעזים אין האַנט און האָט מיט מיר גענומען

מאנצען א טענציל. צו דערזעלבער צייט האָבען די
מוזיקער געקלאַפּט אויף אלע כלים, אזוי אז מען האָט
נישט געקענט הערען מיינע פּראָטעסטען.
אז ער איז געווען פארטיג דערמיט, האָט ער מיך
ארויסגעשטופט דורך אַ הינטער-טיר גלייך אין דרויסען
ארויס.

מיט עמליכע גאָסען ווייטער האָב איך נאָך געהערט
דעם שטורם פון אַפּלאָדיסמענטען.

מאדאם פארפאציא

איך האָב אַ סך געלעזען אין די צייטונגען וועגען דער מאדאם פארפאציא, די באַריהמטע ספיריטואליסטין, וואָס צויבערט אַרױס גייסטער פון יענער וועלט, און שטעלט אייך מיט זיי אין פארבינדונג.

אַלע בעסטע זשורנאַלען פונ'ם לאַנד האָבען גערעדט וועגען מאדאם פארפאציא'ס וואונדער. עטליכע שריפט-שטעלער זענען ארויס מיט לויבגעזאַנגען צו מאדאם פארפאציא'ס איבער-נאַטירליכע קראַפט זיך צונויפצו-רעדען מיט יענער וועלט.

אינזשענירען, זייגערמאכערס, קאָסטימערפּעדלער, פיר-ראַמידען-האַקער, טראַמבאָן-שפילער, שליוקע-פאַבריקאַנט טען — אַלע זענען געווען באַגייסטערט פאר מאדאם פארפאציא.

זייערע פּאַרטערמען און אונטערשריפטען זענען ארויס אין אַ ביכעל שעהן-געדרוקט וואָס האָט זיך גערופען: „קענט איהר די מאדאם פארפאציא“?

אין דעם נעמליכען ביכעל האָט זיך דערצעהלט, מיט גענויע סימנים, אונטערשריפטען, בילדער, טעלעגראַמען און „ספעשעל-דעליוועריס“, אַז אויב איהר ווילט זיך אַביסעל דורכרעדען מיט אייער טויטען עלטער-זיידען, אָדער מיט אייער טויטער שוויגער, טויטע שוואַגערס, טויטער שוועגערין, קענט איהר עס טון, צו רעדוצירטע פרויזען, ביי מאדאם פארפאציא, פארזאַמט נישט די געלעגנהייט.

דער אמת איז, אַז איך האָב מיך שוין לאַנג געקליי-בען זיך אַביסעל דורכצורעדען מיט מיין עלטער-זיידען,

געוואָהר ווערען ווי אזוי עס געהט איהם אויף יענער
וועלט, און צי ער איז נאָך אַלץ אין טראַבעל מיט מין
עלטער-באָבען, און פאר וואָס הערט מען פון איהם אזוי
וועניג? אָבער איך האָב עס אַלץ געהאַלטען פאר אַ
פאַנטאַזיע, פאר אַן אונמעגליכקייט.
אָבער איצט!

איך בין אוועק צו דער מאדאם פארפאציא און איהר
ערקלערט, אז איך וויל רעדען מיט מין עלטער-זיידען,
וואָס'ט עס קאָסטען?

מאדאם פארפאציא — איינע פון יענע פרויען וואָס
מען רופט זיי מיט „קעל" — אַ לעבעניקע, אַ ווייכיניקע,
אַ שענהניקע, אַ זיסעניקע, אַ שטילעניקע, אַ פּוּכיניקע, אַ
פרומעניקע איז מיר אַקעגען געקומען אָנגעטון אין אַ כּי-
נעזישער קימאָנאַ, מיך אַריינגעפיהרט אין אַ צימער הינט
טער אַ שפּאַניש ווענטעל און מיר געזאָגט מיט איהר
ווייכיניקער ריין-אידישער שטימע:

— ווי אזוי האָט מען גערופען אייער זיידען ע"ה?

זאָג איך: עליע.

מאַכט זי: עליע וואָס?

זאָג איך: עליע פאָן-דער-קאפּעליע.

זאָגט זי: אַ דייטש?

זאָג איך: ניין, אַ בר-מנ.

מאַכט זי: שפּאַס אָן אַ זייט — אייער עלטער-זיידע

איז געווען אַ איד?

זאָג איך: וואָס דען איז ער געווען — אַ כינעזער?

מאַכט זי צו מיר: איהר געדענקט אייער עלטער-

זיידען?

זאָג איך: אַ קאפּעטשקע. קוים-קוים.

זאָגט זי: וואָס פאר אַ קול האָט ער געהאַט?

זאָג איך: אַקעגען וואָס פרעגט איהר עס?

זאָג זי: איך דאַרף וויסען ווי אזוי איהם אויסצוגע-

פינען. איהר ווייסט גאָרנישט, זאָג זי, וואָס פאר אַ טראַג-

בעל איך האָב מיט די נייסטער! אַפּטמאַל, מאַכט זי.

ענדערען זיי זיך אומיסנע איבער די שטימען מע'זאָל זיי
נישט דערקענען. אייער עלטער-זיידע האָט מסתמא גע-
רעדט אויפ'ן באַס ?

זאָג איך : אויפ'ן באַס.

זאָגט זי : נו, גוט. מיר'ן איהם באלד אָנקלינגען. ווי
אזוי, זאָגט איהר, הייסט ער ?

זאָג איך : כ'האָב דאָך אייך שוין געזאָגט, אַז ער
הייסט עליעפּאָן-דער-קאפעליע.

זאָגט זי : סא מאָדנער נאָמען ! און ווי לאַנג, זאָגט
זי, ווילט איהר דערען מיט אייער עלטער-זיידען ?

זאָג איך : כ'ווייס... א צעהן-פופּצעהן מינוט. וואָס
איז, זאָג איך, ער האָט דען נישט קיין צייט ? ער אַרבייט
אָווערטיים ?

זאָגט זי : נישט דאָס ! נאָר די גייסטער האָבען פיינט,
אַז מען באַדערט זיי צופיעל — צעהן דאָלאַר, פליעז !
איך האָב איהר דערלאנגט אַ געזונט, קנאקעדיג צעה-
נערעל. זי האָט עס צוגענומען מיט צוויי פינגער, ווי אַ
דאָקטאָר, איז פארשוואונדען געוואָרען אויף אַ מינוט.
איז „קאבינעט“ איז געוואָרען בלאַה-פינסטערליך,
שאַטענס האָבען זיך געוואָרפען איינס אויף ס'אנדערע
און געטאנצט, און עס האָט זיך געהערט ס'קלימפערן-פון
עפעס אַ פידעל.

— שוין ! — האָט זי געזאָגט — איהר קענט שוין
אָנהויבען !

און זי האָט מיר אַ ווייז געטון אויף זיך — אַז זי געהט
אָוועק.

אַז איך בין געבליבען אַליין, האָב איך — לויט פרי-
הערדיגע אינסטרוקציעס — צוגעלעגט צום אויער דאָס
דעהרעל פונ'ם טעלעפאָן און געזאָגט :

— העלף... איז דאָס מיין עלטער-זיידע ?

— יעס-סיר ! — האָט געענטפערט אַ טיפע ברוסט-
שטימע — דאָס בין איך, דיין עלטער-זיידע.

— נו, וואָס הערט זיך זיידע? — האָב איך געפרענט
 — וואָס דערצעהלט איהר עפעס נייעס?
 — וואָס זאָל זיך הערען? — מאַכט מיין עלטער-
 זיידע פון יענער וועלט — איך מאַך, דאָ זעהר שעהן אַ
 לעבען.
 — שפּאַרטו אַמאָל אַ דאָלאַר, זיידע? — כאַפט זיך
 ביי מיר אַרויס אַ פראַגע.
 — וועל, מאַכט מיין עלטער-זיידע שוין אויף ענגליש
 — אייל טעל יו...
 — זיידע! — ווער איך איבערראַשט — ווי קומט
 צו דיר רעדען ענגליש?
 — וועל, מאַכט ער, — יו סי... איך האָב מיך שוין דאָ
 צוגעלערענט... אונזער גן-ערדן-וועכטער, יו נאָ, איז אַ פיר-
 לאַדעלפיער...
 — מאַדנע! — זאָג איך — און טראַכט וואָס ווייטער
 צו רעדען.
 — יעס! — רעדט ווייטער מיין זיידע, ס'איז דאָ אַל-
 רייט... ווהאַטיהעל — מאַכט ער — איט'ס נאָ יוהז
 קיקינג...
 און ווי דער גייסט פון מיין זיידען רעדט אזוי דאכט
 זיך מיר, אַז דאָס קול האָט זיך ביי איהם געביטען — ער
 רעדט שוין נישט אויף קיין באַס, נאָר אויף אַ טענאָר...
 זיידע! — זאָג איך צו איהם — עפעס איז דער
 מעהר מיט אייער שטימע...
 — יעס, — מאַכט ער שוין צוריק אויף אַ באַס-שטי-
 מע — איך האָב מיך דאָ אַנומעלטען שטאַרק צוגעקיהלט...
 — אבי איך האָב געמיינט — זאָג איך — אַז אין גן-
 עדן איז קיינמאָל נישט צו קאַלט...
 — דאנטשע בעליוויט! — וויל מיין עלטער-זיידע
 עפעס אָנהויבען זאָגען, שוין ווידער אויף אַ יונגע שטי-
 מעלע, אָבער אין דער מינוט באווייזט זיך די מאַראַם
 פאַרפאַציע און גיט אַ זאָג: גענוג! אייערע פופּצען
 מינוט זיינען שוין פאַראַיבער! אויב איהר ווילט ווייטער

רעדן מיט אייער עלטער-זיידען, מאכט זי, וועט אייך קאסטען נאך א פינפערעל.

טראכט איך א וויילע און זאג: ניין, כ'ווייל שוין נישט מעהר רעדען מיט'ן זיידען, איך האב איהם נישט ליעב.... ער רעדט צו גראב.... און ער באנוצט זיך מיט אזוינע ווערטער ווי „דאנטשע בעליוויט“ — ווי קומט עס, זאג איך, צו מיין זיידען?

— טא! — מאכט מאדאם פארפאציא — וואס קען מען וויסען ווי אזוי א מת לעבט? דער טויט, מאכט זי, ווירקט פארשידען אויף אלערליי מענשען. א טייל ווערען דערפון העכסט געבילדעט, און א טייל ווידער פארקערט. קלויבט זיך, זאגט זי, אויס עפעס אן אנדערען גייסט. מיר איז, מאכט זי, אלץ איינס!

— אַלרייט, זאג איך, שטעלט מיך אין פארבינדונג מיט איוב'ען.

ווערט ווידער פינסטערליך, דער פידעל קלימפערט ווידער. די שאַטענס מאכען ווידער אלערליי פאָקוסען אויף דער וואַנט, און ענדליך קומט זי אַריין און זאָגט: — שוין! איהר קענט שוין רעדען צו איוב'ען!
נעם איך דאָס טעלעפאָנדעל צום אויער און זאָג: — איוב?

— יעס סיר! — ענטפערט מיר דער גייסט פון איוב'ען.

זאג איך: הא? וואס האָט איהר געזאָגט?
זאגט ער: ווהאטיהעל?.... און ער פארקאפט זיך באַלד: דאָס איז איוב — פון דער ביבעל.

זאג איך: נו, וואָס מאכט איהר עפעס? וואָס מאַכען עפעס אייערע חברים אליפז און בלדר? און ווי געהט עס אייער מיזיניקעל קרן-הפוך? און וואָס טוען עפעס די נשמות פון אייערע שאַף, איז אייערע טויענט עזלען?

— וועל, איי'ל טעל יו... הויבט ער שוין אָן רעדען אויף ענגליש גלייך ווי מיין עלטער-זיידע — נאָר אויב

א קוויטשעדיג קול — ווער קערט פאר די עזלען? אבי
מען מאכט, זאג ער, א שעהן לעבען.

— מאָדנע! — זאָג איך — ווי מענשען ענדערען
זיך... אמאָליגע צייטען, זאָג איך, זענט איהר געווען א
שטיקעל אידעאָליסט...

— וועל, — מאַכט דער גייסט פון איוב'ען — אמאָל
בין איך טאָקע געווען א שטיקעל ווהאטשעמי-
קאָליט, אָבער איצט, יו נאָ, איז אנדערע צייטען.
עס איז פּראָגרעס, יו נאָ, ציוויליזאָ —

אָבער נאָך אידער איוב'ס גייסט האָט געקענט ענד
דיגען איז ווידער ליכטיג געוואָרען און די פּוּכניקע מאַדאָם
פאַרפאַציאַ איז ווידער געשטאַנען לעבען מיר און געד
זאָגט: „די צייט איז פאַראַיבער“.

זאָג איך: ס'איז מאָדנע, ווי אַלע גייסטער רעדען ביי
איך אַן ענגלישען אידיש אַזוי ווי אויף מאַרקעט סטריט...
אַפילו איוב — זאָג איך — איז אויך געכאַפט אויף דער
שפּראַך... ווי קומט עס?

וואָס ווייס איך? — זאָגט מאַדאָם פאַרפאַציאַ —
ס'איז נישט מיינע ביזנעס. מיינע ביזנעס, זאָגט זי, איז
צו פאַרבינדען די גייסטער וועלט מיט אונזערער! וויי-
טער, זאָגט זי, קען איך נישט זאָגען די גייסטער קיין דעה!
אַ גייסט, זאָגט זי, האָט פיינט, אַז מען לערענט איהם ווי
אַזוי צו רעדען. אַז איהר וועט זיין, מאַכט זי, טויט אַזוי
לאַנג ווי איוב, אָדער אייער עלטער-זיידע וועט איהר
אויך, זאָגט זי, זיין נערווען. עס איז קיין חידוש נישט!
זאָגט זי — דאָס שטענדיגע טויט זיין מאַטערט זעהר אָפּ,
עס גראָבט אונטער ס'געזונט. אפּשר, זאָגט זי, ווילט
איהר נאָך עמיצען אַרויסרופען, וועל איך איך מאַכען אַ
באַרגייך — בלויז פיער דאָלאַר פאַר צעהן מינוט. דאָס
טו איך, זאָגט זי, פאַר אייך, כדי איהר זאָלט זיך איבער-
צייגען, אַז ביי מיר איז אַלצדינג ראייע, נישטאָ
קיין שווינדעל, קיין מאַניפאַרנעס. וועמען, זאָגט זי, ווילט
איהר איצט אַרויסרופען?

זאָג איך: רופט מיר ארויס גראַף טאַלסטאַי.
— אַלרײַט! — זאָגט זי און פארשווינדט, און סע
ווערט טונקעל, און סע קלימפערט דאָס פירעלע און עס
קריכען די שאַטענס.

— שוין! — זאָגט זי — ער איז שוין דאָ.
— העלא! — רוף איך אַרײַן מיט גרויס דרך ארץ —
גראַף טאַלסטאַי?
— יעס סיר.

— קאָק ווי פאזשיוואיעטיע? — מאטער איך פון
מיר ארויס דאָס לעצטע ביסעל רוסיש, וואָס איך האָב.
— קאָדוויוו ו א ס? — פרעגט מיך דער גייסט פון
טאַלסטאַי.

— פאזשיוואיעטיע, — זאָג איך — אי טשאַ ווי —
זאָג איך — דעילאיטיע?
— וואַ טי העל! — מאכט טאַלסטאַי — איך פאר-
שטעה נישט אַ וואָרט.

— איזוויניטיע! — זאָג איך — גאָספאָרין טאַל-
סטאַי — עטאָ, זאָג איך, רוסקי יאזיק...

— יאזיק, שמאזיק! — ענטפערט מיר דער גייסט
טאַלסטאַי אומגעדולדיג — רעדט'ס א י ד י ש. איך
פארשטעה א י ד י ש! איך בין אלע מאָל, זאָגט ער,
געווען אַן אוהב ישראל. אין ניו יאָרק, זאָגט ער, האָט
אפילו אַ איד געמאכט סיגארעטס אויף מיין נאָמען „טאַל-
סטאַי סיגארעטס“ — זעהר אַ גוטער סיגארעט... און ביי-
ליג... בלויז אַכט סענט אַ פעקעדזש מיט קאַרקטיפס...
די פלעינע קאָסטען בלויז זיבען סענט... מיט מעטשעס און
מיט אַלצדינג... און מען קריגט נאָך, זאָגט ער, אַ פרעמיע
אויך.... בעליוו מי, מאכט ער, ס'איז אַ נאַנץ וואוילער סי-
גארעט. נאָר אַביסעל צו שאַרף. ער רייסט די נאָז.

— איזוויניטיע — זאָג איך — גאָספאָרין טאַלסטאַי
— איך האָב, זאָג איך, געוואָלט מיט איך רעדען וועגען
קריעג און פריעדען... און וועגען דער העכערער מאָראַל

פון קריסטענטום... און וועגען דער אומשטערבליכקייט
פון דער זעלע...

— וועל, — מאכט דער גייסט פון גראף טאָלסטאָי
אויפ'ן טעלעפאָן — נישט א י צ ט איז די צייט צו
רעדען פון אלע זאכען! ... אן אנדערס מאָל... איך קען
איך נאָר זאָגען, זאָגט ער, אז אלצדינג איז אָלרייט. און
די ביזנעס, זאָגט ער, פאַרבעסערען זיך. לעצטען סיזאָן,
זאָגט ער, האָב איך אָפגעשפּאַרט אזוי גרויס ווי
עלף-הונדערט דאָלאַר. און איך האָב מיך שעהן באַקליידט.
דאָזאַל! וואַטיהעל, מאכט ער, קען יו עקספעקט?

— האָ? — בין איך געבליבען שטעהן ווי פאַרשטיי-
נערט פון דער גוואַלדיגער ענדערונג וואָס איז פאַרגעקור-
מען אין מיין גוטען און עהרליכען און זויבערען טאָלס-
טאָי — און, די שפּראַך וואָס ער רעדט!...

אָבער אין דער מינוט איז ווידער געוואָרען ליכטיג.
מאָראַס פאַרפאַציאַ איז ווידער געשטאַנען לעבען מיר און
געשמייכלט מיט איהר פּוכעניקע שמייכלע, און מיך
געפרענט צי איך וועל נאָך עמיצען אַרויסרופען.

— וואַטיהעל? ! — האָב איך מיך שוין נישט געקענט
איינהאַלטען און איהר געענטפערט מיט'ן לשון פון גראַף
טאָלסטאָי און פון איוב — איהר מיינט, אז איהר'ט דאָ
אָנגעטראָפּען אַ יאָלד, וואָס איהר קענט איהם פּריצעווען?
סך הכל — זאָג איך און דערנעהענטער מיך צום אַרויס-
גאַנג — סך-הכל האָב איך אייך געצאָהלט מיט פ א ל -
ש ע א ס י ג נ א צ י ע ס !

און איך גיב אַ האַק מיט דער טיר.
פון דעמאָלט אָן צוויי פּעל איך מעהר נישט
אין ספּיריטואַליזם. איך בין שוין אַיב ער צייט...

טאָפעלמע קאָנקורענץ

ס'פאסט נישט, אז די דאָזיגע געשיכטע זאָל האָבען פאסירט מיט אונז פערזענליך. מיר, שריפטשמעלער, זען נען עהרליכע מענשען, ריינע נאטורען און אויב מיר דערזעהלען אמאָל עפעס א נישט־שעהנע זאך, פאסירט עס געווענהליך ניט מיט אונז נאָר מיט אונזערס א חבר... אלזוי, אונזער חבר דערזעהלט די פאָלגענדע מעשה: דו ווייסט, איך האָב אמאָל געארבייט אין א געשעפט אלס קלוירק. דאָס דאָזיגע געשעפט איז געפיהרט געוואָרן רען פון צוויי מענשען — מיסטער און מיסעס האָזענ־פעלד.

דאָס הייסט: ביידע אי דער מאן אי די פרוי זענען שטענדיג געווען צוזאמען אין געשעפט און האָבען זיך גע־פיהרט ווי אמת'ע שותפים.

די האָזענפעלדס זענען געווען דייטשע לייטע און — קינדערלאָז. ביידע זענען געווען מיטעליעהריגע מענשען, אומגעפעהר 40 יאָהר אַלט, האָבען זיך געהאַלטען זעהר נעט און ביידע זענען געווען מיאום ווי דער טויט.

אַנגעקומען בין איך צו די האָזענפעלדס אין א צייט ווען איך האָב זיך זעהר שטאַרק גענויטיגט אין א שטעלע. איידער איך האָב געקראָגען דעם דאָזיגען „דזשאַב“ בין איך א לאַנגע צייט ארומגעגאנגען ליידיג און... געהונגערט אויפ'ן שענסטען אופן, און דו קאָנסט דאָרום פארשטעהן, ווי שטאַרק איך האָב זיך געקלאַמערט צו דער דאָזיגער שטעלע, און ווי חשוב זי איז ביי מיר געווען.

צו מיין גרעסטען האַרצוועהטאָג האָב איך באַלד באַ־מערקט, אז איך האָב אין דעם פּלאַץ א שרעקליכען קאָנקור־רענט — נעמליך: א וואָך נאָכדעם ווי איך בין אָנגעקומען

צו די האָזענפעלדס איז אהינצו אויך אָנגעקומען א יונג
מיידעל פון אומגעפעהר מיין עלטער, נישט קיין מיאוס'ע.
די דאָזיגע מיידעל איז געווען באשטימט צו טון דיזעלביגע
ארבייט וואָס איך — קלערישע ארבייט, נאָר אנשטאט
וואָס איך בין געווען אָנגעשטעלט פון דער מיסעס האָזענ-
פעלד, איז זי געווען אָנגעשטעלט פון דעם מ י ס ט ע ר
האזענפעלד.

עס האָט נישט גענומען לאַנג און איך בין געוואָר גע-
וואָרען, אז מיר ביידע — איך און דאָס מיידעל — זענען
ביטערע קאָנקורענטען, און אז פאר אונז ביידע איז דאָ
נישטאָ קיין פלאַץ (די ארבייט האָט מיט א ביסעל אָנ-
שטרענגונג געקענט געטון ווערען פון איין פּערזאָן!) און
אז צווישען דעם באָס און זיין פרוי געהט דאָ אן א שטי-
לע צו-להכעיס-פּאָליטיק—אזוי צו זאָגען—ווער פון אונז
ביידע זאָל פארבלייבען אויף דער שטעלע.

וואָס א טאָג האָב איך באמערקט ווי דער באָס ווערט
אלץ פריינטליכער צום מיידעל, און מיין שטעלע איז דאָרום
אין דער גרעסטער געפאהר.

דאָס איינציגע מיטעל זיך צו ראטעווען איז געווען זיך
צו-צושארען צו דער אלטער און זעהר מיאוס'ער מיסעס
האזענפעלד, וועלכע איז צו מיר געווען נישט גאַנץ גלייכ-
גילטיג, און וועלכע האָט מיך מעהר-וועניגער פּראָטע-
זירט.

באלד האָט זיך צווישען מיר און דעם מיידעל אָנגע-
הויבען א שטילע, אָבער פארבימערטער קאמף. דער
קאמף איז אָנגעגאנגען נישט מיט געוועהר, און נישט אפילו
מיט ווערטער, נאָר שטומערהייד... מיט פארב און פודער
און שעהנהייטס-מיטלען...

זייענדיג א געזונטער כאַטש נישט גאַנץ שעהנער בחור
— איז מיר, ביז צו יענעם מאַמענט, פונדעסטוועגען קיינ-
מאָל נישט איינגעפאלען זיך צו באנוצען מיט אזעלכע נאָר-
רישקייטען ווי פודער, אָדער שמינקע... אָבער — די קאָנ-
קורענץ האָט מיך דערצו געצוואונגען...

איינמאל אין א שעהנעם פריהמאָרגען, בעת איך האָב באַמערקט ווי מיין קאָנקורענטין, דאָס מיידעל, האָט זיך אָנגעשמינקט די בלייכע באַקען און אז זי גלאַנצט ווי אַן עפעלע... און אז דאָס געפעהלט זעהר שטאַרק דעם באָס און אז ער שמייכעלט צו איהר אזוי ליבעליך — איי ביי מיר געבוירען געוואָרען דער דאָזיגער משונה'דיגער פּראַי... צו מאָרגענס פון זעלבען טאָג, בין איך געקומען צוגעהן מיט לייכט-אָגעשמינקטע באַקען — א זאך וואָס האָט מיר צוגעגעבען א היבש ביסעל חן.

— „זי זעהען הויטע רייצענד אויס!“ — האָט מיר די מיסעס האָזענפעלד געמאַכט א קאָמפּלימענט...

— זי זינד אויך רייצענד! — האָב איך געזאָגט אויף דייטש און געשמייכעלט צו איהר ווי א פארליעבטער...

עס איז אוועק א טאָג און צוויי און איך האָב באַמערקט ווי מיין קאָנקורענטין ווערט שעהנער און בליהענדער — זי האָט שוין איצט געפאַרבט אויך איהרע ליפען און גע- פינזעלט די ברעמען...

איך האָב געטון דאָסזעלבע און אויף א ווילע באַ- פעסטונג מיין פּאָזיציע...

אָט-אזוויאָ, איז דער קאמף אָנגעגאנגען א שטיק צייט. עס איז געווען א שטילער נאָר א פארביסענער קאמף. וואָס מעהר דאָס מיידעל האָט זיך געפּוצט און געפאַרבט צו געפעלען דעם באָס, אום צו באַפעסטיגען איהר פּאָזיציע, אלץ מעהר האָב איך זיך אויך געפּוצט און געפאַרבט צו געפעלען דער מיסעס... א שטיק צייט אזוי.

ענדליך איז אָנגעקומען דער סלעק. איצט, האָבען מיר ביידע געוואוסט, — אי איך אי מיין קאָנקורענטין — אז ביי דע צוזאַמען קענען מיר לאַנג נישט פאַרבלייבען. און אז די פראגע ווער פון אונז זאל פאַרבלייבען אויפ'ן „דזשאַב“ וועט אנטשידען ווערען דורך דעם גראַד פון אונז' זער שעהנקייט און גראַציע...

נאָך קיינמאל אין מיין לעבען האָב איך זיך אזוי גע-

פוצט ווי דעמאָלט ! די שענסטע קראַוואַטען, די פיינסטע העמדער, די טייערסטע אנצוגען, די מאָדערנסטע קאַפּע-ליושען — אלעס, אלעס איז אנגעווענדט געוואָרען אין דעמדאָזיגען מאָדנעם קאַמפּף. אויך זי — דאָס מיידעל — האָט נישט געשוויגען, א דאנק דער אפטייק און דעם שנייד-דער איז זי געוואָרען פון טאָג צו טאָג שענער און בליהענ-דער — כאַטש עס האָט זיך נישט ארויסגעזעהען, אז עס זאָל איהר האַבען געלונגען מעהר צו געפעלען דעם באָס, ווי איך בין געפעלען געוואָרען זיין ווייב...

ווער ווייס ווי לאַנג אַט-דער פאַרביסענער קאַמפּף וואַלט זיך געווען געצויגען, ווען ניט די פאַלגענדע פּאַסי-רונג :

איינמאָל האַבען מיר ביידע — אי איך, אי דאָס מיידעל — געהערט דעם באָס שמועסען מיט זיין פרוי מכה פאַרשידענע שעהנהייטען, דערביי האָט ער אויסגעדריקט זיין מיינונג, אז מעהר ווי אלעס האָט ער האַלט די בלאַנדע פאַרב, וועהרענד זי — די פרוי האָזענפעלד, האָט ער-קלערט, אז איהר געפעלט בעסער ברונעמע...

דאָ מוז איך דיר איבערהאַקען די געשיכטע און זאָגען, אז דאָס מיידעל, מיין קאָנקורענטיין, איז גראָד געווען אַ ברונעמע... דאָס האָט מיר שטאַרק הנאה געטון, כאַטש פון מיין זייט האָב איך זיך אויך נישט צוגעפאַסט צו דעם געד-שמאַק פון מיין באַלעבאָסטע — וואָרים איך בין דאָך, ווי דו זעהסט, אַ בלאַנדער...

אַבער צו מיין גרעסטער איבערראַשונג האָב איך צו מאַרגענס פון דער פּאַסירונג באַמערקט, אז אויף דעם אָרט וואו עס איז נעכטען געזעסען א טיעף-ברונעמע מיידעל איז היינט געזעסען א... גאָלד-בלאַנדע ! און דאָס דאָזיגע גאָלד-בלאַנדע מיידעל איז געווען נישט קיין אַנדערע ווי מיין... קאָנקורענטיין.

זי האָט זיך אָפּגעפאַרבט די האָר !
אויף אזוי פיעל נאָכטון איהר — אזוי ענדיגט מיין

חבר — איז שוין געווען אונטער מיין ווירדע . דעמזעלבען
טאָג איז פארגעקומען — אין פרוואטען אפּים — א שטיק
לע צאנקעריי צווישען מיין באָם און זיין פרוי, און נאָך
דעמזעלבען טאָג האָב איך פאלאָרען מיין שטעלע.

די מיטעלמעסינקייט

פון קליין און גרויס

די בחורים גראסמאן און קליינמאן זיינען געווען צוויי
חברים — צוויי אויסגעבונדענע פריינט.
פונקט ווי מען איז זיכער, אז נאך מיטוואך קומט
דאָנערשטאג, און אז נאך דעם ערשטען קומט — דער
לענדלארד, אזוי איז יעדער וואס האָט געקענט די צוויי
לייט געווען זיכער, אז נאך קליינמאן קומט גראָסמאן אָדער
פארקעהרט.

קליינמאן — דאָס איז געווען די פאָרזעצונג פון גראָס-
מאן, און גראָסמאן איז געווען די פאררעדע פון קליינמאן.
און דאָך דארף מען נישט מיינען, אז די צוויי בחורים
האָבען סיי אין קערפערליכען סיי אין גייסטיגען אויסזעהן
כאָטש געהאָט די מינדעסטע עהנליכקייט איינס צו ס'אַנ-
דערע

פונקט פארקעהרט.

גראָסמאן איז געווען קליין און געל און נעשטופעלט.
אָקעגען־זשע ווידער איז קליינמאן געווען א הויכער, א
דאָרער, און פלאַך ווי א צייטונגס־ראָמאַן.
אָבער נאך מעהר ווי זיי האָבען זיך אונטערשיידעט
איינס פון ס'אַנדערע קערפערליך זענען זיך פאַנאַנדער-
געגאַנגען אין די טעאָריען — היינו :

דער קליינער גראָסמאן איז געווען א מאַקסימאליסט
— ער האָט געגלויבט אין מאַקסימום. דערפאַר האָט ער
געטראָגען דעם גרעסטען נומער קאַפּעליושען, גענעסען די
ברייטסטע לאָקשען וואָס ער האָט נאָר געקענט קריגען און
גערעדט אין די לענגסטע פּראָזען וואָס ער האָט נאָר
געקענט אויסזוכען.

פונקט דער היפוף פון איהם איז געווען זיין חבר
קליינמאן. ער איז נעמליך געווען א מינימאליסט — ער
האָט געהאלטען, אז דאָס לעבען איז א „רעדוצירטער גאָר-
נישט“ — און דעריבער האָט ער געטראָגען אַ פּיצעלע
קאַשקעטעל, געגעסען די קלענסטע פארפעלעך, גערעדט
און געשריבען בלויז אין איינזליביגע ווערטער.

אָט אזוי האָבען זיי געלעבט — די צוויי חברים, יעד
דער מיט זיין באַזונדערע טעאָריע, ביז וואַנעט — נו,
ביז וואַנעט זיי האָבען חתונה געהאַט.

און מערקווירדיג: דער קליינער גראַסמאַן, וועלכער
איז געווען אַן אָנהענגער פון מאַקסימום, האָט זיך דוקא
אויסגעקליבען אַ ווייבעל וואָס איז געווען נאָך קלענער
פון איהם — הויט און ביינער! און ס'קעפיל האָט זיך
ביי איהר געהאַלטען ווי אויף ספרוּזשינעס און ס'האָט
כסדר געציטערט פון שוואַכקייט.

דאָגעגען האָט זיך דער גרויסער קליינמאַן, וועלכער
איז געווען אַן אָנהענגער פון מינימום אויסגעקליבען פאַר
אַ באַשטרעט אַ הויכע אידענע ווי אַ דראַגונער און אַ
שטאַרקע ווי אַ דעמב.

נאָך דער חתונה האָבען די צוויי פריינטלעך גענומען
דירות איינס לעבען ס'אנדערע. דער קליינער גראַסמאַן,
וועלכער איז איצט געווען דער מאַן פון דער פּיציןקער
גראַסמאַניכע, האָט — טריי צו זיין טעאָריע, — גענומען
אַ פּלעט פון עלף רומס, אויסגעפאַרנישט מיט די גרעסטע
שטיקער פאַרניטשע — וואָס מען האָט זיי געמוזט שלע-
פּען דורכ'ן פענסטער.

צו דער זעלכער צייט האָט דער גרויסער קליינמאַן,
וועלכער איז איצט געווען דער מאַן פון דער ריעזינער
קליינמאַניכע — געטריי צו זיין טעאָריע פון מינימום
— גענומען אַ פּיצענקע געפאַרנישטע רום און קוים
אַריינגעקוועטשט זיין ווייבעל אהינצו.

אין עטליכע טעג ארום האָבען די שכנים פון ביידע
יונגע פאַרלעך געהערט שרעקליכע געוואלדען.

דער קליינער גראַסמאן, וועלכער איז געווען אן אַנֶר
הענגער פון מאַסקימוס האָט גענומען שטאַפּען זיין
שוואַך, קליין ווייבעלע מיט ווינטער־בארען, געבראַטענע
קעלבלעך, שווייצער־קעז, פּאַסטראַמע און זויערע דיניעס.
און אז יענע האָט פּראָטעסטירט, האָט ער איהר וויסענ־
שאַפּטליך ערקלערט, אז דאָס לעבען איז גרויס, ריעזיג,
קאַלאָסאַל, וואונדערבאר. און אז אפילו די קלענסטע אי־
דענע דארף זיך פיהלען גרויס גענוג אויף צו פארטילי־
גען א 16—17 ווינטערבארען.

די ערשטע צוויי טעג האָט די אַרימע מיסעס גראַס־
מאן נעביך געשטאַפּט אין זיך ווי ווייט מעגליך. אָבער
אויפ'ן דריטען טאָג האָט זיך אָנגעהויבען די רעאַקציע —
די ווינטערבארען האָבען גענומען רעוואָלטירען און ס'איז
געווען אַ גאָט'ס רחמנות אויף דעם ווייבעל. און אז דער
דאָקטאָר איז געקומען און איהר פארשריבען אַ לעפעל
ריצענאויל, איז קליינמאַן צוגעשטאַנען צו איהר, נישט אַנֶר
דערש זי מוז אויסטרינקען כאָטש אַ נאַנץ טעפּיל. מעהר
האָט שוין די אַרימע פרוי'קע ניט געקענט אויסהאַלטען
און — דארום די געשרייען נאָך הילף, וועלכע די שכנים
האָבען דערהערט.

לאָזען מיר שטעהן די גראַסמאַנ'ס און כאַפּען זיך
אַריבער צו די קליינמאַנ'ס.

אין דער זעלבער צייט, וואָס אין דעם ריעזיגען פּלעט
האָט די קליינע מיסעס גראַסמאַן געשריגען נאָך הילף,
ווייל מען האָט זי צופיעל געשטאַפּט און געקראַפּט, איז
די ריעזיגע, די דראַגונערישע מיסעס קליינמאַן אויסגע־
גאַנגען פון הונגער אין דער קליינער רומקע. וואָרים דער
מינימאַליסט קליינמאַן, האָט זי געהאַדעוועט בלויז אויף
אַ „ליידיס־פינגער“ און געלען גרישאַק. און אז די גרוי־
סע, געזונטע און קרעפטיגע מיסעס קליינמאַן האָט איהם
גענומען פאַדאווען די גרויסע פעטש, האָט ער גע'טענה'ט,
אז מיט אַזעלכע פעטש וועט זי גאָרנישט אויספיהרען —
פּאַפּט זיי זיינען דירעקט געגען זיין טעאַריע.

זעהענדיג, אז די געשיכטע ווערט שטארק נישט אָנגע-
נעם פאר ביידע צדדים, האָבען זיך קלוגע מענשען אריינ-
געלעגט אין עסק און באשלאָסען, אז די מענער זאָלען זיך
בייטען מיט די טעאָריעס.

„דער סוף ?“ — פרעגט איהר.

דער סוף איז געווען, אז גראָסמאן איז געשטאַרבען
פון הארצוועהטאָג, און צוצוגעבען נאָך מעהר איראַניע
צו זיין מזל — האָט די חברה „אהבת קעלישאק, יאָנג
מענס פראַגרעסיוו“ באשלאָסען איהם צו באַגראָבען זי-
צענדיג. מחמת, ווי יעדער וויסענשאַפטליכער פאראיין,
איז זי געווען זעהר עקאָנאָמיש און נישט געוואָלט פאָר-
שווענדען צופיעל קרקע.

זיין פריינט — דער מינימאָליסט קליינמאַן ווידער,
ביי וועמען ס'האָט געפלאַצט אַן אָדער אין קאָפּ פון גרי-
זאָטע האָט באַלאַנגט צו א „סאָסייעטי“ פון לאַנדסלייט,
וועלכע האָט נאָך ניט געהאַט באַנייט איהר „סעמעטע-
רי“ און — זי האָט איהם דאָריבער געגעבען א „שאָו“
און איהם באַערדיגט אין א ריעזיגען קבר, וועלכער, אין
צייט פון כאַלעריע, איז גענוג פאָר אַ גאנץ שטעדטל.

צווייערליי מאַראַלען

און זיין נאָמען איז געווען...
ענטשולדיגט. מיר ווייסען נישט זיין נאָמען. ער האָט
געקענט הייסען יואל, ברוך, פייוויש, היינריך, דזשיאָוואַני,
אמבראָם, איוואַן, א. א. וו.

ער האָט געקענט זיין א איד אָדער א דייטש, אָדער א
פּאָליאַק, אָדער א פראנצויז, אָדער א רוסי. דאָס איז נישט
וויכטיג. וויכטיג איז, אז עס האָט פאסירט — מיט פראכט
און גלאַנץ — די פּאָלגענדע מעשה, מיט וועלכער איך פאר-
נעם מיך דאָ — אין דער ברייט. מחמת איך האָב פיינט
זשאַלעווען טאַלענט. איינמאָל, זאָגט ער, האָט דיר גאָט גע-
געבען טאַלענט, טו זיי נישט קיין איינברענגער! שפּאַר
נישט אָפעט אויף מאָרגען! אז גאָט עט העלפען מ'עט לע-
בען, עטין מאָרגען אויך האָבען טאַלענט!...

עס איז געווען ביינאַכט. וואו? אין א פארק. פון וואָ-
נעט ווייס איך? — איך ווייס. נאָר שלאָגט נישט איבער.
אז נישט וועט זיין שלעכט, ווייל איך בין זעהר אן אויפגע-
רעגטער. אלע גאַליציאַנער זיינען אויפגערגוט בשעת זיי
ווערען ביזו. לאָזען מיר אלזא, שמעהן דעם וויץ און מיר
געהן ווייטער. אלזא: ס'איז געווען ביינאַכט און — אין
א פארק.

לבנה-שטערען?

— וואָדען!

זיידענע וואָלקענדלעך און הימלישען רוים?

— אודאי.

א טוימע שטילקייט האָט געהערשעלט?

— אבסאָלוט!

און זיי זענען געווען צוויי — ער און זי ?
— געוויס.

און איצט, אז מיר ווייסען שוין אלצדינג וואָס מיר
דארפֿען שוין וויסען, וועלען מיר אָנהויבען געהן כסדר,
טריט-ביי-טריט און נישט געכאַפּט.

זיצען זיי אזוי ביידע. ווער זענען די ביידע ? — ער
און זי ? ניין. זי און ער. האַחא. אָפּגענאַרט אייך ! קורץ
זיצען זיי אזוי ביידע און זיי פילען אָן די לופט מיט זייערע
זיפצען. מאַכט צו זיי די לופט : קינדער, הערט אויף מיך
אָנפילען מיט אייערע זיפצען. ס'קען שוין מעהר נישט אריין
אין מיר. געזעהן אזוינס ! רופען זיי זיך גאַרניש-נישט
אָפּ. מחמת זיי הערען נישט. נאָר ער, דער „באָי“, דער
בחור, דער ליעבהאבער, וואָס האָט זיך ביז איצט געשפּילט
מיט איהר האַנט, און גענלעט איהרע פינגער איבער די
גלאַנציגע קעפלעך, מיט גרויס ליעבשאַפּט — האָט זיך אָפּ-
גערופען צו איהר מיט טרערען, דוקא אין די אויגען
און מיט גרויס — דוקא — געריהרשאַפּט :

„טייערסטע“, מאַכט ער צו איהר, „דו מוזט מיך אויס-
הערען. איך האָב דיר“, מאַכט ער, „עפעס צו זאָגען. עפעס“
מאַכט ער, „ליגט מיר אויפ'ן האַרץ, און איך מוז עס“,
מאַכט ער, „ארויסזאָגען. איך ווייס“ זאָגט ער, און גלעט
בשעת-מעשה איהרע גינגאַלדענע לאַקען — איך ווייס, אז
דו וועסט זיין ביז אויף מיר... איך ווייס, זאָגט ער, „אז
איך האָב עס דיר באַדאַרפט צו זאָגען פריהער. נישט אָפּ-
לייגען ביז איצט — אַכט טעג פאַר אונזער חתונה. אָבער
כ'האָב“ — זאָגט ער — „נישט געהאַט דעם מוט דערצו,
האָב איך עס אַלץ אָפּגעלעגט אויף שפעטער. אָבער איצט
איז“, זאָגט ער, „געקומען די צייט. ווען איך קען לענגער
נישט האַלטען אין זיך דעם סוד און איך מוז...“

ביי די דאָזיגע ווערטער (אזוי פאַרזיכערען מיר מיט
א גאַראַנטי אויף דריי יאָהר) איז דער ליעבהאָבער גע-
בליבען שטעהן מיט אן אַראַפּגעלאָזטען קאָפּ, און טרערען
גרויס ווי די שווערסטע טראַגעדיע רעגען, האָבען אַראַפּגע-

רענענט פון זיינע אויגען און נאָס געמאַכט דעם רוזש און
דעם פּודער (בעסטע קוואַליטעט) פון איהרע באַקען...
א וויילע איז געווען שטיל.

נ אָך א וויילע איז געווען שטיל.
ו ו י ד ע ר א וויילע איז געווען שטיל.
ענדליך איז געוואָרען — גאָר שטיל.
דאָן האָט זי זיך אָפּגערופען צו איהם:
— רעד! איך וויל אַלצדינג וויסען...

און ער האָט ווידער אָנגעהויבען גלעטען די אונשולד־
דיגע קעפלעך פון איהרע פארשניצטע פינגער און ער האָט
געזאָגט:

— ס'איז מיר שווער צו רעדען דערפון... איך ווייס
אַז דו וועסט מיר קיינמאָל נישט מוחל זיין, אָבער דער
אמת איז ביי מיר טייערער פון אַלצדינג. איך מוז דיר
זאָגען, מיין טייערסטע, אז איך האָב שוין אמאָל געליעבט
אַן אנדערע... א פארהייראטע פרוי... אָבער" — דאָ איז
ער צוגעפאלען צו איהרע קניען און געפלאַמכעט ווי א ביר
בער — „אָבער דו קענסט עס", זאָגט ער, „נישט פאר-
שמעהן... דו ביזט יונג און אונשולדיג און דו ווייסט נישט",
זאָגט ער, „וואָס פאר א כח די זינד האָט... און וואָס פאר
אַ רייז", זאָגט ער, „עס ליגט אין דעם פאַרבאַטענעם... ווען
דו זאָלסט", זאָגט ער, „וויסען — וואָלסטו אפשר", זאָגט
ער, „נישט געווען אזוי שטרענג צו מיר"...

א וויילע איז געווען שטיל.

נ אָך א וויילע איז געווען שטיל.

ו ו י ד ע ר איז געווען שטיל.

ענדליך איז געוואָרען גאָר שטיל. און זי האָט זיך אָפּ-
גערופען צו איהם, גלעמענדיג זיין פארקאמטקייט מיט
פארנעבונג:

— ס'אַלרייט, יואל (אָדער איוואן, אָדער אַ'טול) ס'אַל-
רייט... איך פארשמעה דיך גאנץ גוט. דו דארפסט זיך נישט
היהלען אזוי דערשלאָגען, הויב זיך אויף פון דר'ערד,

טייערסטער. איך ווייס פאר א כח די זינד האָט, איך אליין
האָב א ו י ד א מאָל געשפּילט א ליעבע מיט א יונגענמאַן
און...

מעהר האָט זי נישט געקענט רעדען, זי האָט נישט
געהאַט צו וועמען צו רעדען, מחמת יואל, אָדער היינריך,
אָדער איוואָן, אָדער מ'קיעה, האָט געכאַפט מ'קאַפּעליוש
און איז אַנטלאָפּען — מיט דעם גרעסטען אַנטלויפּעניש
וואָס מען קען זיך נאָר פּאַרשטעלען... — — —
געשרייען פון אלע לעזערקעס: „אזא פּאַרד! אזא
שטיק ניקס! אזא גאָרנישט!... צו פּאַרלאָזען א כּלּה אַכט
מעג פּאַר דער חתונה! מאַלע אז סע מאַכט זיך אַמאָל“...
צוריקגעשריי פון שרייבער פון דיזע ציילען: „ריכטיג,
ווי גאָלד! מאַלע, אז סע טרעפט זיך אַמאָל!... מ'איז דאָך
נישט מעהר ווי א מענש!... קומט דערפּאַר איבערצולאָזען
א כּלּה און צו אַנטלויפּען? פע!“

פרייליין ראָזענהארץ

מ'האָט אונז פאָרגעשטעלט איינס פאר ס'אנדערע:
— פרייליין רויזענהארץ.

— הערר פידוואלינע!

איך, הערר פידוואלינע, האָב זיך פארנייגט, געזאָגט
דאָס באַריהמטע ווערטעל „עס פרעהט מיך אייך צו
קאָנען“ און — האָב געוואָלט אוועקגעהן, ווייל דאָס
פרייליין האָט מיך נישט פאראינטערעסירט, איז מיר
נישט אַרײַן אין האַרצען, ווי עס מאַכט זיך אַמאָל מיט
א מיידעל וואָס מען האָט זי דיר ערשט פאָרגעשטעלט
און וואָס דו ערוואַרטסט נאָך פון איהר זעהר פיעל.

זי האָט געזאָגט — דורך שיטערע און געלע ציין:
— דוכט זיך, אז איך האָב אייך שוין אַמאָל באַגע-
גענט ערגיץ?

איך האָב אוועקגעקוקט און געזאָגט מיט א געניץ:
— עס קאָן זיין.

זי האָט געזאָגט:

— פליעז, נאָר נישט מיט די הענט. איך האָב
דאָס פיינט.

איך האָב געזאָגט:

— ווער טשעפעט אייך דען? — ווער ריהרט אייך
דען אָן? איך האָב זיך בלוז געוואָלט א טאפ טון ביים
קראוואט. נישט מעהר.

— קראוואט? הא? מעהר האָט איהר נאָרנישט
געוואָלט? נויאָ. איך קאָן אייך גאנץ גוט איהר מאַנס-
בילען, און מירווייסען, אז מען דאַרף אייך אויסמיידען.
— אייך אויסמיידען — האָב איך איהר נאָכגעזאָגט,

זעהר גלייכגילטיג, קומענדיג בשעת מעשה אויף אן איינ-
זאמע האָר וואָס האָט ארויסגעשפּראַצט פון איהר קינ-
באָט.

— און מ'טאָר נישט זיין צו פריינטליך צו אייך,
אז נישט, מיינט איהר גאָט-ווייס-וואָס.

— מיינט איהר, אז גאָט-ווייס-וואָס! — האָב איך
איהר נאָכגעקרעכצט און באַטראַכט איהרע פאַרשלאָפּענע
אויגען, וועלכע זענען געהאנגען ווי פאַררויכערטע לאַמ-
טערענדלעך, איבער אן אלט, איינגעפאלען הויז.

— פליעז, האַלט זיך אַ ביסעל פון דער ווייטענס!
— האַלט זיך אַ ביסעל פון דער ווייטענס! — האָט זי
געזאָגט, זעהענדיג ווי איינער פון מיינע פיס קלייבט
זיך אוועקצוגעהן — און זייט נישט אזוי —

מעהר האָב איך נישט געהערט, ווייל איך האָב אַ
געניץ געטון און בין אוועק, צו אַנדערע יונגע דאמען,
וואָס האָבען זיך געפונען אין דעם הויז, וואו מ'האַט
מיך געהאַט פאַרגעשטעלט פאַר פרייליין רויזענהארץ.

יענעם אַווענד האָב איך שוין מעהר נישט גערעדט
צו איהר, האָב זי אויסגעמידען ווי אַ בעל-חוב, און זי
אפילו נישט אָנגעריהרט מיט אן אויג.

מיט אַ טאָג שפעטער האָב איך דערהאַלטען אַ שמע-
קעדיג בריוועל, מיט-אַזא נוסח:

„ליעבער הערר פירוואָלינע!

איך מוז אייך זאָגען, אז ס'איז נישט שעהן פון אייער
זייט, וואָס איהר האָט זיך אזוי אויפגעפיהרט נעכטען
בינאכט. יעדעס מאָל, וואָס אייערע בליקען האָבען זיך
באגעגענט מיט מיינע, האָב איך געפיהלט ווי זיי עסען
זיך אריין אין מיין יוגענדליכען קערפער, ווי זיי פאַר-
שלינגען מיך, מיט זייער ליידענשאפט. — פוי! איך
האָב זיך נישט געריכט, אז אין דער קורצער צייט וואָס
מיר קאָנען זיך, וועט צווישען אונז פאַרקומען אזא זאך.
איך האָב אלץ געמיינט, אז איהר האָט ליעב מיין נשמה

און נישט מיין קערפער. מיט גרום, ברייליין ריווענר
הארץ.

3. ס. עס טוט מיר לייד איך צו זאָגען אָפּענהערציג,
אז איך קאָן אייך נישט ענטפּערען אויף אייער ליעבע.
איך בין נאָך צו יונג צו טראכטען פון האָבען קינדער און
זיין צוגעבונדען צו א מאן, איך הויב ערשט אָן צו לער
בען אויף דער וועלט. — דיזעלבע.

— אַט האָסטו דיר א נייע אַנטשעפּעניש! — האָב
איך געזאָגט צו זיך, נאָכדעם ווי איך האָב איבערגעלעזען
דאָס דאָזיגע בריוועל — אַט האָסטו דיר די דריטע טעג
יומ־טוב. נאָך זי פּעהל־ט מיר צו מיינע צרות — זי
מיט דעם איינזאמען האָרעלע אויף דער מאָרדע — ברר!
איך האָב איהר פונדעסטוועגען גאַרנישט געענט־
פּערט, ווייל איך האָב נישט געוואָלט אָנקניפּען מיט
איהר קיין קאַרעספּאַנדענץ. מיין באגעגעניש מיט איהר
איז שוין אזוי אויך געהאנגען איבער מיין לעבען
ווי א שאַטען פון אן אומגליק.

געהען אוועק עטליכע טעג, דערהאלט איך נאָך
א בריוועלע, שרייבט זי אזוי:

„ווערטער הערר פּידוואָלינע!

מיט עטליכע טעג צוריק האָב איך אייך געשריבען
א בריעף, אין וועלכען איך האָב אייך אויפּמערקזאם
געמאכט, אז די באציהונגען צווישען אינז זענען אזוי
גוט ווי איבערגעריסען. איך פארלאנג נישט, איהר זאָלט
קומען צו מיר, אין סעפּעראַט צימער אין נומער 148½
ריווילענסבי סטריט, דעם צווייטען פלאַך, לינקס, עלף
אויף דער טיר, צווישען זיבען און צעהן יעדען אָווענד,
אחוץ פּרייטאָג. איך וויל אויך זאָגען, אז אייער האנד־
לונג געגען דאמען איז נישט זעהר קיין שענהע. א מענש
ווי איהר, האָט זיך געמעגט באנעמען אביסעל איידעלער
און אונטערדריקען זיינע ליידענשאפטען. איך ווייס אז
אייער ליעבע צו מיר איז בלויז א קערפּערליכע און נישט

קיין גייסטיגע און דאָס עקעלט מיך. מיט גרום, רויזענ־
הארץ.

פ. ס. מיין באשלוס, אז איהר זאָלט נישט קומען צו
מיר אין מיין סעפּעראַטען צימער, אין נומער 148½
רוויילענסקי סטריט, צווייטען פּלאַך, לינקס, עלף אויף
דער טיר, יעדן טאָג צווישען זיבען און צעהן, אחוץ פּריי-
טאָג איז א פּעס טער און קיין זאך אין דער וועלט
קאָן דאָס נישט איבעראַנדערשען.
אכטונג־פּול, דיזעלבע.

איבערגעלעזען דעם דאָזיגען בריעף, האָב איך איהם
א שלידער געטון פון זיך מיט גרויס כּעס, אויסגעשפּיר-
גען עטליכע מאָל, אויסגעדריקט צו דער סטעליע מיין
האַפּנונג, אז זי וועט אין ניכען איבערגעפּאָהרען ווע-
רען פון אן אויטאָמאָביל, אָדער שטארבען א נאטירליכען
טויט — צום גוטען יאָהר!

ווידער זענען אוועק עטליכע טעג, איך האָב זיך
פארנומען מיט מיין ארבייט און שוין געהאט אין גאנץ
צען פארנעסען אין דער רויזענהארציגער פּרייליין, ווען
איינמאָל — — —

ס'איז געווען ארום עלף א זייגער ביינאכט, איך בין
געזעסען ביי זיך אין צימערעל, אָנגעטון אין מיינע סאמע
אינטימסטע קליידער און זיך געמאכט באקוועם מיט
מיין ליולקע, ווען פּלוצים, זעהר פּלוצים, נאָך
פּלוצימער ווי דאָס, האָט זיך געעפּענט די טיר
און ס'איז אריינגעקומען מיין פּרייליין רויזענהארץ.

מאכט זי צו מיר: גוטענאווענט!

מאך איך צו איהר: א גוט יאָהר. וואָס קאָן איך
טון פאר איך?

מאכט זי צו מיר ברוגז/לעך: איהר קאָנט פאר מיר
גאָרנישט נישט טון. אדרבא, וואָס וועניגער איהר וועט
פאר מיר טון, אלץ געזונטער וועט זיין פאר אונז ביי-
דען.

מאך איך צו איהר: וואָס הייסט?

מאכט זי צו מיר: איהר וועט מיר ערלויבען זיך
אוועקצוועצען אויף אייער בעמעל. עם הייסט גאנץ
פשוט, אז איך וויל מיט אייך נישט האָבען קיין עסקים,
דערפאר וויל איך האָב אייך נישט לייעב. מיין האַרץ
ציהט מיך נישט צו אייך. איך ווייס — זאָגט זי —
אז ס'איז גרויזאם פון מיר צו רעדען אזוי. אָבער איך
קאָן זיך נישט העלפען. איך וויל נישט, אז א מענש
זאָל האָבען צוליעב מיר אומזיסטע האָפנונגען. איך מוז
אייך זאָגען — איז זי ארויפגעפאלען אויף מיר מיט
ביידע הענט און גענומען וויינען ווי צו סליחות —
איך מוז אייך זאָגען, אז פון דעם ערשטען טאָג וואָס
איך האָב אייך דערזעהען, זענט איהר מיר נישט געפעלען.
בין איך אייך געקומען זאָגען, אז אין מיינע געפיהלען צו
אייך איז פאראן עפּים אזוינס — האָט זי געזאָגט
און מיך פעסט צוגעדרוקט צו זיך — אזוינס וואָס
שטויסט אָפּ. וואָס איז נישט סימפאטיש. און דעריבער
בין איך צו'נ'אייך גלייכגילטיג, קאלט און — — —
— — — — —
שלוס־מאָנאָלאָג: אַה, פרויען, ווער קאָן אייך פאר־
שטעהן? ווער קאָן אייך אָפּשאצען? ווער קאָן באַגריי־
פען אייערע וועגען, אַ גאָט?

א י נ ה א ל ט :

5	זייט	שנעלע באלמעלאַבעס
11	"	די עסטאבאנאניסטען
17	"	א אידישע טבע
24	"	צווייערליי מעטאָדען
29	"	דער גרויסער געשעפטסמאן
37	"	רואינירט דורך ס ו ק ס ע ס
43	"	אויפגעגעסען א ביזנעס
48	"	איך — אלס בוישפיעל
55	"	איך אלס ווידערקול
59	"	דער רעגעלמעסיגער חלש'ער
64	"	א ברויטגעבער
69	"	א זויערער רעסטאָראַן
74	"	נאַטוס און פּראָטוס
80	"	די גראַשיציאָנער
86	"	פרעזענטען
98	"	מיון ערשטער דעפּאָזיט
91	"	א משפּחה־פעחלער
95	"	מע וואָלט געקאָנט לעבען, נאָר מע לאָזט נישט
105	"	גיב איהם פינפערלעך
109	"	ת'נ'צ'ב'ח
112	"	מזל דארף מען האָבען
120	"	קרקע
126	"	דער קונצענמאכער
130	"	מאדאם פארפאצוא
139	"	טאַפּעלמע קאַנקרענין
143	"	די מיטעלמעסיגקייט פון קליון און גרויס
147	"	צווייערליי מאָראַלען
151	"	פּריליון רויזענהארץ

אלע אנגליזירטען פארטויגשט — זעהט די
בילדע צום זעקסטע בוך פון משה נאדיר'ס
שריפטען.

פארלאג „ווערבע“.

